ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Διαμεθοδικές Κοινωνικές Παρεμβάσεις σε Καταστάσεις Κρίσης»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: Παρεμβάσεις Κοινωνικής Εργασίας σε καταστάσεις κρίσεις στην οικογένεια

«Μεγαλώνοντας στα Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας. Η επίδραση της εμπειρίας στην ενήλικη ζωή»

Ηράκλειο Κρήτης, Σεπτέμβριος 2019

«Μεγαλώνοντας στα Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας. Η επίδραση της εμπειρίας στην ενήλικη ζωή»

Ανδρέας Βοριζανάκης

Α.Μ. ΜΥΚ4

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια : Δρ. Νικολέτα Ράτσικα, επίκ. καθηγήτρια

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής:

Δρ. Κλειώ Κούτρα, επίκ. καθηγήτρια

Δρ. Ελένη Παπαδάκη, επίκ. καθηγήτρια

Copyright © Ανδρέας Βοριζανάκης, 2019. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved. Η εκπόνηση της διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Κρήτης: «Διαμεθοδικές Κοινωνικές Παρεμβάσεις σε Καταστάσεις Κρίσης» κατεύθυνση: Παρεμβάσεις Κοινωνικής Εργασίας σε καταστάσεις κρίσεις στην οικογένεια

Στους συμμετέχοντες της έρευνας,
στη Μαρίνα, τη Βασιλική και
στο μικρό Ανδρέα

θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια κα Ράτσικα Νικολέτα για την καθοδήγηση, την υποστήριξη, τις υποδείξεις και την άμεση ανταπόκριση σε κρίσιμες στιγμές κατά την διαδικασία διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης. Αντίστοιχα, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους συμμετέχοντες της έρευνας και το διοικητικό προσωπικό των παιδικών χωριών SOS Ελλάδας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παιδική προστασία αποτελεί μια από τις σημαντικότερες υποχρεώσεις της κοινωνίας και του κράτους πρόνοιας, και η παρούσα εργασία εξετάζει έναν τέτοιο τομέα. Τα παιδικά χωριά SOS ως διεθνής οργανισμός ασχολείται με τον τομέα της παιδικής προστασίας. Η παρούσα εργασία, λοιπόν, εξετάζει την σύνδεση και την αποτελεσματικότητα αυτών. Ο σκοπός της είναι η καταγραφή των βιωμάτων και των εμπειριών ατόμων που μεγάλωσαν σε ένα Παιδικό Χωριό SOS Ελλάδας, ο αναστοχασμός αυτής της εμπειρίας, η επαναξιολόγησή της και η σύνδεση της με το σήμερα. Είναι η πρώτη μελέτη που έχει πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα και δείχνει να έχει ενδιαφέρον καθώς η φροντίδα στα παιδικά χωρία SOS δείχνει να διαφέρει από την παραδοσιακή παιδική ιδρυματική/κλειστή φροντίδα.

Πρόκειται για μία ποιοτική έρευνα. Τα στοιχεία συλλέχθηκαν με ημι-δομημένες συνεντεύξεις, χωρίς προκαθορισμένες ερωτήσεις αλλά με συγκεκριμένους θεματικούς άξονες. Οι άξονες αυτοί αναπτύχθηκαν σε έξι θεματικά πεδία που αφορούσαν: α) τη ζωή πριν την μετάβαση στο Παιδικό Χωριό β) την περίοδο προσαρμογής στο φορέα παιδική προστασίας γ) τη ζωή στο Παιδικό Χωριό δ) τη μετάβαση από το Παιδικό Χωριό στην ενήλικη ζωή ε) την επαναξιολόγηση της εμπειρίας ζωής στο Παιδικό Χωριό ζ) τις προσδοκίες των συμμετεχόντων για το μέλλον. Η ανάλυση των στοιχείων έγινε με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης. Κατά την επεξεργασία, έγινε κωδικοποίηση και κατηγοριοποίηση των σύνθετων στοιχείων που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις. Το κριτήριο της επιλογής του δείγματος ήταν οι συμμετέχοντες να έχουν βιώσει την εμπειρία της ζωής ενός Παιδικού Χωριού SOS της Επικράτειας

Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι η βιολογική οικογένεια και το Παιδικό Χωριό SOS Ελλάδας αποτέλεσαν τους σημαντικότερους πόλους που επηρέασαν και σημάδευσαν, με διαφορετικό τρόπο, τις ζωές των μετεχόντων. Η οικογενειακή εστία, για την πλειοψηφία των μετεχόντων, συνδέεται μάλλον με δυσάρεστα παρά με ευχάριστα συναισθήματα και μνήμες, όπως την στέρηση βασικών αγαθών, λόγω μεγάλης οικονομικής δυσπραγίας, αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις με την συναισθηματική και σωματική παραμέληση και κακοποίηση. Η απομάκρυνση από την οικογένεια, σε κάθε περίπτωση δημιούργησε συναισθήματα λύπης, οργής, θυμού, ματαίωσης και απογοήτευσης. Η έλλειψη των προσώπων αυτών και ο πόθος της

επιστροφής στην οικογενειακή εστία ήταν σημαντική, καθ' όλη την διάρκεια της παραμονής τους στο παιδικό χωριό. Το παιδικό χωριό SOS σηματοδότησε μια νέα ευχάριστη για τους περισσότερους αρχή, χωρίς να απουσιάζουν και οι περιπτώσεις που ο χώρος δεν εξασφάλισε στα παιδιά τη φροντίδα και ασφάλεια που χρειάζονταν. Για την πλειοψηφία πάντως των μετεχόντων αποτέλεσε σημαντικό σημείο αναφοράς πάνω στο οποίο ανέπτυξαν αφενός την προσωπικότητα τους και αφετέρου εκείνες τις ικανότητες και δεξιότητες ώστε να εισέλθουν στην ενήλικη ζωή, όντας ανεξάρτητοι. Η μητέρα SOS και ο Παιδαγωγός αποτέλεσαν τα σημαντικότερα πρόσωπα αναφοράς τόσο κατά την παιδική τους ηλικία όσο και στη μετέπειτα ζωή τους, με τα οποία συνδέθηκαν συναισθηματικά και αποτέλεσαν πηγή εμπειριών και αναμνήσεων, στους περισσότερους μετέχοντες, θετικές και ευχάριστες και σε ορισμένους αρνητικές και δυσάρεστες.

Εν κατακλείδι, το παιδικό χωριό έδωσε στους μετέχοντες ηθικά και υλικά εφόδια για την ζωή που δεν θα μπορούσαν να έχουν αν παρέμεναν στη βιολογική τους οικογένεια.

ABSTRACT

The child protection is one of the most important obligations of the society and the welfare state; this present survey is searching this field. SOS Children's Villages, as a national organization, work on the field of child protection. Therefore, the present study is examining the connection between these villages and the institution of the child protection and the effectiveness of them. The purpose of this survey is the account of the people' s experiences who were raised in SOS Children's Villages of Greece, it is about the self- reflection of this experience, the reassessment of it and its connection to today's life. It is the first study which has been conducted in Greece so it is very interesting, as care in SOS Children's Villages seems to be different from institutional child care.

It is about a quality research. Even though the information was collected by semi- structured interviews without any predetermined questions there were still specific subjects to discuss. These subjects were developed in six thematic fields which were about a) the life before going to live in SOS Children's Villages, b) the adjustment period to the organization of the child protection, c) the life in SOS

Children's Villages, d) the transition from SOS Children's Villages to adulthood, e) the re- evaluation of experiential life in SOS Children's Villages, f) the participants' expectations about their future. The analysis of the information was carried out with a method of the thematic analysis. During the process the complex elements which were arisen from the interviews were coded and categorized. The criterion of choosing the specific participants was to have experience of living in a SOS Children's Villages of Greece.

The survey findings showed that the biological family and the SOS Children's Villages of Greece were the most important reasons which influenced and defined, in a different way, the lives of the participants. For the majority of the participants, family is connected to more unpleasant feelings and memories than pleasant ones, for example the lack of basic commodities because of terrible financial difficulties and at some specific cases there was emotional and physical neglect and abuse. In every case, moving away from the family created feelings of sadness, anger, frustration and disappointment. The feeling of missing their families and their desire to return back home was noticeable during their staying in SOS Children's Villages of Greece. The SOS Children's Villages marked, for most of them, a new pleasant beginning even though there were some cases in which the children were not provided with the safety and care they needed. Moreover, this organization was the most important thing for the majority of the participants because they had the chance to develop their personality and because it became the springboard to develop their skills and abilities in order to become independent adults. The mother SOS and the pedagogue were the most important persons during their childhood and in their adulthood life. These two persons were connected emotionally with the participants and became a source of experiences and memories for most of the participants. Some of these experiences and memories were pleasant and positive but some were unpleasant and negative.

To sum up the SOS Children's Villages provided the participants with all the necessary skills for a life which they would no be able to have if they had stayed with their biological family.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη

Κεφάλαιο Α΄ Μορφές Παιδικής Προστασίας

Α.1 Η Παιδική Προστασία στην Ελλάδα ……10

Α.2 Η Παιδική Προστασία Διεθνώς…….…….……...….....12

Α.3. Νομικό Πλαίσιο στην Ελλάδα και Διεθνώς …….……...17

Κεφάλαιο Β΄ Το Παιδικό Χωριό SOS Ελλάδας…….21

Β.1 Ιστορική αναδρομή ……...22

Β.1.1 Ο Διεθνής Οργανισμός των Παιδικών Χωριών SOS…….……23

Β.2 Η Παιδαγωγική Προσέγγιση και το Παιδαγωγικό προσωπικό…….25

Β.3 Διαδικασία φιλοξενίας/ εισαγωγής στο Φορέα …….....29

Β.4 Προϋποθέσεις και κριτήρια εισαγωγής…….29

Β.5 Προγράμματα του Παιδικού Χωριού SOS…….....31

Β.6 Μελέτες για τα Παιδικά Χωριά SOS Διεθνώς …….....32

Β.7 Στατιστικά Στοιχεία ……..34

Κεφάλαιο Γ΄ Μεθοδολογία έρευνας

Γ.1 Σκοπός και στόχοι της έρευνας……..35

Γ.2 Ερευνητικά ερωτήματα…….....36

Γ.3 Ερευνητική στρατηγική ……..……..36

Γ.4 Εργαλείο συλλογής στοιχείων…….……..36

Γ.5 Η επιλογή του δείγμα……..……...37

Γ.6 Ανάλυση δεδομένων…...……..…….37

Γ.7 Δυσκολίες στην πραγματοποίηση της μελέτης …….38

Γ.8 Ηθικά ζητήματα ……38

Κεφάλαιο Δ΄ Ανάλυση

Ανάλυση αξόνων……..……...39

Κεφάλαιο Ε΄ Τελική συζήτηση ……89

Ε.1 Προτάσεις……96

Ε.2 Η Κοινωνική Εργασία ……....98

Βιβλιογραφία ……100

Παράρτημα ……106

Κεφάλαιο Α΄ Μορφές Παιδικής Προστασίας

Α.1 Η παιδική προστασία στην Ελλάδα

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει μια σύντομη βιβλιογραφική ανασκόπηση για την παιδική προστασία στην Ελλάδα και διεθνώς και στο ισχύον νομικό πλαίσιο, μέσα από καταγραφές επίσημων φορέων, όπως το Συνήγορο του Πολίτη καθώς επίσης και επιστημονικών μελετών που σκιαγραφούν τη φιλοσοφία της παιδικής προστασίας και τις αλλαγές που έχουν προωθηθεί και εφαρμοστεί στο συγκεκριμένο πεδίο.

Η παιδική προστασία στην Ελλάδα παρέχεται μέσω των ιδρυμάτων του δημοσίου τομέα τα οποία υπάγονται στη Γενική Διεύθυνση Πρόνοιας και φιλοξενούν τόσο παιδιά τυπικής ανάπτυξης όσο και παιδιά με χρόνιες παθήσεις και αναπηρίες (άρθρο 9 του ν. 4109/13 (ΦΕΚ 16 Α'/23-01-13). Στους δημόσιους φορείς παιδικής προστασίας ανήκουν επίσης δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών. Στις δημόσιες μονάδες παιδικής προστασίας θα πρέπει να συμπεριληφθούν και οι Στέγες Ανηλίκων των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων Αθήνας, Πειραιά και Ηρακλείου Κρήτης που υπάγονται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Πέρα από τα ιδρύματα του δημοσίου τομέα, άλλες μορφές παιδικής προστασίας αποτελούν τα ιδρύματα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τα οποία περιλαμβάνουν στέγες και ιδρύματα φιλοξενίας που υπάγονται σε φιλανθρωπικά Σωματεία ή Συλλόγους, «παιδικά χωριά», δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών, κ.α., και τα εκκλησιαστικά ιδρύματα που λειτουργούν υπό την ευθύνη της Αρχιεπισκοπής ή περιφερειακών Μητροπόλεων της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Σύμφωνα με την έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη (2015), αρκετά κυρίως δημόσια ιδρύματα, στεγάζονται σε μεγάλα, παλαιά κτίρια, κατάλοιπο της μεταπολεμικής περιόδου. Επίσης, πολλά εκκλησιαστικά ή ιδιωτικά ιδρύματα, λειτουργούν βάσει ενός μοντέλου «φιλανθρωπίας» χωρίς να έχουν προσαρμόσει τη λειτουργία τους στα σύγχρονα δεδομένα για την ανατροφή και τα δικαιώματα των παιδιών και χωρίς να είναι προσανατολισμένα στο προφίλ και τις ανάγκες παιδιών και εφήβων που πλέον απομακρύνονται από τις οικογένειές τους κυρίως λόγω

κακοποίησης, παραμέλησης ή προβλημάτων σωματικής ή ψυχικής υγείας των γονέων τους.

Στη χώρα μας η εισαγωγή σε ίδρυμα ή σε δομές οικογενειακού τύπου, ενός παιδιού που απομακρύνεται από το οικογενειακό περιβάλλον, αποτελεί συνήθη λύση. Ο θεσμός της τεκνοθεσίας και της αναδοχής είναι χρονοβόρος και μόλις το 2018 άρχισε να εφαρμόζεται για πρώτη φορά ηλεκτρονική ενιαία διαδικασία για την επιλογή αναδόχου ή θετού γονέα.

Στις ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες, τα παραδοσιακά ιδρύματα παιδικής προστασίας έχουν καταργηθεί και έχουν αντικατασταθεί από μικρές μονάδες οικογενειακού τύπου, ή μονάδες με θεραπευτικό προσανατολισμό για παιδιά και εφήβους με συναισθηματικές ή συμπεριφορικές δυσκολίες. Η εισαγωγή σε ίδρυμα αποτελεί έσχατη λύση, καθώς πάγια πολιτική είναι η προσπάθεια τοποθέτησης των παιδιών – ιδίως παιδιών μικρής ηλικίας - σε ανάδοχες οικογένειες, ενώ, σε κάθε περίπτωση, επιδιώκεται ο περιορισμός της διάρκειας παραμονής στο ελάχιστο.

Συμφώνα με την έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη (2015), τα δημόσια ιδρύματα περίθαλψης παιδιών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις, συνήθως φιλοξενούν παιδιά από πολύ μικρή ηλικία, των οποίων οι γονείς αδυνατούν ή αρνούνται να αναλάβουν τη φροντίδα, μέχρι και ενήλικα άτομα. *«Τα ιδρύματα αυτά λειτουργούν βάσει ενός «ασυλικού» μοντέλου και η χρόνια ανεπάρκεια προσωπικού και υποδομών, οδηγεί σε πολλαπλές παραβιάσεις δικαιωμάτων των φιλοξενούμενων».*

Ένα άλλο χαρακτηριστικό του συστήματος παιδικής προστασίας στην Ελλάδα είναι ότι δεν ερωτάται η γνώμη των παιδιών κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την τοποθέτηση τους σε πλαίσιο εκτός της φυσικής τους οικογένειας. *«Μεταξύ άλλων, δεδομένης της δυσκολίας ανεύρεσης θέσεων και της ανισομερούς γεωγραφικής κατανομής των ιδρυμάτων, παιδιά και έφηβοι που απομακρύνονται από την οικογένειά τους συχνά εξαναγκάζονται να μετακινηθούν γεωγραφικά χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις της απώλειας του συγγενικού τους περιβάλλοντος και της αποκοπής τους από το σχολείο, τους φίλους και τον κοινωνικό ιστό της περιοχής τους. Οι απόψεις και προτιμήσεις τους όσον αφορά την περιοχή ή τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του χώρου όπου θα φιλοξενηθούν, η σημασία διατήρησης προσωπικών και κοινωνικών δεσμών, ακόμη και η στοιχειώδης προετοιμασία τους για τη μετάβαση, δεν αναγνωρίζονται από το προνοιακό μας σύστημα ως σημαντικοί παράγοντες, αλλά*

αντιμετωπίζονται μάλλον ως «πολυτέλεια» ενόψει των γενικότερων προβλημάτων της ιδρυματικής φροντίδας» (Συνήγορος του Πολίτη, 2015).

Τέλος, σχετικά με το θέμα της διασφάλισης ποιότητας, ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στα "Quality4Children Standards" που ανέπτυξαν από κοινού οι διεθνείς οργανισμοί «Παιδικά Χωριά SOS», FICE (Federation Internationale des Communautes Educatives) και IFCO (International Foster Care Organisation), με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης φροντίδας στα παιδιά που διαβιούν σε μονάδες παιδικής προστασίας. Οι διεθνείς, αυτοί, φορείς παιδικής προστασίας, χρησιμοποίησαν τις δικές τους εμπειρίες, αναγνωρίζοντας την σημαντική ανάγκη για τη διαμόρφωση standards στο πεδίο της εξω-οικογενειακής παιδικής φροντίδας. Η διαδικασία της εξω-οικογενειακής φροντίδας χωρίζεται σε τρία πεδία – standard και συγκεκριμένα στην λήψη αποφάσεων και διαδικασία εισαγωγής, στη διαδικασία φροντίδας και στη διαδικασία αποχώρησης από τη φροντίδα (ανεξαρτητοποίηση). Το Q4C αποτελείται από 18 standards και είναι οργανωμένα με βάση τις προαναφερθείσες 3 φάσεις- πεδία (www.sos-childrenvillages.org).

Α.2 Η παιδική προστασία διεθνώς

Οι υπηρεσίες ευημερίας και προστασίας των παιδιών έκαναν την εμφάνισή τους στο 2^{ο} μισό του 20^{ου} αιώνα, κι έχουν εξελιχθεί σε έναν από τους σημαντικότερους δείκτες ανάπτυξης μιας χώρας. Ο ρόλος των δημοσίων αρχών τις τελευταίες δεκαετίες έχει προχωρήσει προς την έννοια της «κρατικής φροντίδας». Ο όρος «κρατική φροντίδα» αναφέρεται σε μια κατάσταση στην οποία οι κυβερνήσεις ή οι τοπικές αρχές αναλαμβάνουν την ευθύνη για την φροντίδα παιδιών των οποίων οι οικογένειες αδυνατούν να ανταποκριθούν στο ρόλο της ανατροφής και της προστασίας τους. Το κράτος προβλέπει πόρους και εποπτεύει την ανατροφή των παιδιών σε πλαίσια που υποκαθιστούν την οικογένεια και διασφαλίζουν την ανάπτυξη των παιδιών μέσα από την εδραίωση κατάλληλου συναισθηματικού δεσμού. Διαμορφώνονται έτσι δύο μοντέλα: το μοντέλο της φροντίδας των παιδιών σε ομάδες με αμειβόμενο προσωπικό ή εθελοντές και το μοντέλο της θετής

οικογένειας, όπου τα παιδιά διαμένουν με την οικογένεια η οποία αναλαμβάνει την ανατροφή και διαπαιδαγώγηση τους. Αν και η έννοια της κρατικής φροντίδας θα μπορούσε να επεκταθεί και σε άλλους τύπους στους οποίους η προστασία των παιδιών λαμβάνει χώρα στο ίδιο τους το σπίτι, ωστόσο ως κρατική φροντίδα λογίζεται ως η εκτός του σπιτιού τοποθέτηση του παιδιού. Σε αντίθεση με την περίπτωση των ιδρυμάτων περίθαλψης, των οποίων η παρουσία χρονολογείται εδώ και αιώνες, η προστασία των παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες έλαβε χώρα πολύ αργότερα, επιφέροντας μια αλλαγή στην αντίληψη για την παιδική ηλικία, η οποία θεωρήθηκε ως περίοδος μεγάλης σημασίας για την ανάπτυξη του παιδιού και την εξέλιξή του. Η ιδέα την προστατευόμενης παιδικής ηλικίας εντός του οικείου πλαισίου μιας οικογένειας, επέκτεινε το ιδανικό της οικογένειας (όπως προωθούνταν από τους νομοθέτες στην Ευρώπη για την προστασία της πρώιμης παιδικής ηλικίας) επισημαίνοντας ως πολύτιμο χαρακτηριστικό την συναισθηματική ανάπτυξη (Del Valle & Bravo, 2013).

Στην Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική και την Αυστραλία, οι παρεμβάσεις για την υποστήριξη των παιδιών και των οικογενειών τείνουν να εμπίπτουν σε δύο μοντέλα (Fargion, 2012): αυτό που δίνει έμφαση στην προστασία των παιδιών και το οποίο εμφανίζεται στις Αγγλοσαξωνικές χώρες και εκείνο που υπογραμμίζει την προώθηση της ευημερίας των παιδιών μέσω της οικογενειακής στήριξης (οικογενειακή ευημερία), η οποία αποτελεί παράδειγμα στις σκανδιναβικές χώρες (Hessle, 2013).

Η ιδέα της αναδοχής άρχισε να αναπτύσσεται έντονα στις αγγλόφωνες χώρες ως ιδανική μορφή παροχής οικογενειακής φροντίδας σε όσα παιδιά την στερούνταν, χωρίς να χρειάζεται να δημιουργηθούν ιδρύματα. Ωστόσο η συζήτηση για την παροχή της παιδικής φροντίδας είναι πιο περίπλοκη καθώς πέρα από τους λόγους που σχετίζονται αποκλειστικά με τις αναπτυξιακές ανάγκες του παιδιού, οι οικονομικές, πολιτικές και θρησκευτικές καταστάσεις των διάφορων χωρών σε παγκόσμια βάση, μπορούν να καθορίσουν τη χρήση μιας εναλλακτικής μορφής φροντίδας ή μιας άλλης. Στην Αφρική το Aids και ο εμφύλιος έχουν αφήσει πίσω τους χιλιάδες ορφανά παιδιά για τα οποία η αναδοχή δεν θα μπορούσε να παρέχει επαρκή κάλυψη. Από την άλλη πλευρά σε χώρες με ανεπτυγμένα κράτη πρόνοιας, η αναδοχή είναι το αναμενόμενο και η μείωση της μορφών φροντίδας των παιδιών εκτός οικογένειας το ζητούμενο. Αυτό συμβαίνει και στις περισσότερες Αγγλόφωνες χώρες καθώς και στο βόρειο και δυτικό κέντρο της Ευρώπης (αν και σε μικρότερο βαθμό). Ωστόσο στη

νότια Ευρώπη μεγάλος αριθμός παιδιών παραμένει σε φροντίδα εκτός οικογενειών (Del Valle, 2013).

Στην Κίνα, ενώ υπάρχουν πολλοί άνθρωποι πρόθυμοι και ικανοί να βοηθήσουν τα παιδιά, είναι δύσκολο για το κράτος να παρακολουθεί τη φροντίδα των παιδιών όταν είναι διάσπαρτα σε όλη την κοινότητα. Έτσι, τα διαμερίσματα που φιλοξενούν τις θετές οικογένειες με βάση αναφοράς ένα ίδρυμα ενδεχομένως να είναι μια επιλογή (Wang et al., 2014).

Μια πληρέστερη προσέγγιση για την ενίσχυση του συστήματος προστασίας των παιδιών είναι η διασύνδεση και η ισορροπία των προσεγγίσεων «από πάνω προς τα κάτω», «από κάτω προς τα πάνω» και «μεσαία». Οι προσεγγίσεις από την κορυφή προς τα κάτω συμβάλλουν ώστε οι κυβερνήσεις να έχουν τους νόμους, τις πολιτικές και τις ικανότητες που είναι απαραίτητες για την προστασία των ευάλωτων παιδιών. Οι προσεγγίσεις από κάτω προς τα πάνω λειτουργούν από το επίπεδο βάσης προς τα πάνω, παρουσιάζουν κοινοτική δράση, βασίζονται σε υπάρχοντα πλεονεκτήματα της κοινότητας και ενθαρρύνουν τη συνεργασία της κοινότητας και της κυβέρνησης. Οι προσεγγίσεις μεσαίας προσέγγισης, προέρχονται από παράγοντες όπως τα δημοτικά συμβούλια που βρίσκονται μεταξύ των εθνικών και τοπικών επιπέδων και ενσωματώνουν το πρόγραμμα προστασίας των παιδιών στα περιφερειακά κέντρα εξουσίας. Αυτές οι τρεις προσεγγίσεις είναι συμπληρωματικές (Wessells, 2015).

Οι περισσότερες χώρες σε παγκόσμια βάση εργάζονται στην κατεύθυνση της μείωσης των παιδιών που λαμβάνουν φροντίδα εκτός οικογενειακού πλαισίου, δεδομένου του σχετικά μεγάλου όγκου βιβλιογραφίας που τεκμηριώνει τις δυσμενείς επιπτώσεις του ιδρυματισμού στην ανάπτυξη των παιδιών και στοχεύουν στην επανένωση των παιδιών με τις οικογένειές τους. Σε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Petrowski, Cappa, και Gross (2017), πραγματοποιήθηκε μια καταγραφή σε 142 χώρες, αριθμός ο οποίος καλύπτει πάνω από το 80% του πληθυσμού των παιδιών παγκόσμια, τα οποία δέχονται κάποια μορφή παιδικής προστασίας. Εκτιμάται ότι περίπου 2,7 εκατομμύρια παιδιά ηλικίας μεταξύ 0 και 17 ετών θα μπορούσαν να ζουν σε ιδρύματα σε όλο τον κόσμο. Πολλές χώρες εξακολουθούν να στερούνται ωστόσο λειτουργικού συστήματος για την εξαγωγή ακριβών στατιστικών στοιχείων σχετικά με τον αριθμό των παιδιών που βρίσκονται σε μορφές παιδικής προστασίας. Ακόμα πιο δύσκολος είναι ο εντοπισμός του αριθμού των παιδιών που βρίσκονται σε αναδοχή.

Στη Ολλανδία, ο νέος νόμος για την προστασία των παιδιών προωθεί την έννοια της ενδυνάμωσης με την τελευταία δεκαετία να κυριαρχεί η προσέγγιση των σημάτων ασφαλείας (SoS) των Turnell και Edwards (1999), μια μέθοδο βάση της οποίας αποτελεί η εστίαση στην προοπτική του εξυπηρετούμενου. Η προσέγγιση υποθέτει ότι οι οικογένειες μπορούν να αλλάξουν. Επιπλέον, εστιάζεται έντονα στη συνεργασία μεταξύ των εργαζομένων στις δομές προστασίας των παιδιών και των οικογενειών (Bartelink, 2013 στο Rijbroek et al. 2017). Ορισμένες έρευνες δείχνουν πολλά υποσχόμενα αποτελέσματα, με τους επαγγελματίες και τους επιστήμονες να είναι γενικά θετικοί για την ανάπτυξη της προσέγγισης SoS (De Wolff & Vink, 2012 στο Rijbroek et al. 2017). Ωστόσο, εξακολουθούν να λείπουν μελέτες για την αποτελεσματικότητα.

Στην Αυστραλία και στην Νέα Ζηλανδία η τοποθέτηση των παιδιών σε σταθερό περιβάλλον είναι το ζητούμενο, με δυσκολίες στην συγκέντρωση δεδομένων για την καταγραφή του αριθμού των παιδιών που δέχονται αυτού του είδους την προστασία. Η τρέχουσα πολιτική στοχεύει στην μείωση του χρόνου που τα παιδιά περνούν σε ιδρύματα με επιδίωξη τη μόνιμη επιστροφή σε οικογενειακό κατάλληλο πλαίσιο (Fernandeza και Atwoolb, 2013).

Οι υπηρεσίες προστασίας των παιδιών στην Γερμανία και στην Ολλανδία, επικεντρώνονται σε νέους ηλικίας 0 έως 18 ετών, αν και το ανώτατο όριο ηλικίας είναι κάπως υψηλότερο στη Γερμανία (27) από ό, τι στην Ολλανδία (23). Οι κανονισμοί και στις δύο χώρες στοχεύουν στην ευθύνη των πελατών και στην ενεργό συμμετοχή τους κατά τη διάρκεια της παροχής φροντίδας. Οι υπηρεσίες παιδιών και νέων τόσο στη Γερμανία όσο και στην Ολλανδία επισημαίνουν τη συμμετοχή τόσο των νέων όσο και των γονέων τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Οι υπηρεσίες φροντίδας των νέων και στις δύο χώρες περιλαμβάνουν κοινοτικές υπηρεσίες (φροντίδα με χρήση ασθενοφόρου), υπηρεσίες ημερήσιας φροντίδας και εκτός του σπιτιού φροντίδα που περιλαμβάνει την αναδοχή και την φροντίδα σε χώρους που προσομοιάζουν της οικογενειακής εστίας (residential care). Πραγματοποιήθηκε αύξηση της αναδοχής και στις δύο χώρες (Harder et al. 2013).

Η ανάλυση της ιστορικής εξέλιξης της προστασίας των παιδιών στην Ισπανία και την Ιταλία παρουσιάζει αξιοσημείωτα κοινές πτυχές. Η ύπαρξη των μεγάλων ιδρυμάτων υπό την αιγίδα καθολικών θρησκευτικών οργανώσεων θα πρέπει να δώσουν τη θέση τους σε ολοένα και περισσότερο μορφές φροντίδας, βασισμένες στην

οικογένεια. Και οι δύο χώρες μοιράζονται μια μεσογειακή κουλτούρα όπου η οικογένεια υπήρξε ο κύριος φορέας παροχής προσωπικής και κοινωνικής ευημερίας, παρόλο που το κράτος πρόνοιας τις τελευταίες δεκαετίας έχει επιτύχει ένα υψηλό επίπεδο παροχών στους τομείς της υγείας της εκπαίδευσης και των κοινωνιών υπηρεσιών. Η σημερινή χρηματοπιστωτική κρίση των χωρών αυτών θέτει σε κίνδυνο αυτές τις πρόσφατες προόδους με την υποστήριξη της οικογένειας να αποτελεί στόχο αποφασιστικής σημασίας (Valle et al., 2013).

Σε μία ανασκόπηση οι Valle και Bravo (2013) διερεύνησαν τις μορφές προστασίας των παιδιών σε 16 χώρες σε παγκόσμια βάση (ΗΠΑ, Καναδά, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία, Αγγλία, Ιρλανδία, Σουηδία, Νορβηγία, Γερμανία, Ελβετία, Γαλλία, Ολλανδία, Ιταλία, Ισπανία, Ουγγαρία και Ρουμανία). Η οικονομική κρίση επηρέασε ιδιαίτερα τα κοινωνικά συστημάτα ορισμένων χωρών. Εκτός της ηπειρωτικής Ευρώπης, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στις ΗΠΑ, στον Καναδά, την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία, η προστασία των παιδιών είναι ένας τομέας εργασίας βασισμένος στην κοινωνική εργασία. Αυτό αποτέλεσε και μια πτυχή στην οποία παρουσιάστηκαν σημαντικές διαφορές στην οικογενειακού τύπου φροντίδα των παιδιών (residential care) καθώς και στη σύνθεση των διεπιστημονικών ομάδων με την έλλειψη κατάλληλα ειδικευμένου προσωπικού να αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα στις χώρες της Ευρώπης.

Οι χώρες όπου τα συστήματα προστασίας και πρόνοιας των παιδιών πρέπει να φιλοξενήσουν μετανάστες όπου έχουν διαφορετικά πρότυπα γονικής μέριμνας λόγω των διαφορετικών πολιτιστικών τους παραδόσεων πρέπει να προστατεύουν τα παιδιά των οικογενειών αυτών από πράξεις που ενδεχομένως να θεωρηθούν επιβλαβείς και μη επιτρεπτές από το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον (Welbourne & Dixon, 2015).

Τα τελευταία χρόνια στη Βουλγαρία ο τύπος της θεσμικής φροντίδας των παιδιών σε κίνδυνο αλλάζει δίνοντας προτεραιότητα στην οικογένεια και στο ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον. Ωστόσο οι οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές που συνοδεύουν τη μετάβαση έχουν οδηγήσει σε νέα προβλήματα και στην επιδείνωση των υφιστάμενων προβλημάτων. Η χρήση μιας αποτελεσματικής πολιτικής για την αποϊδρυματοποίηση απαιτεί μια αλλαγή στη φιλοσοφία της προστασίας των παιδιών με επίκεντρο την πρόληψη των κινδύνων, την έγκαιρη

παρέμβαση και την υποστήριξη του οικογενειακού περιβάλλοντος (Terziev & Arabska, 2016).

Στην Ιταλία το Πρόγραμμα Παρέμβασης για την Πρόληψη της εισαγωγής των παιδιών σε Ιδρύματα (Programme of Intervention for Prevention of Institutionalization /P.I.P.P.I), ξεκίνησε να εφαρμόζεται το 2011 σε 10 ιταλικές πόλεις. Μελέτες επιβεβαιώνουν την επιτυχία του προγράμματος το οποίο φαίνεται να είναι ικανό να αποτρέψει την τοποθέτηση των παιδιών σε δομές εκτός του σπιτιού, ενώ παράλληλα ανταποκρίνεται σε προβλήματα που συνδέονται με αδυναμία των γονέων για την ανατροφή και την κατάλληλη διαπαιδαγώγηση των παιδιών, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε παραμέληση των παιδιών (Serbati, Ius, Milani, 2016).

Σε μία έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη Σουηδία, πραγματοποιήθηκαν τηλεφωνικές συνεντεύξεις με 65 νέους, ηλικίας 18 έως 26 ετών, οι οποίοι είχαν φύγει πριν από 3 μήνες έως 3 έτη, από διάφορες μορφές προστασίας. Η διαδικασία αποχώρησης περιγράφτηκε από πολλούς νέους ως ανεπαρκώς σχεδιασμένη και με τρόπο πιεστικό. Ορισμένοι ερωτηθέντες έλαβαν στήριξη από το επίσημο δίκτυο (κοινωνικές υπηρεσίες, αναδοχές, οικογενειακού τύπου φροντίδα, πρόσωπα επαφής), άλλοι για τη στέγαση (37) και για οικονομικά θέματα (36), αλλά λίγοι έλαβαν στήριξη από το επίσημο δίκτυο για τον τομέα της απασχόλησης (14). Η συναισθηματική υποστήριξη παρέχονταν κυρίως από συντρόφους και φίλους (Höjer & Sjöblom, 2013).

Από τις αρχές του 2010 η Ρωσία βιώνει αξιοσημείωτες αλλαγές στον τομέα της παιδικής προστασίας με την κρατική κοινωνική πολιτική να στρέφεται σε οικογενειακές μορφές φροντίδας. Στο άρθρο της η Bogdanova, (2017), παρουσιάζει τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνα που διεξήγαγε σε δυο ρωσικά παιδικά χωριά SOS. Τα παιδιά που μεγαλώνουν στα χωριά SOS συγκριτικά με τα παιδιά που δέχονται ιδρυματικού τύπου φροντίδα, αναπτύσσουν τον δεσμό της προσκόλλησης με τον σημαντικό άλλο (γονέα) κατά την παιδική ηλικία καθώς και υψηλότερη ψυχική ανθεκτικότητα. Τα χωριά SOS έχουν αναπτύξει επίσης δραστηριότητες όπως την συνέχιση των οικογενειών SOS ως θετών οικογενειών καθώς και τη δημιουργία πλατφόρμας παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Α.3 Νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα και διεθνώς

Το άρθρο 27 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC, Convention on the Rights of the Child) παρέχει σε κάθε παιδί το δικαίωμα σε ένα «πρότυπο διαβίωσης επαρκές για τη σωματική, πνευματική, πνευματική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού» και απαιτεί από τους γονείς ή υπεύθυνους για το παιδί να «εξασφαλίζουν, σύμφωνα με τις ικανότητές τους και τις οικονομικές τους δυνατότητες, τις συνθήκες διαβίωσης που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη του παιδιού» (Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, 1989).

Επιπρόσθετα, το άρθρο 18 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ορίζει ότι *«ο γονέας και κατά περίπτωση οι νόμιμοι κηδεμόνες έχουν την πρωταρχική ευθύνη για την ανατροφή και ανάπτυξη του παιδιού"* (Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, 1989). Στην ίδια Σύμβαση, 194 χώρες δήλωσαν ρητά ότι θα λάβουν όλα τα μέτρα για την προστασία των παιδιών από την κακοποίηση.

Ωστόσο, υπάρχουν πολλές προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι γονείς ενδέχεται να μην μπορούν να εκπληρώσουν αυτές τις υποχρεώσεις και ως εκ τούτου να μην μπορούν να παρέχουν στα παιδιά τους κατάλληλη γονική μέριμνα και προστασία. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι γονείς μπορούν να αποφασίσουν είτε ότι είναι μη ικανοί είτε ότι δεν επιθυμούν να παράσχουν τα απαραίτητα στα παιδιά τους όπως τρόφιμα, είδη ένδυσης, στέγαση, υγειονομική περίθαλψη, προστασία ή / και εκπαίδευση. Το κράτος μπορεί επίσης να παρέμβει και να αφαιρέσει την επιμέλεια των παιδιών τους. Τέτοιες καταστάσεις μπορεί να προκύψουν από διάφορους στρεσογόνους παράγοντες όπως η φτώχεια, τα προβλήματα υγείας, η βία, το στίγμα, οι καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ή η κατάχρηση ουσιών. Επιπλέον, τα παιδιά μπορούν να αποχωριστούν τις οικογένειές τους εξαιτίας του θανάτου των γονέων. Αυτή η απώλεια της γονικής μέριμνας και της προστασίας οδηγεί τα παιδιά να ζήσουν σε εναλλακτικές μορφές περίθαλψης. Το άρθρο 20 της Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ορίζει ότι τα Συμβαλλόμενα Κράτη είναι υπεύθυνα για την εξασφάλιση αυτής της περίθαλψης σε καταστάσεις όπου τα παιδιά «στερούνται προσωρινά ή μερικώς το οικογενειακό τους περιβάλλον» (Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, 1989).

Ένα ιδιαίτερα σημαντικό ορόσημο ήταν η Διάσκεψη για την φροντίδα των εξαρτώμενων παιδιών, η οποία πραγματοποιήθηκε, με πρωτοβουλία του Προέδρου

Theodore Roosevelt στον Λευκό Οίκο το 1909, στην Αμερική και στην οποία το συμπέρασμα στο οποίο διεξήχθη ήταν *«ότι η ζωή στο σπίτι είναι το καλύτερο και το υψηλότερο προϊόν πολιτισμού»* (Ashby, 1997).

Η UNICEF (UNICEF et al., 2013) έχει ορίσει τα συστήματα προστασίας των παιδιών ως «*ορισμένες επίσημες και ανεπίσημες δομές, λειτουργίες και ικανότητες που συγκεντρώθηκαν για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας, της κακοποίησης, της αμέλειας και της εκμετάλλευσης των παιδιών»*. Τα πρωταρχικά συστατικά των συστημάτων προστασίας των παιδιών περιλαμβάνουν τους νόμους και τις πολιτικές, τους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους, τη διακυβέρνηση, τα μέσα συλλογής δεδομένων και την παρακολούθηση του συστήματος, τις υπηρεσίες προστασίας και τις μη τυπικές μορφές υποστήριξης μέσω των οικογενειών και των κοινοτήτων.

Στο συνέδριο του Ταμείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF) που πραγματοποιήθηκε το 2015 στη Νέα Υόρκη, δόθηκε έμφαση στην αναπτυξιακή περίοδο της εφηβείας, τις προκλήσεις και τις αλλαγές που τη συνοδεύουν με στόχο να υποστηριχθούν από τη διεθνή κοινότητα οι αλλαγές στα ισχύοντα νομικά πλαίσια τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο και να αυξηθούν οι συνεργατικές προσπάθειες της κοινωνίας των πολιτών για την κάλυψη των αναγκών των εφήβων.

Σύμφωνα με το Άρθρο 5 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τα κράτη οφείλουν να σέβονται το δικαίωμα και την υποχρέωση των γονέων να αναλαμβάνουν την καθοδήγηση του παιδιού, καθώς οι γονείς είναι οι πρώτοι που παρέχουν φροντίδα στο παιδί. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, οι γονείς δεν είναι σε θέση να μεγαλώσουν τα παιδιά τους ή αποτελούν κίνδυνο για αυτά και κατά συνέπεια απαιτείται ο χωρισμός τους. Αυτά τα μέτρα που παραβιάζουν τα δικαιώματα των γονιών λαμβάνονται είτε με τη συγκατάθεση των γονιών είτε βάσει δικαστικής απόφασης. Η δουλειά με την οικογένεια πρέπει να συνεχίζεται παράλληλα με την εφαρμογή αυτών των μέτρων. Η τοποθέτηση, επομένως, πρέπει να αποτελεί έσχατο μέτρο και ο πρωταρχικός στόχος πρέπει να είναι το ύψιστο συμφέρον του παιδιού και η επιτυχής και άμεση κοινωνική ένταξη ή επανένταξή του. Δεν επιτρέπεται καμία διάκριση λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, κοινωνικής, εθνικής ή πολιτισμικής προέλευσης, γλώσσας, εκφρασμένων απόψεων, περιουσιακής κατάστασης, θρησκείας, αναπηρίας, γέννησης ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης του παιδιού και/ή των γονιών του ως προς την τοποθέτηση του παιδιού σε ίδρυμα και κατά τη διάρκεια της τοποθέτησης. Όλα τα παιδιά πρέπει να χαίρουν

ίσης μεταχείρισης και να απολαμβάνουν ίσες ευκαιρίες και ίσα δικαιώματα. Παράλληλα με τη γενική παιδαγωγική στρατηγική για το ίδρυμα ως σύνολο, πρέπει να σχεδιάζεται μια ψυχοπαιδαγωγική στρατηγική για κάθε παιδί ξεχωριστά, η οποία θα εγγυάται ατομική εποπτεία καθ' όλη τη διάρκεια της τοποθέτησης και εξατομικευμένη καθοδήγηση με τη λήξη της (Council of Europe, 2005).

Σύμφωνα με το νέο νόμο 4538/2018 για την υιοθεσία και την αναδοχή στην Ελλάδα, εφαρμόζεται για πρώτη φορά ηλεκτρονική ενιαία διαδικασία για την επιλογή αναδόχου ή θετού γονέα (www.anynet.gr). Όλα τα παιδιά που ζουν σε ιδρύματα ή εγκαταλείπονται σε δημόσια νοσοκομεία και μαιευτήρια, εγγράφονται στα Μητρώα Ανηλίκων, αποκτώντας υποχρεωτικά ηλεκτρονικό φάκελο καταγωγής, ο οποίος συμπληρώνεται με ατομικό εξατομικευμένο σχέδιο για την αποκατάσταση του παιδιού και στον οποίο έχει πρόσβαση με την ενηλικίωσή του. Ψηφιοποιούνται όλα τα στάδια την διαδικασίας αναδοχής ή της υιοθεσίας και διευρύνεται ο αριθμός των κοινωνικών λειτουργών που διεξάγουν την κοινωνική έρευνα. Με το νέο πλαίσιο, εκπαιδευμένοι και πιστοποιημένοι κοινωνικοί λειτουργοί του Συνδέσμου Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος (Σ.Κ.Λ.Ε -Ν.Π.Δ.Δ.) δύνανται να διεξαγάγουν την κοινωνική έρευνα, μειώνοντας έτσι τον χρόνο αναμονής στο ελάχιστο. Θεσπίζονται Ειδικά και στη συνέχεια Εθνικά Μητρώα Υποψηφίων Αναδόχων ή Υποψηφίων Θετών Γονέων στα οποία καταγράφονται με ενιαίο τρόπο, πανελλαδικά, οι οικογένειες ή και τα μεμονωμένα φυσικά πρόσωπα που ενδιαφέρονται να γίνουν ανάδοχοι ή θετοί γονείς.

Όσον αφορά την παιδική προστασία, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), οι θρησκευτικές οργανώσεις και άλλοι ιδιωτικοί φορείς παίζουν σημαντικό ρόλο αφενός στη λειτουργία των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας και αφετέρου στην προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών σε αυτά τα ιδρύματα. Τα κράτη πρέπει να δημιουργήσουν και να προωθήσουν την απαραίτητη βάση για αυτές τις δραστηριότητες παρέχοντας σαφείς προδιαγραφές, συστήματα πιστοποίησης και οικονομική υποστήριξη. Αλλά δεν πρέπει να απαλλάσσονται από τις υποχρεώσεις τους απέναντι στα παιδιά σε προστασία μεταθέτοντας τις σε ΜΚΟ ή άλλους φορείς. Τα κράτη φέρουν πλήρη ευθύνη για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού και έχουν καθήκον να ελέγχουν την ποιότητα του έργου (π.χ εξειδικευμένο προσωπικό) και τα οικονομικά των μη κυβερνητικών φορέων. Πρέπει να υπάρχει ένας

μηχανισμός απόσυρσης της πιστοποίησης, αν κάποιος φορέας δεν πληροί πλέον τις κατάλληλες προϋποθέσεις (Council of Europe, 2005).

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε πως, η παιδική προστασία είναι ένα πεδίο που έχει απασχολήσει και συνεχίζει να απασχολεί την επιστημονική κοινότητα και όχι μόνο, καταγράφοντας τις επιπτώσεις της εξω-οικογενειακής φροντίδας, επιφέροντας και εφαρμόζοντας νέες προσεγγίσεις και αλλάζοντας την παραδοσιακή αντίληψη της ιδρυματικής φροντίδας.

ΚΦΑΛΑΙΟ Β΄ : Τα παιδικά χωριά SOS Ελλάδας

Στο κεφάλαιο αυτό θα ακολουθήσει μία σύντομη ιστορική αναδρομή των παιδικών χωριών SOS διεθνώς και μία σύντομη αναφορά στις αρχές, την παιδαγωγική λειτουργία, το παιδαγωγικό προσωπικό των παιδικών χωριών SOS Ελλάδας καθώς επίσης και στη διαδικασία και τις προϋποθέσεις τοποθέτησης των παιδιών στο συγκεκριμένο φορέα. Θα αναφερθούν, ακόμη, τα ευρήματα από ποιοτικές μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί σε παιδικά χωριά SOS, Διεθνώς.

Τα παιδικά χωριά SOS Ελλάδας είναι ένας σύγχρονος φορέας παιδικής προστασίας για παιδιά όλων των ηλικιών και στοχεύει να μειώσει στο μέγιστο δυνατό τις συνέπειες της ζωής τους μακριά από τη φυσική, βιολογική οικογένεια. Είναι ένας φορέας, μη κερδοσκοπικός, Ν.Π.Ι.Δ., εποπτευόμενος από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας (Σταθόπουλος, 2015). Βασικοί στόχοι του Σωματείου είναι η φροντίδα των παιδιών, η προστασία, η δημιουργία ενός οικογενειακού περιβάλλοντος, η εργασία με παιδιά, νέους και τις φυσικές οικογένειας σε εκπαιδευτικό, θεραπευτικό και συμβουλευτικό επίπεδο, η στήριξη των οικογενειών που αποτελούνται από ένα γονέα και η παροχή κατάλληλου ψυχοεκπαιδευτικού προγράμματος σε παιδιά με αναπηρία (Καταστατικό Λειτουργίας Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδας, 2018). Η απόφαση απομάκρυνσης του παιδιού από την βιολογική οικογένεια γίνεται με την παρέμβαση του Κράτους, στις περιπτώσεις παραμέλησης ή/και κακοποίησης, με την τοποθέτηση του παιδιού σε ανάδοχη οικογένεια ή κάποιο φορέα παιδικής προστασίας (Μουσούρου, 2005). Τα παιδιά

αποτελούν θεμελιώδεις πυλώνες κάθε έθνους και κράτους. Η ανάπτυξη και η εξέλιξη τους εξαρτάται άμεσα από την οικογένεια ή από τα θεσμικά όργανα και τις δομές που έχουν τοποθετηθεί, εξαιτίας των συνθηκών που βίωναν στην οικογενειακή εστία (Maneesha, Devi, 2018).

Β.1 Ιστορική αναδρομή

Το πρώτο παιδικό χωριό SOS δημιουργήθηκε το 1949, στο Τυρόλο της Αυστρίας, από τον Herman Gmeiner. Το βασικό του μέλημα ήταν να προσφέρει βοήθεια σε παιδιά που βρίσκονταν σε ανάγκη, παιδιά που είχαν χάσει τα πάντα – σπίτι, ασφάλεια, οικογένεια- από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Πρόκειται για μία ανεξάρτητη μη κυβερνητική οργάνωση, που σέβεται διαφορετικές θρησκείες και πολιτισμούς που εργάζεται στο πνεύμα της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, προωθώντας τες σε ολόκληρο τον κόσμο. Δραστηριοποιείται σε 135 χώρες σε ολόκληρο τον κόσμο, λειτουργώντας 500 Χωριά περίπου και 2.000 άλλα προγράμματα με επίκεντρο το παιδί και την φροντίδα του. Η ιδέα του παιδικού χωριού υπήρξε πρωτοπόρος, την εποχή εκείνη, καθώς δημιουργήθηκε μια προσέγγιση οικογενειακού τύπου στην μακροχρόνια φροντίδα ορφανών και εγκαταλειμμένων παιδιών (Απολογιστικό Τεύχος, 2010).

Το 1960 ιδρύεται η Διεθνής Οργάνωση SOS- KINDERDORF INTERNATIONAL αποτελώντας μια οργάνωση- ομπρέλα για όλες τις Οργανώσεις των παιδικών χωριών SOS στο κόσμο. Το 1981 δημιουργείται η Ακαδημία Hermann Gmeiner στο Innsbruck και λειτουργεί ως επιστημονικό και παιδαγωγικό κέντρο κατάρτισης για το προσωπικό των SOS Παγκοσμίως (Απολογιστικό Τεύχος, 2010).

Η πρωτοβουλία για την ίδρυση του παιδικού χωριού στην Ελλάδα ανήκει στην Κλώντια Κατσαρά, η οποία ως μέλος του παιδικού χωριού SOS της Γαλλίας, μεταφέρει την ιδέα αυτή προκειμένου να βοηθηθούν παιδιά που δεν μπορούν να μεγαλώσουν, για σημαντικούς λόγους, με τις οικογένειες τους. Στην Ελλάδα, το πρώτο παιδικό χωριό SOS συστάθηκε το 1975 ως Σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα βάσει του Ν.Δ. 1111/72, και αναγνωρίσθηκε ως Ειδικά Φιλανθρωπικό με την 2501/75 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών και με την 1276 απόφαση της Επιθεώρησης Κοινωνικών Υπηρεσιών Αττικής και Νήσων και δημοσιεύτηκε στο

ΦΕΚ Β 512/77. Τα παιδικά χωριά SOS Ελλάδας επιτυγχάνουν, για πρώτη φορά, να εκδίδονται οι αποφάσεις των Πρωτοδικείων που αναθέτουν την επιμέλεια των παιδιών, απευθείας στο Σωματείο και όχι σε φυσικό πρόσωπο.

Το 1982 ξεκινάει την λειτουργία του το πρώτο παιδικό χωριό SOS στην Βάρη Αττικής αποτελούμενο από 12 σπίτια που φιλοξενούν 72 παιδιά σε μία έκταση 4.000 τ.μ..

Το 1997 ιδρύεται το παιδικό χωριό SOS Πλαγιαρίου, στην Θεσσαλονίκη, σε μία έκταση 3.500 τ.μ. όπου απασχολούνται 27 άτομα σε ημερήσια βάση (επιστημονικό, παιδαγωγικό και διοικητικό προσωπικό).

Το 2002 δημιουργείται το παιδικό χωριό SOS Θράκης, στην Αλεξανδρούπολη, αποτελείται από 6 σπίτια οικογενειών SOS που φιλοξενεί 36 παιδιά. Επίσης έχει ένα Συμβουλευτικό Κέντρο και ένα Κέντρο Ημέρας για παιδιά με αναπηρίες.

Το 2018 εγκαινιάζεται το παιδικό χωριό SOS Κρήτης, στο Ηράκλειο. Αποτελείται από 3 σπίτια SOS και φιλοξενεί 17 παιδιά. Απασχολεί 16 άτομα ημερησίως (επιστημονικό, παιδαγωγικό και διοικητικό προσωπικό) (Απολογιστικό Τεύχος, 2010).

Β.1.1 Ο Διεθνής Οργανισμός των Παιδικών Χωριών SOS

Ο Διεθνής Οργανισμός των παιδικών χωριών SOS, SOS-KINDERDORF INTERNATIONAL, είναι ένας οργανισμός-ομπρέλα για όλα τα Παιδικά Χωριά SOS σε όλο τον κόσμο. Αναλαμβάνει δράση για την φροντίδα και την προστασία παιδιών, ανεξαρτήτου θρησκείας και πολιτισμού, έχοντας θεμέλιο λίθο, τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπως αυτά αναφέρονται στην Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών. Η οργάνωση των παιδικών χωριών SOS στηρίζεται σε τέσσερις παιδαγωγικές αρχές, όπως διατυπώθηκαν από τον Herman Gmeiner και που ορίζουν το έργο και την λειτουργία του παιδικού χωριού SOS Ελλάδας:

Η Μητέρα: κάθε παιδί έχει ένα γονιό για να το φροντίσει: Η Μητέρα SOS προσφέρει την αγάπη, την ασφάλεια και την σταθερότητα για κάθε παιδί που αναλαμβάνει την

φροντίδα του. Ζει μαζί με τα παιδιά και έχει στην ευθύνης της όλη την λειτουργία του σπιτιού SOS, σεβόμενη τα πολιτισμικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά του κάθε παιδιού.

Αδέλφια: οι οικογενειακοί δεσμοί αναπτύσσονται και δημιουργούνται νέοι: κορίτσια και αγόρια, ζουν μαζί σαν αδέλφια, έχοντας βασική προτεραιότητα την παραμονή των φυσικών αδελφών στην ίδια οικογένεια Τα παιδιά μαθαίνουν να μοιράζονται ευθύνες και συναισθήματα, χαρές και λύπες της καθημερινότητας και της ζωής τους. Δομούνται συναισθηματικοί δεσμοί που διατηρούνται μια ζωή (Απολογιστικό Τεύχος, 2010). Οι αδελφικές σχέσεις, είναι από τις σημαντικότερες σχέσεις στην ζωή του ατόμου συμβάλλοντας σημαντικά στην ανάπτυξη την πορεία του. Μελέτες έχουν δείξει ότι στην εναλλακτική φροντίδα έχει θετική επίδραση στην εξέλιξη των παιδιών η κοινή τοποθέτηση αδελφών. Το 2009, τα Ηνωμένα Έθνη, ενέκριναν ένα πλαίσιο για την εναλλακτική φροντίδα εστιάζοντας στις αδελφικές σχέσεις. Στο παιδικό χωριό SOS της Γαλλίας το 93% των παιδιών ζουν με ένα ή περισσότερα αδέλφια στην ίδια οικογένεια, αντίστοιχα στην Ισπανία το ποσοστό αυτό είναι 70%, στην Αυστρία 69%, στην Γερμανία 65% και στην Ιταλία το 50,6% (Sting , 2013).

Το Σπίτι: κάθε Οικογένεια SOS έχει το δικό της σπίτι: κάθε σπίτι έχει το δικό του ρυθμό και καθημερινότητα. Αποτελεί τον φυσικό χώρο κάθε παιδιού, βιώνοντας την ασφάλεια και την ατομικότητα του.

Το Χωριό: η οικογένεια SOS είναι μέρος μιας ευρύτερης κοινωνίας: το χωριό αποτελεί το κοινωνικό περιβάλλον του παιδιού, αποτελώντας μια γέφυρα προς την κοινωνία, καθώς τα παιδιά συμμετέχουν ενεργά σε αυτήν (Απολογιστικό Τεύχος, 2010).

Αναμφίβολα δεν υπάρχει κάτι που μπορεί να υποκαταστήσει την βιολογική οικογένεια. Σίγουρα όμως η απώλεια ή η απουσία των φυσικών γονέων στην ζωή και στην εξέλιξη του παιδιού δεν σημαίνει το τέλος στα πάντα. Αν στην ζωή ενός παιδιού υπάρχει αγάπη, φροντίδα και υποστήριξη από την ύπαρξη σημαντικών άλλων, όπως τα μέλη μιας οικογένειας SOS των παιδικών χωριών SOS, τότε θα μπορέσει να αντιμετωπίσει τις δυσάρεστες εμπειρίες από την γονική απώλεια και απουσία και να είναι σε θέση να μπορεί να διατηρήσει μια θετική στάση και άποψη για το μέλλον του (Singh, Dhyani, 2013).

Ο Bowlby (1958, όπως αναφέρεται στο Hayes, 1998), στη μελέτη του ανέφερε ότι τα βρέφη αναπτύσσουν μια ξεχωριστή σχέση με ένα πρόσωπο-συνήθως με τη μητέρα- η οποία σχέση είναι ποιοτικά διαφορετική από αυτές που διαμορφώνουν με άλλα πρόσωπα γύρω τους. Αυτή είναι η διαδικασία της μονοπροσωπικής προσκόλλησης με την οποία το βρέφος αναπτύσσει ένα ισχυρό δεσμό με τη μητέρα του μέσα στους πρώτους έξι μήνες της ζωής του. Η διάσπαση αυτού του δεσμού έχει σοβαρές επιπτώσεις στο παιδί. Ένα παιδί μπορεί να στερηθεί την ευκαιρία να διαμορφώσει σχέσεις προσκόλλησης όταν εισαχθεί και ανατραφεί σε ιδρυματικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο πολλά και διαφορετικά άτομα είναι επιφορτισμένα με τη φροντίδα του (Hayes, 1998).

Ο Διεθνής Οργανισμός των παιδικών χωριών SOS έχει ως όραμα το κάθε παιδί να ανήκει σε μία οικογένεια- το αίσθημα ότι ανήκει κάπου-, να μεγαλώνει με αγάπη- μαθαίνοντας να εμπιστεύεται τον εαυτό του κα τους άλλους-, να μεγαλώνει με σεβασμό- να ακούγεται και να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του-, να μεγαλώνει με ασφάλεια- μακριά από την κακοποίηση και την παραμέληση, έχοντας στέγη, τροφή, φροντίδα και μόρφωση. Αποστολή του Οργανισμού είναι η δημιουργία οικογενειών για παιδιά που βρίσκονται σε ανάγκη, η συμμετοχή στην κοινοτική ζωή, απαντώντας σε ανάγκες ευάλωτων παιδιών και ενηλίκων και η δημιουργία προγραμμάτων πρόληψης για την ενίσχυση των οικογενειών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες (Απολογιστικό Τεύχος, 2010). Ο Διεθνής Οργανισμός υλοποιεί προγράμματα σε περισσότερες από 130 χώρες του κόσμου και βασισμένος στις προαναφερθείσες αρχές παρέχει σε κάθε παιδί ένα «σπίτι αγάπης» και μια οικογένεια σε ένα χωριό εναρμονισμένο σε μια ευρύτερη κοινότητα (Kalesnikava, V., 2017)

Β.2 Η παιδαγωγική προσέγγιση και το παιδαγωγικό προσωπικό

Η παιδαγωγική λειτουργία των παιδικών χωριών SOS Ελλάδας στηρίζεται στη φιλοσοφία του ιδρυτή Herman Gmeiner και στις αξίες της κοινωνικής αλληλεγγύης στοχεύοντας στη διασφάλιση των Δικαιωμάτων του Παιδιού. Στοχεύει στη δημιουργία εκείνων των συνθηκών που διασφαλίζουν την κάλυψη των αναγκών (φυσικών, διανοητικών, ψυχοκοινωνικών) του παιδιού, παρέχοντας την ευκαιρία της ανάπτυξης των δυνατοτήτων του, που θα οδηγήσουν σε μια υπεύθυνη, ανεξάρτητη και ισότιμη ενήλικη ζωή. Η Παιδαγωγική προσέγγιση στηρίζεται στην

εξατομικευμένη φροντίδα του κάθε παιδιού μέσα από α) την διαδικασία υποδοχής β) την δημιουργία σχέσης με την Μητέρα SOS, ως το βασικότερο μέσο ανατροφής του παιδιού γ) την δημιουργία ενός εξατομικευμένου πλάνου φροντίδας που περιλαμβάνει τις ιδιαίτερες ανάγκες, κλίσεις, ικανότητες, εκπαιδευτική στήριξη, δραστηριότητες κοινωνικοποίησης, και επαφών με την βιολογική οικογένεια δ) την αξιολόγηση της πορείας του παιδιού με τις απαραίτητες διορθωτικές κινήσεις, όταν αυτές είναι απαραίτητες. Το κάθε παιδί αντιμετωπίζεται ως υποκείμενο δικαιωμάτων και όχι ως αντικείμενο προστασίας και έτσι η ατομικότητα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί η ιδρυματική αντιμετώπιση. Τα παιδιά στηρίζονται προκειμένου να βιώσουν τη πραγματικότητα, τα γεγονότα και τα συναισθήματα τους και όχι να τα αποκρύψουν και να μην τα εκφράσουν. Η δημιουργία και η ενίσχυση των σχέσεων με την ευρύτερη κοινότητα αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία της παιδαγωγικής λειτουργίας στην φροντίδα του παιδιού, αποτυπώνοντας τον μη ιδρυματικό της χαρακτήρα. Τα παιδιά φοιτούν σε σχολεία της ευρύτερης περιοχής, χρησιμοποιούν τα διαθέσιμα μέσα της κοινότητας (π.χ. σχολικό λεωφορείο) συμμετέχουν ενεργά στα δρώμενα της κοινότητας, η μητέρα SOS ενθαρρύνεται να συμμετέχει σε δραστηριότητες όπως γονείς άλλων παιδιών (σύλλογος γονέων και κηδεμόνων). Το κάθε παιδί μπορεί να προσκαλέσει τους φίλους του στο σπίτι όπου διαμένει και να ανταποκριθεί αντίστοιχα σε πρόσκληση κάποιου συμμαθητή και φίλου. Η πορεία του παιδιού στο παιδικό χωριό είναι εξελικτική όπου συγκροτείται η ταυτότητα του, επεξεργάζεται και εκφράζει τα συναισθήματα του μέσα σε ένα ασφαλές περιβάλλον. Είναι μια πορεία προς την ανεξαρτησία και την αυτονομία του. Σε αυτό στοχεύουν όλες οι παρεμβάσεις του προσωπικού του Οργανισμού και των εξωτερικών συνεργατών του (Απολογιστικό Τεύχος, 2010).

Το Παιδαγωγικό προσωπικό αποτελείται από τους: α) διευθυντή, β) μητέρα SOS γ) θεία SOS δ) παιδαγωγό ε) κοινωνικό λειτουργό

Α) <u>Ο Διευθυντής του παιδικού χωριού SOS Ελλάδας.</u>

Σημαντικό πρόσωπο για την εύρυθμη, παιδαγωγική λειτουργία και την πλαισίωση της οικογένειας SOS, αποτελεί ο Διευθυντής του παιδικού χωριού. Αποτελεί, μαζί με τον Παιδαγωγό την ανδρική φυσική παρουσία της οικογένειας, παρέχοντας ένα αίσθημα ασφάλειας. Διαμένει με την οικογένεια του σε οικία, εντός του παιδικού χωριού.

Οφείλει να εφαρμόζει και να τηρεί το παιδαγωγικό πλαίσιο λειτουργίας σε κάθε οικογένεια και να τηρεί τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του φορέα. Είναι υπεύθυνος για τον συντονισμό και την υλοποίηση παιδαγωγικών και διοικητικών ζητημάτων. Συνεργάζεται με το παιδαγωγικό προσωπικό για θέματα που αφορούν την οικογένεια στην επίλυση δυσκολιών και προβλημάτων που προκύπτουν στην καθημερινότητα. Οφείλει να δημιουργήσει τις συνθήκες εκείνες που θα εξασφαλίσουν στα παιδιά σωματική και ψυχική τους υγεία, την εξέλιξη τους και τις σωστές συνθήκες διαβίωσης. Κάποιες από τις αρμοδιότητες του είναι, η λήψη αποφάσεων, η συνεργασία με τον παιδαγωγό και την μητέρα SOS, η πραγματοποίηση παιδαγωγικών και διοικητικών ομάδων, η εξασφάλιση ενός κλίματος συνεργασίας, η εκπροσώπηση του παιδικού χωριού σε διάφορες εκδηλώσεις, η συνεργασία με τοπικούς φορείς της ευρύτερης κοινότητας, κ.α.

Β) Η Μητέρα SOS

Πρόκειται για αμειβόμενο προσωπικό με όλα τα επαγγελματικά δικαιώματα σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου. Βασική προϋπόθεση είναι να μην έχει οικογενειακές υποχρεώσεις. Κάθε μητέρα SOS, εφόσον αξιολογηθεί από την επιστημονική ομάδα και προκριθεί για το ρόλο της μητέρας SOS, εκπαιδεύεται. Η εκπαίδευση της πραγματοποιείται στην «Σχολή Μητέρων» που υλοποιεί ο φορέας, με θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα, με στόχο την ευαισθητοποίηση και την συνειδητοποίηση του ρόλου της. Το βασικότερο καθήκον της μητέρας SOS είναι η φροντίδα των παιδιών που έχει αναλάβει. Λειτουργεί όπως μια βιολογική μητέρα με σκοπό την κάλυψη των πρακτικών, συναισθηματικών και παιδαγωγικών αναγκών του κάθε παιδιού. Οφείλει να δημιουργήσει ένα ζεστό και ήρεμο οικογενειακό κλίμα. Συνεργάζεται στενά και στηρίζεται από τον παιδαγωγό στην εφαρμογή των παιδαγωγικών μεθόδων (ανατροφή, διατροφή, εκπαίδευση, μελέτη, ψυχαγωγία).

Γ) Η Θεία SOS

Ο ρόλος της θείας SOS είναι η παροχή βοήθειας στη μητέρα SOS στα οικιακά και παιδαγωγικά της καθήκοντα. Αντικαθιστά την μητέρα σε περιπτώσεις άδειας, ρεπό και ασθένειας. Λαμβάνει την ίδια εκπαίδευση με την μητέρα SOS και συνεργάζεται τόσο με τον διευθυντή όσο και με τους παιδαγωγούς.

Δ) Ο Παιδαγωγός

Ο παιδαγωγός αποτελεί την ανδρική φυσική παρουσία της οικογένειας SOS και στηρίζει την μητέρα στα παιδαγωγικά της καθήκοντα. Ο ρόλος του παιδαγωγού κινείται σε τρείς άξονες: α) την μαθησιακή ενίσχυση β) την ψυχολογική υποστήριξη και γ) την κοινωνικοποίηση των παιδιών. Κάποια από τα καθήκοντα του είναι, η οργάνωση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών, η μαθησιακή τους υποστήριξη, η συνοδεία τους, μαζί με την μητέρα SOS, σε εκδηλώσεις και δραστηριότητες, επαφές με τα σχολεία όπου φοιτούν τα παιδιά, κ.α.

Ε) Ο Κοινωνικός Λειτουργός

Ο κοινωνικός λειτουργός δρα και εργάζεται σε τρεις άξονες,: Πρώτον, στη λειτουργία της κοινωνικής υπηρεσίας με βασικό σκοπό α) την συνεργασία με τις κοινωνικές υπηρεσίες και τις εισαγγελικές αρχές που αιτούνται την φιλοξενία του παιδιού στο παιδικό χωριό, β) την επικοινωνία με τα παιδιά και την οικογένεια τους μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία της εισαγωγής γ) την προετοιμασία των παιδιών και των οικογενειών τους για την εισαγωγή τους στο παιδικό χωριό. Δεύτερον στην επικοινωνία των παιδιών με την βιολογική τους οικογένεια, όταν αυτό κριθεί ότι συμβάλει θετικά στην ανάπτυξη κάθε παιδιού και τρίτο στο συντονισμό ιατρικών και παιδαγωγικών ζητημάτων που άπτονται της υγείας των παιδιών. Μερικά από τα καθήκοντα του κοινωνικού λειτουργού είναι η δημιουργία και η τήρηση ενημερωμένου αρχείου, η εκπροσώπηση σε εκδηλώσεις, η συνεργασία με θεραπευτές των παιδιών και ο από κοινού, σχεδιασμός παρέμβασης καθώς και ατομικές συναντήσεις με τις μητέρες και θείες SOS

Στο παιδικό χωριό SOS εργάζονται και άτομα άλλων ειδικοτήτων ως εξωτερικοί συνεργάτες, όπως ο κλινικός παιδοψυχολόγος, ο σύμβουλος μητέρων, ο λογοθεραπευτής, ο δάσκαλος ειδικής αγωγής κ.α. ανάλογα με τις εξατομικευμένες ανάγκες κάθε παιδιού. Επίσης υπάρχει και το διοικητικό προσωπικό που εξασφαλίζει, υπό τις οδηγίες του διευθυντή, την καλύτερη λειτουργία του παιδικού χωριού (Παιδαγωγικό πλαίσιο λειτουργίας, 1999:Απολογιστικό Τεύχος, 2010).

Β.3 Η διαδικασία φιλοξενίας/ εισαγωγής στον φορέα

Η διαδικασία της φιλοξενίας ενός παιδιού στα παιδικά χωριά SOS Ελλάδας ξεκινάει κατόπιν α) αιτήματος κάποιου συγγενή του παιδιού από το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον, β) παραπομπής από κάποια κοινωνική υπηρεσία και γ) εντολής της εισαγγελικής αρχής. Τα αιτήματα αυτά εξετάζονται από την παιδαγωγική υπηρεσία του οργανισμού και εφόσον ανταποκρίνονται στα τυπικά κριτήρια εισαγωγής που έχουν θεσπιστεί με βάση τον εσωτερικό κανονισμό του φορέα, προκρίνονται για περαιτέρω έρευνα. Η έρευνα αυτή αφορά την διερεύνηση ύπαρξης ή όχι της δυνατότητας βοήθειας του παιδιού και στήριξης της οικογένειας προκειμένου να αποφευχθεί η απομάκρυνση του παιδιού, που αντιμετωπίζεται ως έσχατη λύση. Ως εκ τούτου διερευνάται η πιθανότητα ένταξης της οικογένειας σε κάποιο από τα προγράμματα στήριξης των παιδικών χωριών SOS Ελλάδας. Σε αντίθετη περίπτωση, αν δηλαδή συντρέχουν σοβαροί λόγοι και το παιδί δεν συνίσταται να παραμείνει στην οικογενειακή εστία, η αίτηση παραπέμπεται στην διοίκηση για έγκριση. Εφόσον γίνει δεκτή, πραγματοποιείται δικαστήριο για αφαίρεση της επιμέλειας του παιδιού από τους γονείς και ανάθεση αυτής στα παιδικά χωριά SOS Ελλάδας (Απολογιστικό Τεύχος, 2010 : άρθρο 1533 Α.Κ.).

Β.4 Οι προϋποθέσεις και κριτήρια εισαγωγής

Στα παιδικά χωριά SOS φιλοξενούνται παιδιά των οποίων οι γονείς δεν μπορούν, για σημαντικούς λόγους να ασκήσουν κατάλληλα τον γονεϊκό τους ρόλο, να παρέχουν προστασία και φροντίδα για την ομαλή και υγιή ανάπτυξη τους. Αυτό αποτελεί την βασικότερη προϋπόθεση εισαγωγής στην δομή. Το φιλανθρωπικό σωματείο θέλει να εξασφαλίσει την κάλυψη όλων των δικαιωμάτων που αφορούν τα παιδιά και που η βιολογική οικογένεια αδυνατεί να ανταποκριθεί. Ειδικότερα γίνονται δεκτά παιδιά :

1. Ορφανά και από τους δύο γονείς

2. Ορφανά από τον ένα γονέα και όταν ο άλλος γονέας ή το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον, αποδεδειγμένα δεν μπορεί (λόγω χρόνιων παθήσεων, προβλήματα ψυχικής και νοητική υγείας, εξαρτήσεις από ουσίες, παραβατικότητα ή εγκατάλειψη) να ανταποκριθεί στο ρόλο του.

3. Παιδιά που ζουν σε αντίξοες συνθήκες και σε καταστάσεις όπου παραβιάζονται τα δικαιώματα τους και υπόκεινται σε σωματική, συναισθηματική και σεξουαλική κακοποίηση και παραμέληση.

4. Παιδιά των οποίων οι γονείς ή τουλάχιστον ο ένας εκ των δύο έχει την Ελληνική υπηκοότητα

5. Παιδιά αλλοδαπών που έχουν νόμιμη άδεια παραμονής στην Ελλάδα

6. Παιδιά ηλικίας από 2,5 έως 8 ετών

7. Παιδιά με σωματική και ψυχική υγεία που δεν πάσχουν από κάποιο σοβαρό νόσημα όπως: χρόνια λοιμώδη μεταδοτικά νοσήματα ή σοβαρή αναπηρία που εμποδίζει την αυτοεξυπηρέτηση του παιδιού, μεσογειακή μεταγγιζόμενη αναιμία, χρόνιες βαριές νευροπάθειες, βαριές καρδιοπάθειες, ζαχαρώδη διαβήτη, παιδιά με νοητική καθυστέρηση κάτω του οριακού και παιδιά με σοβαρή ψυχιατρική ή νευρολογική διαταραχή

Οι εξετάσεις που απαιτούνται για την εισαγωγή ενός παιδιού στα παιδικά χωριά SOS Ελλάδας είναι ιατρικές (γενική εξέταση αίματος, εξετάσεις για ηπατίτιδα A, B, C, εξετάσεις για AIDS, κ.α.), ψυχολογικές (ψυχολογική ή παιδοψυχιατρική εξέταση εξέταση) και παιδαγωγικές (Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας, 2015). Τα κριτήρια έχουν καθοριστεί προκειμένου να διασφαλίζεται η ομοιογένεια του πληθυσμού. Η ένταξη ενός παιδιού σε ένα περιβάλλον με παιδιά με κοινά χαρακτηριστικά, είναι ομαλότερη και αποτελεσματικότερη. Επίσης (ο καθορισμός των κριτηρίων) αφορά την αποτελεσματική ανταπόκριση του φορέα στις ανάγκες των παιδιών. Οι ανάγκες και τα προβλήματα των παιδιών είναι τέτοια που απαιτούν εξειδικευμένη επιστημονική γνώση. Ένα φορέας παιδικής προστασίας είναι αδύνατον να διαθέτει ένα τόσο ευρύ φάσμα επιστημονικής γνώσης. Έτσι τα κριτήρια καθορίζουν τις ανάγκες που ο φορέας μπορεί να καλύψει, να δουλέψει και να ανταποκριθεί σωστά και ικανοποιητικά (Σιφνιού- Σιφονιού Π., 2014). Σε κάθε

περίπτωση, βασικό μέλημα είναι η διαδικασία εισαγωγής να διασφαλίζει την καλύτερη δυνατή προετοιμασία του παιδιού, με την συμμετοχή του σε αυτήν, ανάλογα τη ηλικία του, με κύριο γνώμονα το συμφέρον του. Η φιλοξενία των παιδιών στον φορέα συνεπάγεται την επιμέλεια αυτών και την φροντίδα τους σε μια συνεχή και σταθερή βάση. Στις περιπτώσεις που αυτό δύναται, δεν αποκόπτεται η επαφή και η επικοινωνία των παιδιών με την φυσική τους οικογένεια και συγγενικό περιβάλλον, δημιουργώντας ένα σταθερό επικοινωνιακό πλαίσιο (Απολογιστικό Τεύχος, 2010: Καταστατικό Λειτουργίας Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδας, 2018)). Η εξέλιξη και η ανάπτυξη των παιδιών αποτελεί συνάρτηση τριών παραγόντων α) σε παράγοντες που προηγούνται της τοποθέτησης, β) στην ηλικία που έχει το παιδί κατά την εισαγωγή και γ) σε παράγοντες που έχουν σχέση με το νέο κοινωνικό – εκπαιδευτικό περιβάλλον που θα συναντήσει το παιδί (Dumaret, 1988).

Β.5 Τα προγράμματα των παιδικών χωριών SOS Ελλάδας

Στην Ελλάδα τα παιδικά χωριά SOS πραγματοποιούν τις δράσεις τους πάνω σε τρείς άξονες :

α) Προγράμματα μακροχρόνιας φιλοξενίας/ φροντίδας (Family Basic Care, FBC) για παιδιά που για σοβαρούς λόγους δεν δύναται να μεγαλώσουν στις βιολογικές τους οικογένειες, στη βάση ενός εναλλακτικού οικογενειακού τύπου μοντέλου φροντίδας. Τέτοια προγράμματα είναι το παιδικό χωριό, οι στέγες νέων και ο ξενώνας SOS για κακοποιημένα βρέφη/ νήπια 0-5 ετών.

β) Προγράμματα ενδυνάμωσης οικογένειας (Family Strengthening, FS) κοινοτικού χαρακτήρα, που στοχεύει στην πρόληψη και στην αποκατάσταση δυσλειτουργιών της οικογένειας, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος απομάκρυνσης του παιδιού από το φυσικό του περιβάλλον. Τέτοια προγράμματα είναι τα Κέντρα Στήριξης Παιδιού και Οικογένειας, το Κέντρο Ημέρας για ΑμεΑ και τα Κέντρα Ημερήσια Φροντίδας.

γ) Emergency Response Program (ERP). Το πρόγραμμα αυτό υλοποιείται σε χώρες που έχουν υποστεί τις συνέπειες πολέμου ή φυσικών καταστροφών. Ο οργανισμός, από το Δεκέμβριο του 2015 υλοποιεί δράσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα για οικογένειες και παιδιά του προσφυγικού πληθυσμού (SOS Refugee Program) (παράρτημα 1).

Όλα τα προγράμματα απαρτίζονται από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό (Προγράμματα Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδας, 2018).

Β.6 Μελέτες για τα παιδικά χωριά SOS διεθνώς

Το ίδρυμα των «Σπιτιών του Θιβέτ» ιδρύθηκε ως μέλος των Χωριών SOS για παιδιά, παρέχοντας εκπαίδευση και φιλοξενία στα πλαίσια της προστασίας και της υποστήριξης της εκπαιδευτικής και πολιτιστικής ανάπτυξης των εποίκων του Θιβέτ. Το Θιβέτ αποτελούσε ανεξάρτητη περιοχή της Νοτιοδυτικής Κίνας, της οποίας ο λαός έχει υποστεί μαζικά βασανιστήρια και φυλακίσεις για περισσότερο από μισό αιώνα. Αυτή η δίωξη είχε αναγκάσει πολλούς να αναζητήσουν καταφύγιο σε άλλες χώρες, ιδίως την Ινδία. Στο πλαίσιο μιας εξελισσόμενης νοοτροπίας συμμετοχής στην κοινωνική ανάπτυξη, ορισμένα ακαδημαϊκά ιδρύματα του Ηνωμένου Βασιλείου είχαν αναλάβει ένα υποστηρικτικό ρόλο. Στα «Σπίτια του Θιβέτ» στην Ινδία, το προσωπικό και οι σπουδαστές έχουν υλοποιήσει πρωτοβουλίες που εστιάζουν στην υγεία, την εκπαίδευση και τον αθλητισμό, σ΄ ένα πρόγραμμα υπό την αιγίδα του Πανεπιστημίου του Liverpool (Kenyon & Rookwood, 2009).

Σε μια μελέτη των Singh και Dhyani (2013) διερευνήθηκαν οι διαφορές στις στάσεις των εφήβων (αισιοδοξίας-απαισιοδοξίας) που μεγάλωσαν σε θετές και σε βιολογικές οικογένειας. Ο πληθυσμός του παιδικού χωριού SOS στην πόλη Bhimtal της Ινδίας αποτέλεσε το δείγμα της μελέτης και συγκεκριμένα 45 έφηβοι ηλικία 14 έως 18 ετών, σε σύγκριση με ένα ισοδύναμο αριθμό ερωτηθέντων από βιολογικές πυρηνικές οικογένειες που διέμεναν στην ίδια πόλη. Τα αποτελέσματα της μελέτης κατέδειξαν πως τόσο οι ερωτηθέντες έφηβοι που διέμεναν με τις βιολογικές τους οικογένειες, όσο και οι έφηβοι που διέμεναν στο χωριό SOS, ήταν κατά κύριο λόγο αισιόδοξοι έως πολύ αισιόδοξοι. Επίσης τόσο το φύλο των ερωτηθέντων, όσο και ο τύπος της οικογένειάς τους, δεν φαίνεται να έχουν σημαντική επιρροή στην αισιόδοξη ή απαισιόδοξη στάση τους για το μέλλον τους.

Στη Ρωσία υπάρχουν επί του παρόντος έξι ενεργά χωριά, όλα συγκεντρωμένα γύρω από μεγάλες μητροπολιτικές περιοχές όπως η Μόσχα και η Αγία Πετρούπολη. Συνολικά περισσότερα από 1.000 παιδιά ζουν σε αυτά τα χωριά (Kalesnikava, 2017).

Στο χωριό SOS στο Tema της Γκάνα, διεξήχθησαν συνεντεύξεις με 27 νέους ενήλικες που είχαν φύγει από το παιδικό χωριό. Τα βασικά ευρήματα της μελέτης ήταν ότι οι νέοι ενήλικες χρησιμοποίησαν ποικίλες πηγές στην προετοιμασία για την ενηλικίωση, οι οποίες περιελάμβαναν τη μητέρα SOS, τις εγκαταστάσεις νεότητας και το οικοτροφείο. Οι νέοι επισήμαναν μια σειρά από ελλείμματα στην προετοιμασία τους για την «έξοδο», συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης, της στέγασης και των πολιτιστικών δεξιοτήτων. Προσδιόρισαν επίσης έναν αριθμό εμποδίων στην προετοιμασία τους, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης υποστήριξης και καθοδήγησης και την έλλειψη συμβολής στις αποφάσεις σχετικά με το μέλλον τους. Οι συστάσεις για τη βελτίωση της προετοιμασίας για την ανεξάρτητη διαβίωση περιλαμβάνουν τη συμμετοχή των φροντιστών στη διαδικασία προετοιμασίας και την συμμετοχή των νέων στην λήψη των αποφάσεων σχετικά με την προετοιμασία τους (Manso, 2012).

Ο Moono (2006) στη μεταπτυχιακή του μελέτη στο Πανεπιστήμιο της Νορβηγίας, για το χωριό SOS στη Lusaka της Ζάμπια, εξέτασε τον τρόπο με τον οποίο η διαμονή στο χωριό SOS, χτίζει ξανά τις ζωές και αναπτύσσει τις δεξιότητες των ορφανών και ευάλωτων παιδιών. Τα χωριά SOS φαίνεται να συμβάλουν στην επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας, που περιλαμβάνουν την επίτευξη καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας έως το 2015, (United Nations,2015), μειώνοντας την πείνα και τη φτώχεια κατά το ήμισυ μεταξύ των ορφανών και ευάλωτων παιδιών. Διαπιστώθηκε ότι η οικογένεια/κοινότητα SOS είχε κάνει πολλά για την αναγέννηση και τη μετατροπή της ζωής και των δυνατοτήτων των παιδιών. Η βοήθεια περιελάμβανε την παροχή αξιοπρεπούς καταφυγίου, ιατρικών εγκαταστάσεων, εκπαίδευσης, τροφής και προστασίας από κακομεταχείριση. Αυτή η βοήθεια είναι ένα υπόβαθρο για την αποκατάσταση των δυνατοτήτων των παιδιών, καθώς τα παιδιά ήξεραν τι ήταν ικανά να κάνουν και να επιτύχουν στη ζωή τους. Η οικογένεια/κοινότητα SOS ήταν σε θέση να βοηθήσει στην ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης, ενώ τα παιδιά εξέφρασαν την ευτυχία τους με την διαμονή τους στο χωριό SOS.

Σε μια άλλη μελέτη στα παιδικά χωριά SOS στο Punjab του Πακιστάν, λήφθηκαν έπειτα από τυχαία επιλογή, συνεντεύξεις από 125 παιδιά ηλικίας, 8 έως 14 ετών. Διαπιστώθηκε πως το παιδικό χωριό παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή των

ορφανών καθώς η πλειοψηφία των παιδιών ήταν ικανοποιημένα με όλες τις εγκαταστάσεις. Τα χωριά SOS αποτελούν μια από τις σημαντικότερες οργανώσεις που εργάζονται στο Πακιστάν, παρέχοντας ένα ήσυχο καταφύγιο με όλα τα αναγκαία (τρόφιμα, εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη) σε ευάλωτα και ορφανά παιδιά (Akram M, Anjum F. & Akram N., 2015).

Σε μια ποσοτική μελέτη, στο παιδικό χωριό SOS στο Eldoret της Κένυας, αξιολογήθηκε ο αντίκτυπος της οργανωσιακής κουλτούρας στη δημιουργία ομάδων εργαζομένων, οι περιγραφές των εργαζομένων για την επίτευξη των οργανωτικών στόχων και ο βαθμός της ικανοποίησης των εργαζομένων από την εργασία τους και της απόδοση της ομάδας. Συμμετείχαν 92 ερωτηθέντες, μέσω στρωματοποιημένης δειγματοληψίας, δείγμα που αντιπροσώπευε το 83% του συνολικού πληθυσμού των εργαζομένων SOS, τόσο από το διοικητικό προσωπικό όσο και από τους εργαζόμενους. Ο ερευνητής χρησιμοποίησε ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις, ανασκοπήσεις εγγράφων και τεχνικές παρατήρησης για τη συλλογή δεδομένων. Από τα ευρήματα, προέκυψε ότι υπήρχαν περισσότερες γυναίκες από ό,τι άνδρες εργαζόμενοι στα παιδικά χωριά SOS. Επίσης οι ηλικίες των εργαζομένων ήταν γενικά άνω των 25 ετών και η σημασία της ομαδικής εργασίας επισημάνθηκε από τους περισσότερους εργαζομένους. Διαπιστώθηκε επίσης ότι η ικανοποίηση από την εργασία είναι δυνατόν να επέλθει μέσω της αναγνώρισης των επιτευγμάτων, των προαγωγών, του καλού εργασιακού περιβάλλοντος και των δίκαιων ανταμοιβών και αμοιβών. Οι υπάλληλοι του SOS στο Eldoret είχαν τα προσόντα για τις διάφορες ευθύνες που τους είχαν ανατεθεί και οι περισσότεροι είχαν παρακολουθήσει επιπλέον εκπαίδευση εντός και εκτός του παιδικού χωριού SOS. Συμπερασματικά, δεν υπήρχε αποτελεσματική ομαδική εργασία παρά το γεγονός ότι οι υπάλληλοι γνώριζαν πόσα μπορούν να επιτευχθούν μέσα από την συνεργασία σε ομάδες (Ooko, 2013).

Β.7 Στατιστικά στοιχεία παιδιών των παιδικών χωριών SOS Ελλάδας

Τα στατιστικά στοιχεία (παράρτημα 2) αναφέρονται στον αριθμό των παραπομπών για την τοποθέτηση των παιδιών, ο μέσος όρος ηλικίας, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της βιολογικής οικογένειας, ο αριθμός των παιδιών που φιλοξενήθηκαν στα παιδικά χωριά, το φύλο, η μέση διάρκεια παραμονής τόσο στο

παιδικό χωριό όσο και στην στέγη νέων καθώς επίσης το εκπαιδευτικό επίπεδο, η επαγγελματική συνθήκη και η οικογενειακή κατάσταση των παιδιών (Απολογιστικό Τεύχος, 2010).

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα παιδικά χωριά SOS Ελλάδας στηρίζονται σε τέσσερεις βασικές αρχές, όπως αναφέρθηκαν εκτενώς παραπάνω, την μητέρα, τα αδέλφια, το σπίτι και το χωριό. Η μητέρα SOS είναι από τα σημαντικότερα σταθερά πρόσωπα εμπιστοσύνης και αναφοράς των παιδιών. Η λειτουργία του οργανισμού στηρίζεται στις βασικές αυτές αρχές προσφέροντας μια οικογενειακού τύπου φροντίδα που φαίνεται να απέχει από την παραδοσιακή κλειστή ιδρυματική φροντίδα, γεγονός που αναφέρεται στις προαναφερθείσες μελέτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ Μεθοδολογία έρευνας

Γ.1 Ο σκοπός και οι στόχοι της μελέτης

Στην παρούσα έρευνα, σκοπός είναι η καταγραφή των βιωμάτων και των εμπειριών των ατόμων που μεγάλωσαν σε ένα από τα Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας. Είναι σημαντικό να μελετηθεί η εμπειρία αυτή καθώς ο θεσμός των Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδας δείχνει να διαφέρει από την παραδοσιακή κλειστή ιδρυματική φροντίδα, παρέχοντας οικογενειακού τύπου φροντίδα.

Οι επιμέρους στόχοι είναι:

1. Να δοθεί βήμα στα υποκείμενα της έρευνας να αποτυπώσουν και να εκφράζουν τις εμπειρίες και τα συναισθήματα που προκύπτουν από το γεγονός ότι μεγάλωσαν σε έναν εξω-οικογενειακό φορέα παιδικής προστασίας
2. Να διερευνηθεί αν και πώς αυτή η παιδική εμπειρία συνδέεται με την σημερινή τους ζωή.
3. Να διερευνηθεί πως επαναξιολογείται αυτή η εμπειρία.

Γ.2 Ερευνητικά ερωτήματα

1) Πως βίωσαν την διαδικασία απομάκρυνσης από το οικογενειακό περιβάλλον στο χώρο της παιδικής προστασίας
2) Πως βίωσαν την παραμονή τους στο παιδικό χωριό SOS Ελλάδας
3) Ποια ήταν η προετοιμασία και η διαδικασία μετάβασης από το παιδικό χωριό SOS στην ενήλικη ζωή (ύπαρξη ή μη υποστηρικτικού περιβάλλοντος-οικογενειακού ή μη)
4) Πως επαναξιολογείται η εμπειρία παραμονής στο παιδικό χωριό στην ενήλικη ζωή (πως επίδρασε)

Γ.3 Ερευνητική στρατηγική

Στην κοινωνική έρευνα υπάρχουν δυο διαφορετικές προσεγγίσεις, η ποσοτική και η ποιοτική. Οι διαφορές, ανάμεσα σε αυτές τις δυο προσεγγίσεις, εντοπίζονται σε ολόκληρη την ερευνητική διαδικασία, από την δημιουργία των ερωτήσεων, τον σχεδιασμό έως την ανάλυση όλων των δεδομένων που συλλέχθηκαν (Τσιώλης, 2013). Στα πλαίσια της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα προκειμένου να διερευνηθεί πως έχει καταγραφεί, το βίωμα και η εμπειρία της παραμονής στο Παιδικό Χωριό SOS, στην ενήλικη ζωή. Επιλέχθηκε η ποιοτική μελέτη διότι είναι ένα είδος μεθοδολογίας που χρησιμοποιείται για την μελέτη σύνθετων καταστάσεων και φαινομένων στα οποία αφενός δεν υπάρχει επαρκή γνώση και αφετέρου οφείλεται να διερευνηθούν σε βάθος. Πρόκειται για μία περιγραφική- διερευνητική μελέτη που σκοπό έχει να διερευνήσει και να περιγράψει το υπό μελέτη φαινόμενο (May, 1993).

Γ.4 Εργαλείο συλλογής στοιχείων

Για την συλλογή στοιχείων χρησιμοποιήθηκε η ημι- δομημένη συνέντευξη. Σε αυτόν το τύπο συνέντευξη δεν υπάρχουν προκαθορισμένες ερωτήσεις αλλά θεματικοί άξονες πάνω στους οποίους βασίζεται η αλληλεπίδραση του ερευνητή με τον συμμετέχοντα και που πιθανών να καλυφθούν κατά την διάρκεια της συνέντευξης (Ιωσηφίδης, 2017). Ακόμη η ευέλικτη διάταξη των ερωτήσεων της ημι- δομημένης

συνέντευξης επιτρέπει στον συμμετέχοντα στο να αποτυπώσει λεπτομερώς την δική του κατάσταση με βάση τις εμπειρίες του και το τι οι ίδιοι θεωρούν σημαντικό (Ιωσηφίδης & Σπυριδάκης, 2006). Οι συνεντεύξεις που διεξάχθηκαν, στο πλαίσιο αυτής της έρευνας, κάλυψαν 6 θεματικά πεδία που αφορούσαν α) την ζωή πριν την μετάβαση στο Παιδικό Χωριό (εφόσον υπάρχουν μνήμες) β) την περίοδο προσαρμογής στον φορέα παιδική προστασίας γ) την ζωή στο Παιδικό Χωριό δ) την μετάβαση από το Παιδικό Χωριό στην ενήλικη ζωή ε) την επαναξιολόγηση της εμπειρίας ζώντας στο Παιδικό Χωριό ζ) τις προσδοκίες του συμμετέχοντα για το μέλλον. Ολόκληρη η δομή της συνέντευξης παρουσιάζεται στο παράρτημα 3

Γ. 5 Η επιλογή του δείγματος

Βασικό κριτήριο της επιλογής του δείγματος ήταν οι συμμετέχοντες να έχουν βιώσει την εμπειρία της ζωής ενός Παιδικού Χωριού SOS της Επικράτειας. Το στοιχείο του κορεσμού της πληροφορίας είναι αυτό που καθόρισε τον τελικό αριθμό των συμμετεχόντων, δέκα συμμετέχοντες στο σύνολο.. Τα υποκείμενα της έρευνας ήταν άνδρες και γυναίκες, ηλικίας 30-40 ετών. Η διαδικασία προσέγγισης του δείγματος πραγματοποιήθηκε με την μέθοδο της «χιονοστιβάδας» όπου στόχος είναι ο κάθε συμμετέχων να μας παραπέμπει σε άλλον, με την ίδια εμπειρία (Ιωσηφίδης, 2017). Ο τρόπος που πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις ήταν, κατ' αποκλειστικότητα, μέσω της ηλεκτρονικής εφαρμογής Skype. Ο χρόνος που διήρκησαν, κυμάνθηκε από 60΄ έως 90΄ λεπτά. Αρχείο με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων παρατίθεται στο παράρτημα 4

Γ.6 Ανάλυση δεδομένων

Οι συνεντεύξεις καταγράφηκαν σε ψηφιακό αρχείο ήχου και απομαγνητοφωνήθηκαν αυτολεξεί. Η μέθοδος ανάλυσης που ακολουθήθηκε ήταν η θεματική ανάλυση, κατά την οποία έγινε η επεξεργασία, η κωδικοποίηση και κατηγοριοποίηση των σύνθετων στοιχείων που προέκυψαν από τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Η θεματική ανάλυση είναι μια μέθοδος κατά την οποία αναλύονται τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί. Οργανώνει και περιγράφει τα δεδομένα με

λεπτομέρεια και ερμηνεύει διάφορες πτυχές του υπό ερευνώμενου θέματος (Braun & Clarke, 2006). Είναι μια μέθοδος η οποία αναφέρει εμπειρίες και έννοιες από την πραγματικότητα του συμμετέχοντα ή μπορεί να είναι μια μέθοδος η οποία διερευνά τους τρόπους με τους οποίους γεγονότα και εμπειρίες είναι αποτέλεσμα μιας σειράς συζητήσεων που λειτουργούν μέσα στην κοινωνία (Braun & Clarke, 2006). Καταδεικνύει ποια, από τα συλλεχθέντα δεδομένα, είναι τα σημαντικά θέματα στην περιγραφή του υπό μελέτη φαινομένου (Daly et al., 1997). Ο Boyatzis (1998) αναφέρει ότι η θεματική ανάλυση είναι η διαδικασία κατά την οποία γίνεται κωδικοποίηση ποιοτικών πληροφοριών. Ο ερευνητής κωδικοποιεί λέξεις ή φράσεις χρησιμοποιώντας τα ως ετικέτες σε τμήματα δεδομένων.

Γ.7 Δυσκολίες στην πραγματοποίηση της μελέτης

Κατά την πραγματοποίηση της έρευνας προέκυψαν κάποιες σημαντικές δυσκολίες. Η σημαντικότερη όλων ήταν η δυσκολία εύρεσης του πληθυσμού. Υπήρξαν άτομα που αρνήθηκαν να συμμετάσχουν καθώς θα αποτελούσε μια διαδικασία μέσω της οποίας θα ανακαλούνταν δύσκολες εμπειρίες και βιώματα που συνδέονταν με την βιολογική τους οικογένεια και με τον φορέα παιδικής προστασίας σε συνδυασμό με την ανησυχία ως προς την διατήρηση της ανωνυμίας τους. Υπήρξαν, επίσης άτομα, που ενώ αρχικά είχαν συμφωνήσει, δεν δέχθηκαν τελικώς, να συμμετάσχουν. Γεγονότα όπως ο τρόπος λήψης της συνέντευξης (SKYPE) και η κακής ποιότητας, σε ορισμένες συνεντεύξεις, σύνδεση, καθώς επίσης και η έλλειψη κοινού χρόνου της διεξαγωγής των συνεντεύξεων, δυσκόλευαν ακόμη περισσότερο το έργο του ερευνητή.

Γ.8 Ηθικά ζητήματα

Στην ποιοτική έρευνα τα ηθικά ζητήματα που προκύπτουν είναι ύψιστης σημασίας εξαιτίας της αμεσότητας και της πρόσβασης του ερευνητή σε προσωπικά δεδομένα των κοινωνικών υποκειμένων. Τα ζητήματα αυτά έχουν να κάνουν με τα μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ένας ερευνητής προκειμένου να πετύχει τους στόχους της έρευνας. Όχι οποιοδήποτε μέσο αλλά μέσα που ηθικά, κοινωνικά και

επιστημονικά είναι αποδεκτά και σέβονται πρωτίστως το κοινωνικό υποκείμενο (Ιωσηφίδης, 2017).

Για τον λόγο αυτό, πριν την πραγματοποίηση κάθε συνέντευξης, οι υποψήφιοι μετέχοντες ενημερώθηκαν προφορικά και γραπτά για το σκοπό και τους στόχους της ερευνητικής μελέτης και για το γεγονός ότι θα μπορούν να σταματήσουν τη διαδικασία της συνέντευξης οποιαδήποτε στιγμή νιώσουν άβολα ή πιεστούν συναισθηματικά. (Γαλάνης, 2017). Αποσαφηνίστηκε, επίσης ότι θα διασφαλιστεί η ανωνυμία τους και σε καμία περίπτωση δεν θα αναφερθούν προσωπικά στοιχεία. Το έντυπο ενημέρωσης- συγκατάθεσης παρατίθεται στο παράρτημα 5

Κεφάλαιο Δ΄ Ανάλυση

Δ.1 Ανάλυση αξόνων

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Η απομάκρυνση από το σπίτι

Η ζωή με την οικογένεια

Υπάρχουν μετέχοντες που δεν έχουν καμία μνήμη από την ζωή τους με την βιολογική οικογένεια, καθώς φιλοξενήθηκαν στα Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας ή σε κάποιον άλλον φορέα παιδικής προστασίας, σε πάρα πολύ μικρή ηλικία Δεν υπάρχει τίποτε που να μπορούν να θυμηθούν. Δεν έχουν καν φωτογραφίες από την παιδική τους ζωή εκείνης της εποχής.

«δεν έχω καμία εεεεε, δεν θυμάμαι τίποτα ,
πήγα δυο χρόνων στη Βάρη, στα Παιδικά Χωριά,
οπότε δεν έχω κάποιο.. ούτε γνωρίζω, ούτε θυμάμαι κάτι» **Σ1.**

«εγώ στην ουσία δεν έζησα πριν με την οικογένειά μου γιατί εκεί πέρα πήγα 19 μηνών» **Σ9**

Οι περισσότεροι όμως από τους μετέχοντες έχουν μνήμες από την οικογενειακή, πατρική ή μητρική, εστία. Έχουν συγκρατήσει εικόνες που έχουν συνδεθεί με δυσάρεστα ή και ευχάριστα συναισθήματα. Αναφέρονται σε καταστάσεις τρομερής οικονομικής δυσπραγίας, στέρησης βασικών αγαθών, συναισθηματικής και σωματικής παραμέλησης και κακοποίησης, εξαρτήσεις, καταστάσεις βίας και σε ξαφνικούς θανάτους γονέων που ανατρέπουν μια σταθερή καθημερινή κατάσταση ή την οδηγούν σε ακόμη δυσκολότερα μονοπάτια, κάνοντας την καθημερινότητα τους ακόμη πιο δύσκολή, πιο ανυπόφορη. Μια οικογενειακή εστία που φαίνεται ότι δεν ήταν σε θέση να ικανοποιήσει τις συναισθηματικές, ψυχολογικές και φυσικές ανάγκες των παιδιών ή να είναι σε θέση να τα προστατέψει από οποιοδήποτε κίνδυνο.

*«Ζούσαμε, εντάξει, σε ένα σπίτι, όχι, όχι βιώσιμο ιδιαίτερα, ήτανε, έτσι μικρό σπίτι αλλά θυμάμαι ότι είχαμε μία υπέροχη ταράτσα που είχαμε περιστέρια. ήταν κάτι το οποίο μου άρεσε.»***Σ2**

«ναι βέβαια, πως δεν θυμάμαι. Όχι και τα καλύτερα αλλά θυμάμαι όμως ναι.

*Εντάξει όσο θυμάμαι τη ζωή μου, εντάξει Δεν ήταν και η πιο εύκολη, λεφτά δεν υπήρχανε»***Σ3**

κοίτα, ήταν μία περίεργη κατάσταση, φτωχή κατάσταση.

«Θυμάμαι να έχουμε κάνει μετακόμιση, ποια μετακόμιση;, να έχουμε πάρει τα κορμιά μας δηλαδή και να τα έχουμε πάει σε ένα υπόγειο σπίτι μετά από έξωση που είχε συμβεί, βίαια, εννοώ βίαια συναισθηματικά Όχι πρακτικά. Και στο σπίτι εκείνο δεν υπήρχε ούτε έπιπλο, ούτε φως, ούτε νερό.» **Σ4**

«*τις δυσκολίες τις θυμάμαι πάρα πολύ καλά δηλαδή είχαμε πλημμύρες επειδή μέναμε κυρίως σε υπόγεια σπίτια γενικά κακουχίες τέλος πάντων κακοτυχίες, πλημμύρες μέσα στα σπίτια, σαφώς είχανε πάρα πολλές φορές οι γονείς μας μαλώνανε και διαφωνούσαν γιατί ο πατέρας μου τη ζήλευε πάρα πολύ τη μητέρα μου και δεν την άφηνε να πάει να εργαστεί.»***Σ5**

«η ζωή μου με την οικογένειά μου δεν ήταν τόσο ιδανική

οι μνήμες με την οικογένειά μου είναι ότι δεν είχαμε να φάμε,
*την έδερνε τη χτυπούσε την Είχε μαχαιρώσει αρκετές φορές την έκανε βίζιτες για να πηγαίνει λεφτά δηλαδή ήταν τραγικές οι καταστάσεις για να μπορέσω να μεγαλώσω εκεί αυτός μπαινόβγαινε φυλακή ήταν τελικά ήτανε κακοποιό στοιχείο»***Σ7**

Τα πρόσωπα της βιολογικής οικογένειας

Οι μετέχοντες αναφέρονται σε μνήμες, εικόνες και εμπειρίες που έχουν συνδεθεί με τα πρόσωπα της βιολογικής τους οικογένειας, με την μητέρα, τον πατέρα ή με πρόσωπα του στενού οικογενειακού συγγενικού περιβάλλοντος. Το κάθε πρόσωπο διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο, αρνητικά ή και θετικά, στην ζωή των μετεχόντων, τόσο στην απομάκρυνση τους από την οικογενειακή εστία, όσο και κατά την διάρκεια της ζωής τους μέχρι και σήμερα. Αναδύονται συναισθήματα θυμού, οργής, αγωνίας, αγανάκτησης, αδιαφορίας, ματαιότητας αλλά και ευγνωμοσύνης που συνδέονται με τα πρόσωπα αυτά.

«έχω πει πάλι καλά που δεν μεγάλωσα με τη μητέρα μου.»
« Δηλαδή Της λέω και ευχαριστώ που με πήγε στα Παιδικά Χωριά SOS (γελάει) και δεν με μεγάλωσες εσύ, Σε ευχαριστώ!» **Σ2**

«Κοίταξε να δεις εγώ μπορεί να μην γνώρισα ας πούμε τον μπαμπά μου αλλά έχω στην ουσία δύο μαμάδες και τις δύο τις Αγαπάω τα ίδια και οι δύο με αγαπάνε το ίδιο και όταν είχα κάποιο πρόβλημα και μιλούσα στη μία μαμά ή στην άλλη ήταν σαν να το έλεγα και στις δύο ήταν το ίδιο πράγμα για μένα» **Σ9**

Τα πρόσωπα αυτά και κυρίως οι γονείς, είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την απομάκρυνση από την οικογενειακή εστία και αναγνωρίζονται ως οι βασικοί υπαίτιοι απομάκρυνσης από το σπίτι

«εξαφανίστηκε μία μέρα βρήκε μία ευκαιρία και έφυγε γιατί ο πατέρας μου δεν την άφηνε να φύγει και ούτε και επίσης τη χτύπαγε… και….. και ….. πολλά.»
«Ναι μας άφησε στον πατέρα μας.»
*«να συμπληρώσω σε αυτό όμως παράλληλα ότι ο πατέρας μου είναι ήτανε χρόνια αλκοολικός δηλαδή Ένας από τους λόγους που έφυγε η μάνα μου ήταν αυτός.»***Σ8**

*«Ο πατέρας μου δεν είχε σταθερή δουλειά. Κυρίως ασχολούνταν, όσο εγώ θυμάμαι γιατί οι μνήμες μου ήτανε λίγες, ρακοσυλλέκτης, τον τελευταίο καιρό από ότι θυμάμαι τουλάχιστον.» «ναι, ναι, έγινε τροχαίο ατύχημα και ο πατέρας μου σκοτώθηκε ακαριαία.»***Σ4**

*«κατά καιρούς λέω Έβγαινε ο πατέρας από τη φυλακή είτε με άδεια είτε με το οτιδήποτε Και δημιουργούσε πρόβλημα στην μάνα μου»***Σ7**

Κάποιοι από τους συμμετέχοντες αναφέρουν τα πρόσωπα αυτά σαν φιγούρες που δεν υπήρξαν στην ζωή τους ή υπήρξαν σποραδικά, που δεν τους συνδέει η γονεϊκή σχέση,

*«Την ένιωθα σαν μία γυναίκα (την βιολογική μητέρα) που πήγαινα διακοπές το καλοκαίρι, μου τα προσφέρε όλα, κατάλαβες, ότι πήγαινα, πέρναγα καλά, μου έκανε όλα τα χατίρια και ξανά γύρναγα στη μάνα μου»***Σ1**

*«με τη μάνα μου μιλάω ακόμα και τώρα δηλαδή μία σχέση φιλική Όπως είπα και πριν δεν Τη βλέπω σαν μάνα την βλέπω σαν ένα φίλο μου σαν μία φίλη μου δεν έχουμε πολλά πολλά. Μιλάμε τι κάνεις πώς είσαι αυτά, καμιά φορά πάω τη βλέπω, έρχεται με βλέπει…αυτά.»***Σ8**

κάποιοι έχουν την ανάγκη να δικαιολογήσουν πράξεις και καταστάσεις που δημιούργησαν οι γονείς τους και να προστατεύσουν έναν από τους δύο ή και τους δύο

«ήταν ένα μικρό κοριτσάκι, τώρα φαντάσου 14 χρόνων που έκανε το πρώτο της παιδί, 16 έκανε το άλλο παιδί, εμένα δηλαδή και πήγαινε μετά η ιστορία έτσι»
«ήταν μικρό κορίτσι το οποίο όταν πέθανε ο πατέρας της, η μάνα της την πέταξε έξω από το σπίτι και αυτά τα βιώματα που έχει ένα παιδί μετά…. είτε θέλοντας είτε μη θέλοντας, ανάλογα που μπλέκει ο κάθε άνθρωπος, αντιδράει με το ίδιο σύστημα»
*Έχω πολύ καλές Αναμνήσεις από τον πατέρα μου. Ήταν πάντα εκεί, σωστός και πάντα στην ώρα του. Δεν έχω παράπονο.»***Σ2**

ενώ κάποιοι άλλοι μετέχοντες, παρόλο που περίμεναν και πίστευαν ότι οι γονείς τους θα έχουν αξιολογήσει τις πράξεις τους, θα έχουν συνειδητοποιήσει τις συνέπειες αυτών και θα έχουν προσπαθήσει να βελτιωθούν και να επαναπροσεγγίσουν τα παιδιά τους, βίωσαν, ως ενήλικοι πια, ακόμη μία ματαίωση και απογοήτευση.

*«Δηλαδή, όταν μεγαλώνοντας είδα ότι, Έφτασα σε κάποια ηλικία, ξέρω γω, 20-24 και ενώ θα μπορούσανε να κάνουνε κάτι τώρα, είδα ότι ακόμα και σε αυτή την ηλικία Ήταν τελείως αδιάφοροι και ότι, εντάξει, okay, εφόσον δεν το κάνανε Τότε γιατί να το κάνουνε τώρα;» Όταν σπούδασα στη σχολή, δεν άκουσα ποτέ ένα μπράβο.»***Σ3**

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι μεταφέρθηκαν μαζί με τα αδέλφια τους στα παιδικά χωριά SOS, γεγονός που βοήθησε τόσο κατά την προσαρμογή όσο και στην διάρκεια της παραμονής και της πορείας τους στα παιδικά χωριά SOS, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων που αναφέρθηκαν σε αδέρφια που επηρέασαν αρνητικά την συμβίωση στο φορέα παιδικής προστασίας, σε αδέλφια που αναγκάστηκαν να μείνουν

πίσω ή σε βιολογικά αδέλφια των οποίων οι μετέχοντες δεν γνώριζαν την ύπαρξή τους.

*«Εκεί έκανε το λάθος ο αδερφός μου να με στιγματίσει και εμένα με κάτι το οποίο δεν έπρεπε και αυτός με τη σειρά του συνέχισε να καταστρέφει τη δική μου τη ζωή μέχρι που πήρα απόφαση για να φύγω να έρθω στο τάδε μέρος.».***Σ2**

*«Η αδερφή μου, ας πούμε, μου το περνάει, αυτή που έμεινε πίσω, η δεύτερη, μου το περνούσε στο παρελθόν ότι Εσείς πήγατε εκεί και σωθήκατε και..... αλλά το λέει... όχι με χαρά, ότι κοίτα να δεις εγώ τι έχασα, ας πούμε. Αλλά, κι αν τη ρωτήσεις αν θα ερχόταν, πάλι όχι Θα σου έλεγε.».***Σ4**

*«είμαστε πολλά αδέλφια βέβαια τα δύο τα δύο αδέλφια βρέθηκαν στην πορεία της ζωής μας γιατί είχανε δοθεί για υιοθεσία και τα γνωρίσαμε στην ουσία στην κηδεία της μαμάς ….».***Σ5.**

Η απομάκρυνση από το σπίτι

Η διαδρομή από την οικογενειακή εστία στα παιδικά χωριά SOS Ελλάδας δεν ήταν πάντα γραμμική αλλά ακολούθησε μια ενδιάμεση στάση, σε έναν άλλο φορέα παιδικής προστασίας. Αρκετοί από τους μετέχοντες φιλοξενήθηκαν αρχικά σε ιδρύματα της επικράτειας, πριν φιλοξενηθούν τελικώς σε κάποια οικογένεια SOS.

«Βασικά πριν πάω στον οργανισμό Είχα πάει σε ένα άλλο Ίδρυμα το οποίο λεγότανε τάδε το οποίο είναι στην τάδε περιοχή» **Σ7**

Το διάστημα παραμονής στα ιδρύματα αυτά ήταν μικρό, προσδιορίζεται κατά μέσο όρο, περίπου στον έναν χρόνο, πλην ενός συμμετέχοντα, του οποίου η παραμονή διήρκησε 5 χρόνια

«Νομίζω μείναμε εκεί περίπου ένα χρόνο αλλά δεν το έχω και καλά εξακριβωμένο στο μυαλό μου αυτό.» **Σ5**

«Είχα πάει εκεί σε μικρή ηλικία γύρω στα 3 μέχρι τα 8 μου» **Σ7**

Οι μνήμες και οι εμπειρίες κάθε άλλο παρά ευχάριστες ήταν. Τα βιώματα των μετεχόντων, από την παραμονή τους στο ίδρυμα ήταν τραυματικά και ένα επιπρόσθετο βάρος στον ήδη κατακερματισμένο και τραυματισμένο ψυχικό τους κόσμο. Δεν θυμούνται ονόματα, θυμούνται πρόσωπα και καταστάσεις, θυμούνται όλα όσα τους προκάλεσαν αρνητικά συναισθήματα, φόβο, τρόμο, αγωνία και συνεχείς αντιπαιδαγωγικές μεθόδους

«Μας έβαζαν μέσα στο καζάνι για να μας κόβεις τάχα, ότι όποιος κάνει φασαρία, έμπαινε μέσα στο μεγάλο καζάνι»
«Εμένα Αυτός ήταν ο χειρότερος εφιάλτης (γελάει), να μπω μέσα σε αυτό το καζάνι» **Σ2**

«ναι, ναι. Πολύ κακή εμπειρία»
«Οι γυναίκες βίαιες»
«Το δωμάτιο ήταν πάντα με κλειστό το παράθυρο, το παντζούρι, και κλειδωμένο.
Δεν ήταν καλά, ήτανε πολύ νευρικές οι κυρίες, μας κυνηγούσαν, ήμασταν και εμείς, προφανώς, σε μία έξαλλη κατάσταση με αυτό που είχαμε πάθει»
«Πρέπει να ήμουνα οκτώ ήδη και ο αδερφός μου ήταν 10, Κοιμόμασταν σε κούνιες μωρού. Δεν υπήρχαν δηλαδή, δεν υπήρχε υποδομή για να φιλοξενηθούν μεγαλύτερα παιδιά εκεί κανονικά» **Σ4**

*«Εγώ αυτό που θυμάμαι ότι συνέχεια άλλαζαν οι γυναίκες που ήταν εκεί γιατί λογικά πρέπει να ήταν 8 ώρες και απλά επειδή ήμασταν 20-30 παιδιά σε ένα θάλαμο τεράστιο με κουκέτες τρώγαμε αρκετό ξύλο για να κάτσουμε ήσυχα αυτό θυμάμαι εγώ δηλαδή αυτό είναι το χαρακτηριστικό που μου έχει μείνει το ότι τρώγαμε συνέχεια ξύλο επειδή για να κάτσουμε ήσυχοι αυτό θυμάμαι χαρακτηριστικά»***Σ7**

Από τους μετέχοντες δεν αναφέρεται καμία προετοιμασία ομαλής ή προσπάθεια ομαλότερης μετάβασης από την οικογενειακή εστία στο ίδρυμα. Δεν έγινε καμία ενημέρωση, από κάποιον επίσημο φορέα ή κάποιον ειδικό, για το τι πρόκειται να συμβεί το επόμενο διάστημα. Όλα έγιναν ξαφνικά.

«Τώρα έρχεται η σκηνή η οποία πάω μέσα στο Ίδρυμα, το πρώτο Ίδρυμα και θυμάμαι χαρακτηριστικά που φεύγει η μάνα μου και μου λέει θα μείνετε εδώ και εγώ κλαίω και λέω μαμά όχι μη με αφήσεις.
Και αυτό έκλαιγα πάρα μα πάρα πολύ και με κρατούσαν οι άλλοι για να μην πάω κοντά στη μαμά. Αυτή τη μνήμη έχω μόνο σε αυτή τη στιγμή ας πούμε» **Σ2**

«Εντάξει γενικά προφανώς ήταν ότι χειρότερο από ότι θυμάμαι εγώ από την μία στιγμή να έχουμε την οικογένειά μας να γυρνάμε στο σπίτι ξέρεις να βλέπουμε τη μαμά τον μπαμπά και τα αδέρφια και τα λοιπά και ξαφνικά βρίσκεσαι με το ζόρι κάπου αλλού έτσι με άγνωστους ανθρώπους» **Σ5**

Η ζωή κάποιων μετεχόντων, κατά την παιδική τους ηλικία, συνεχίζει να διακατέχεται από αλλεπάλληλες αλλαγές. Ορισμένοι μετέχοντες μετά την παραμονή τους στο ίδρυμα, επιστρέφουν στην οικογενειακή εστία, όπου λίγο αργότερα, οριστικά πια, θα φύγουν ξανά, για δεύτερη φορά, και θα φιλοξενηθούν στον Οργανισμό των Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδας.

«Λοιπόν, εμείς μετά από όλο αυτό που περάσαμε, μόλις είχαμε πάει στο καινούργιο μας σπίτι με τη μαμά, η οποία ανάρρωνε, μετά από κάτι ακόμα, αλλά τουλάχιστον ήτανε ζωντανή και για μας αυτό ήταν πολύ σημαντικό γιατί ήταν η μόνη που μας είχε απομείνει»

«Είχαμε κάνει φίλους...., ένα ολοκαίνουργιο σπίτι....., ο κόσμος είχε ανταποκριθεί και έφερνε τρόφιμα...., δεν πεινούσαμε»

«Γιατί, παρόλο που μας είχε πάρει από το ίδρυμα, έβλεπε ότι μόνη της δεν μπορούσε να κρατήσει τέσσερα μικρά παιδιά, εκ των οποίων το ένα είναι μωρό ακόμα, 19 μηνών ήταν τότε ο Ρ., τότε, όταν πήγαμε στο χωριό δηλαδή» **Σ4**

«Μετά γύρισα στην οικογένειά μου επειδή έκλεισε το τάδε ίδρυμα και μετά στα 10 πήγα στα Παιδικά Χωριά SOS»

«Ήθελα απλά να επιστρέψω στη μάνα μου γιατί εκεί πέρα (στο ίδρυμα) έτρωγα ξύλο όσο να ναι μάνα μου είναι το οποιοδήποτε παιδί την μάνα του την βλέπει σαν μάνα»

*«τα 2,5 χρόνια ήτανε Εντάξει δύσκολα πολύ δύσκολα και οικονομικά και τα πάντα αναγκαζόμουν να πάω να κλέψω είτε ψιλικατζίδικο , είτε κανένα περιπτεράκι ή κάτι τέτοιο η μάνα μου δεν είχε δουλειά και δεν ξέρω δεν έβρισκε δεν ασχολιόταν χίλια δυο»***Σ7**

Η μετακίνηση στα Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας

Η ηλικία των μετεχόντων, κατά την οποία φιλοξενήθηκαν στα παιδικά χωριά SOS, ξεκινάει από την βρεφική και εκτείνεται έως την παιδική, προ-εφηβική ηλικία.

«19 μηνών» **Σ9**

«Η μετάβαση στα Παιδικά Χωριά SOS εγώ ήμουν 11 χρονών και ήταν το 1990 αν θυμάμαι καλά Άνοιξη ήτανε η εποχή, πριν βέβαια τα Χωριά SOS ήμασταν σε άλλο ίδρυμα» **Σ5**

Η πλειοψηφία των μετεχόντων, σχεδόν το σύνολο, φιλοξενήθηκαν στα παιδικά χωριά SOS μαζί με κάποιον/ κάποια από τα βιολογικά τους αδέλφια.

«μία αδελφή βιολογική, ένα χρόνο μεγαλύτερή μου. Μαζί είναι» **Σ1**

«εγώ και τα τέσσερα μου αδέρφια εγώ και οι τρεις, συγνώμη, μαζί με μένα τέσσερις» **Σ6**

Κάποιοι εξ αυτών, ενημερώθηκαν για την επικείμενη μετάβαση τους στον Οργανισμό, από την βιολογική οικογένεια σε συνεργασία με τα παιδικά χωριά. Για κάποιους ήταν μία, ακόμη, ξαφνική αλλαγή που δεν τους έβρισκε σύμφωνους και κάποιοι δεν θυμούνται κάποια προετοιμασία, καθώς ήταν σε πολύ μικρή ηλικία και οι μνήμες τους ξεκινούν όντας στον φορέα παιδικής προστασίας.

«εγώ θυμάμαι ότι ξαφνικά, μία μέρα Βρέθηκα σε ένα πάρα πολύ ωραίο μέρος» **Σ2**

«Όχι (δεν έγινε κάποια προετοιμασία). Από όσο θυμάμαι, Όχι. Απλά μου είχε πει κάποια στιγμή, , θυμάμαι, ότι θα πάμε κάπου που εκεί, μου λέει (η γιαγιά), θα έχεις μια μαμά, ναι το θυμήθηκα, θα έχεις μία μαμά και κάποια άλλα παιδάκια που θα ζείτε μαζί και θα σαι πάρα πολύ ωραία» **Σ3**

«Βασικά φύγαμε , απόγευμα, φτάσαμε πρωί, πήγαμε στο χωριό και το βράδυ ξανά φύγαμε. Δεν μείναμε άλλο. Οπότε, έφυγα με την αδερφή μου, γυρίσαμε πίσω και προφανώς Από τότε η μητέρα μου Πρέπει, πραγματικά, να το πήρε απόφαση» **Σ4**

*Οπότε, ήρθε λοιπόν η μαμά Η Ε., είναι η μαμά που μας μεγάλωσε, με την κοινωνική λειτουργό τότε του χωριού την κυρία Χ. ,που δεν θυμάμαι τώρα το το επίθετο της, για να μας πάρουν***Σ4**

*«Σαν να μου το συζητούσε απέξω απέξω και δεν ήθελε να το πει πολύ ευθέως κάπως έτσι ίσως γιατί καταλάβαινε πως θα αντιδράσω κιόλας γιατί ήμουν μεγάλο παιδί τώρα 10 με 11 καταλαβαίνεις πάρα πολλά»***Σ5**

Οι λόγοι, που οι μετέχοντες φιλοξενήθηκαν στα παιδικά χωριά SOS Ελλάδας, ποικίλουν. Η οικονομική αδυναμία, σε συνδυασμό με άλλες δύσκολες καταστάσεις, όπως βιαιοπραγία γονέων, ψυχικές διαταραχές, εξαρτήσεις, παραμέληση, ψυχολογική και συναισθηματική κακοποίηση, αποτελούν τις βασικές αιτίες που οι μετέχοντες απομακρύνθηκαν από την οικογένειά τους.

«*Επειδή σκότωσαν τον πατέρα μου……»***Σ1**

«η μαμά μου δεν μπορούσα να μας μεγαλώσει σε οικονομικό…. και στη ζωή που είχε, βασικά και η ζωή της μάνας μου δεν ήταν ευχάριστη» **Σ2**

*«Δηλαδή και η μαμά μου δεν στέκει και πολύ..... στα καλά της, εντάξει, δεν είναι άνθρωπος που θα μπορούσες να μεγαλώσουν παιδί»***Σ3**

«Φαντάζομαι, για να μπορείς να έχεις ένα πιο ασφαλές μέλλον ένα καλύτερο μέλλον.

Δηλαδή θα μπορούν να σου δώσουνε αυτά που θα ήθελες να δώσεις στο παιδί σου για να φτάσει ρε παιδί μου σε σε κάποιο σημείο όσο μπορεί να φτάσει όπου μπορεί να φτάσει ο καθένας και ότι...» **Σ5**

«η μάνα μου μαζί με τη θεία μου με έστειλαν σε αυτόν τον οργανισμό επειδή δεν μπορούσαν να με μεγαλώσουν δεν μπορούσε να ανατρέψει δεν μπορούσε να με διαβάσει και όλα τα σχετικά» **Σ7**

Αιτίες που κάποιοι μετέχοντες έμαθαν κατά την απομάκρυνση τους, κάποιοι έψαξαν και θέλησαν να μάθουν τους λόγους κατά την διάρκεια της ζωής τους και κάποιοι άλλοι, παρότι προσπάθησαν, δεν έμαθαν τα πραγματικά αίτια, απλώς αξιολογούν την παρουσία, την απουσία, την γενική στάση και συμπεριφορά της βιολογικής οικογένειας και καταλήγουν σε δικά τους συμπεράσματα για το τι μπορεί να έφταιξε.

«η βιολογική μου μητέρα δεν θέλει καν να μιλήσει.
όχι μόνο από περιγραφές και ίσως, αυτό μου είχαν πει τους ψυχολόγους ότι οι εικόνες αυτές που είχα από παιδί πρέπει να ήτανε από τα κελιά και τις φυλακές.
*δεν μέναμε σε κελί, μέναμε σε κανονικό δωμάτιο, παιδικό που ήτανε άλλα μάλλον λέει ήταν από κει»***Σ1**

«Τώρα, δεν ξέρω γιατί κάθε φορά που ρωτούσα τους γονείς μου Για ποιο λόγο με πήγατε εκεί εεε κάτι πάθαινανε, Ο ένας στην καρδιά του, ο άλλος το στομάχι του, Ωχ δεν μπορώ..... Και έτσι και εγώ Εξάλλου, Εντάξει επειδή μεγάλωσα πολύ ωραία, είχα πολύ ωραία παιδικά χρόνια, δεν ψιλό.... Αν είχα πάει κάπου αλλού, που τα χρόνια μου δεν ήταν τόσο ωραία όσο ήταν τώρα, Ίσως να είχα πιο πολύ έτσι να μάθω, τώρα, εντάξει, δεν.....» **Σ3**

Οι μετέχοντες, για εκείνους που η ηλικία τους επιτρέπει να έχουν μνήμες, ανασύρουν από την μνήμη τους δύσκολες καταστάσεις και αρνητικά συναισθήματα που βίωσαν κατά την διαδικασία της απομάκρυνσης τους από την οικογενειακή εστία. Αναφέρουν επίσης και τις πρώτες εντυπώσεις από την είσοδο τους στα παιδικά χωριά SOS και στο πρώτο διάστημα της παραμονής του εκεί. Ανάμεικτα συναισθήματα λύπης και χαράς. Λύπη, στεναχώρια και θλίψη που κάποιος άλλος πήρε την απόφαση να απομακρυνθούν από το σπίτι τους και από την άλλη χαρά που συναντούσαν ένα τόσο όμορφο χώρο, με παιχνίδια και πολλά άλλα παιδιά.

«Θυμάμαι μία πάρα πολύ καλή ανάμνηση η πρώτη μου επαφή με το παιδικό χωριό SOS και θυμάμαι ότι εκείνη την περίοδο εεεεε ήμουνα ,

μου άρεσε, ήμουνα σύμφωνη στο να μείνω εκεί αλλά στεναχωριόμουν πάλι επίσης που έφευγε πάλι μάνα μου και με άφηνε εκεί χωρίς την συγκατάθεση του πατέρα μου, γιατί ο πατέρας μου ήταν ναυτικός με αποτέλεσμα δεν ήξερε τι γινότανε….» **Σ2**

«Τέλος. Της είπα ότι δεν θέλω να πάω γιατί θέλω να μείνω μαζί της, μου εξήγησε ότι, έκατσε και μου είπε ότι δεν δεν γίνεται Είμαι λίγο μεγάλη Για να μπορέσω να σε μεγαλώσω,

«θα έχεις ανθρώπους που σε αγαπάνε θα έχεις κι άλλα παιδάκια, θα παίζεις, θα έχεις παιχνίδια.... Αυτό. Εντάξει Μετά ψιλό..... Χάρηκα μέχρι να πάω» **Σ3**

«Αυτό που θυμάμαι ήταν, όχι τη δική μου αντίδραση, δεν θυμάμαι τη δική μου αντίδραση τόσο, θυμάμαι τον αδερφό μου τον Ρ. που ήταν... που είναι περίπου ενάμιση με δύο χρόνια μεγαλύτερος μου....Ο αδερφός μου είχε κρατηθεί από το κάγκελο του μπαλκονιού. Εν τω μεταξύ ήταν ένα πολύ αδύνατο, λεπτοκαμωμένο, μαυριδερό πλασματάκι (γελάει). Είχε γαντζωθεί από το κάγκελο και φώναζε ότι ,όχι, μη , αφήστε με, δεν θέλω να φύγω, κάνετε λάθος, κάνετε λάθος σας λέω... έτσι φώναζε»

«Εμένα η πρώτη μου εντύπωση ήτανε ότι Μπαίνω σε ένα μικρό παράδεισο (όταν είδε το παιδικό χωριό), δηλαδή η όψη του χωριού είναι ένας μικρός παράδεισος, πραγματικά αγαπιέται πάρα πολύ εύκολα. Ποιος θέλει τον παράδεισο;;; Είναι βαρετά εδώ (συνεχίζει να γελάει)» **Σ4**

Παιδικό Χωριό SOS – Ίδρυμα

Κάποιοι από τους μετέχοντες αναφέρουν και υπογραμμίζουν τις μεγάλες διαφορές που εντόπισαν ανάμεσα στο παιδικό χωριό SOS και στα ιδρύματα που είχαν φιλοξενηθεί πριν. Αναφέρουν ποιοτικές διαφορές στον τρόπο λειτουργίας, στα πρόσωπα φροντίδας, στις υποδομές, ακόμη και στην εξωτερική όψη του Παιδικού Χωριού. Ένας μετέχων εντοπίζει μία σοβαρή ομοιότητα και έχει να κάνει με τα πρόσωπα φροντίδας και στους δύο χώρους παιδικής προστασίας.

«Δεν ξέραμε δηλαδή.... εμένα στην αρχή μου έκανε εντύπωση, δεν ξέραμε ότι δεν είναι μία τρόφιμος η οποία θα έρθει και θα αλλάξει βάρδια με κάποια άλλη»

«Επειδή έχω ζήσει και τα δύο, κάθε φορά που ακούω ότι το παιδικό χωριό SOS είναι ίδρυμα εγώ εκνευρίζομαι και το λέω με όλη μου τη σοβαρότητα» **Σ4**

«ναι ναι πάρα πολύ θετική ναι ναι, δηλαδή η φύση όπως είχαν χτίσει όλο το χωριό που μου θύμιζε εμένα παιδικά παραμύθια που έβλεπα στην τηλεόραση τύπου στρουμφοχωριό ας πούμε και τα λοιπά, τεράστια σπίτια σε μία πολυτελεια από κει που ήμασταν, ζούσες τέλος πάντων για 8-9 χρόνια σε υπόγεια και σε ιδρύματα ξαφνικά τελικά βρίσκεσαι μέσα στην πολυτέλεια» **Σ5**

*«Δηλαδή έφυγα από ένα μέρος το ίδρυμα που έτρωγα ξύλο και ξαναπήγα σε ένα μέσα στο οποίο ξαναέτρωγα ξύλο» (αναφορά στον παιδαγωγό και την 1η μητέρα)***Σ2**

Συνεπώς, οι μετέχοντες που έχουν μνήμες από την οικογενειακή εστία αναφέρονται σε δύσκολες καταστάσεις και συνθήκες οικονομικής αδυναμίας, συναισθηματικής παραμέλησης και σε κακοποιητικές συμπεριφορές, σε ένα περιβάλλον που φαίνεται να αδυνατούσε να καλύψει τις βασικές και αναπτυξιακές ανάγκες των παιδιών. Τα πρόσωπα της βιολογικής και ευρύτερης συγγενικής οικογένειας είχαν συνδεθεί με συναισθήματα θυμού, οργής, αγωνίας, αγανάκτησης, αδιαφορίας, ματαιότητας αλλά και ευγνωμοσύνης και χαράς. Η απομάκρυνση από την οικογενειακή εστία και η φιλοξενία στο παιδικό χωριό, για κάποιους μετέχοντες είχε μια ενδιάμεση στάση σε έναν δημόσιο φορέα παιδικής προστασίας, περιγράφοντας το ως μια κακή εμπειρία και ανάμνηση. Η απομάκρυνση αυτή για τους περισσότερους μετέχοντες ήταν ακόμη μία ξαφνική αλλαγή χωρίς κάποια προετοιμασία, όπως έγινε σε ορισμένους μετέχοντες που είχαν προετοιμαστεί από προσωπικό των παιδικών χωριών. Η πλειοψηφία των μετεχόντων ανέφερε ότι μετέβησαν στα παιδικά χωριά με κάποιο ή κάποια από τα αδέλφια του.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Η είσοδος στο παιδικό χωρίο / Η περίοδος της προσαρμογής

Η προσαρμογή

Η περίοδος της προσαρμογής και του πρώτου διαστήματος παραμονής στο Παιδικό Χωριό, φέρει ανάμεικτα συναισθήματα. Σε κάποιους μετέχοντες φέρνει ευχάριστες

και σε κάποιους άλλους δυσάρεστες αναμνήσεις. Ανάμεικτα συναισθήματα καθώς από την μια υπάρχει η θύμηση και η απουσία της βιολογικής εστίας και από την άλλη η συνάντηση με κάτι καινούριο, που δημιουργεί ένα πλέγμα ασφάλειας και ένα ευχάριστο αίσθημα. Αναμνήσεις που συνδέονται με πρόσωπα φροντίδας του οργανισμού, με πρόσωπα της βιολογικής οικογένειας, με συμπεριφορές, με τις υποδομές, με τα σπίτια φιλοξενίας και με τα παιδιά που ήδη φιλοξενούνταν. Για τους περισσότερους μετέχοντες σηματοδοτεί μια νέα ευχάριστη αρχή, για κάποιους ελάχιστους την συνέχιση των δύσκολων καταστάσεων και για κάποιους άλλους μια κατάσταση μέσα στην οποία απέκτησαν μνήμες, χωρίς να έχουν κάποιο μέτρο σύγκριση με προηγούμενες εμπειρίες, καθώς φιλοξενήθηκαν σε πάρα πολύ μικρή ηλικία.

«σε πολύ μικρή ηλικία, 2 χρόνων Οπότε όλες μου οι αναμνήσεις ήταν από κει. δηλαδή ήταν το σπίτι μου, σαν ένα μικρό χωριό ήταν» **Σ1**

«θυμάμαι χαρακτηριστικά αυτό με τον αναπτήρα που μου το έκανε συνέχεια, δηλαδή να μας κάψει το πουλάκι μας για να μην, ας πούμε, ξανά κατούρησουμε και θυμάμαι ότι κάτουραγα και μετά τράβαγα το σεντόνι να το βάλω από κάτω να μην φανεί ότι κατούρησα» **Σ2**

«Δεν ήτανε.... Οι συνθήκες ήταν άθλιες, εντάξει, κλαίω λίγο άμα τις θυμάμαι, δεν με πειράζει……»

*«Θυμάμαι που ήμουν όλη την μέρα κλεισμένη σε ένα δωμάτιο και περίμενα Πότε θα ρθει η γιαγιά μου να με πάρει να φύγω. Πότε θα με πάρει η γιαγιά μου να φύγω, να φύγω. Δεν ήθελα να μαι καν μέσα»***Σ3**

«Δηλαδή ενθουσιάστηκα με το ότι έχουμε αφθονία φαγητού, ενθουσιάστηκα με το ότι έχω δικό μου δωμάτιο, ότι το δωμάτιό μου έχει έπιπλα, ενθουσιάστηκα με το δωμάτιό μου έτσι όπως ήταν φτιαγμένο, ενθουσιάστηκα που είχα ρούχα γιατί είχα περάσει περίοδο που να μην έχω παπούτσια και έξω να χιονίζει

«Χάρηκα πολύ με το καινούργιο μου σχολείο»

«εμείς είχαμε ένα ενοχικό σύνδρομο με τον Ρ., Τα δύο αδέρφια που ήμασταν τα μεγαλύτερα που πήγαμε εκεί. Όταν μας ρώτησε η μαμά η Ε., ιδίως τον Ρ., τι συμβαίνει και δεν τρως; μήπως δεν σου αρέσει; να σου φτιάξω κάτι άλλο; η απάντηση ήταν ότι η μητέρα μας…. έχει να φάει φαγητό;» **Σ4**

*«το πρώτο διάστημα προσπαθείς να δεχτείς την ιδέα του ότι είσαι μακριά από την οικογένειά σου από τη μαμά σου και παράλληλα πρέπει να κρατήσεις και λίγο την την ψυχραιμία σου γιατί είσαι ο μεγαλύτερος και δεν γίνεται να πανικοβάλλεις τους μικρούς»***Σ5**

«Δεν θυμάμαι ακριβώς πρώτη περίοδο η δεύτερη περίοδο θυμάμαι ότι μου άρεσε να σου πω γιατί είχα παιδιά είχα αδέρφια που ποτέ δεν είχα οπότε είχα με κάποιον να μοιραστώ κάτι να παίξω που εκείνη την ηλικία Εγώ το μόνο που σκεφτόμουν ήταν το παιχνίδι» **Σ7**

Η θύμηση – Η έλλειψη

Για τους περισσότερους μετέχοντες, η απουσία των σημαντικών, για εκείνους, προσώπων της βιολογικής και ευρύτερης συγγενικής οικογένειας, από την καθημερινότητα τους, τόσο το πρώτο διάστημα όσο και κατά την διάρκεια της ζωής τους, δημιουργούσε ένα αίσθημα κενού, στεναχώριας και θλίψης. Πρόσωπα που διαδραμάτισαν πολυσήμαντο ρόλο στην ζωή των μετεχόντων, πρόσωπα, που με την συμπεριφορά και τις πράξεις τους, απομάκρυναν τους μετέχοντες από την οικογενειακή εστία, οικεία πρόσωπα στη ζωή και στην καθημερινότητα που οι μετέχοντες είχαν προλάβει να δημιουργήσουν σημαντικές σχέσεις και ευχάριστες αναμνήσεις. Η έλλειψη δεν εστιάζεται μόνο στα πρόσωπα αλλά και σε αντικείμενα συναισθηματικής αξίας που είχαν συνδεθεί μα το οικογενειακό περιβάλλον. Για κάποιους εξ αυτών, δεν υπήρχαν θύμησες καθώς δεν είχαν πρότερες εμπειρίες με κανένα πρόσωπο από την βιολογική οικογένεια.

*«Όχι, τίποτα απολύτως (δεν είχε καθόλου μνήμες από την βιολογική του οικογένεια καθώς πήγε σε βρεφική ηλικία)»***Σ1**
«Οι γονείς μου, εντάξει, μου έλειπε ο μπαμπάς μου, γιατί είχα μία αδυναμία αλλά εντάξει εγώ επειδή πήγα και λίγο μεγάλη κάποια πράγματα τα καταλάβαινα» **Σ3**

«Αντικείμενα ναι μου έλειπε το πατίνι μου και το ποδήλατό μου τα οποία αναγκάστηκαν δυστυχώς να τα δώσουν να τα πουλήσουν τότε γιατί δεν υπήρχε σάλιο» **Σ5**

«η μαμά η μαμά κυρίως η μαμά προφανώς η μαμά.
*ναι παρόλο που είχα μία γυναίκα εκεί πέρα που με μεγάλωσε που δεν ξέρω Σου λείπει η μάνα είναι αλλιώς να λέει κάποια που σε έχει γεννήσει. Δεν ξέρω το αισθάνεσαι, το νιώθεις «***Σ7**

«μου έλειπε πάρα πολύ ο.....ναι ναι ο πατέρας μου πάρα πολύ Δεν ξέρω γιατί εκείνη την περίοδο Μόνο τον πατέρα μου είχα στο κεφάλι μου» **Σ8**

Παράγοντες που συνετέλεσαν στην καλύτερη προσαρμογή

Μπορεί η έλλειψη της οικογενειακής εστίας να ήταν αισθητή, ωστόσο υπήρχαν πρόσωπα και καταστάσεις που βοήθησαν στην προσαρμογή στο νέο αυτό περιβάλλον. Οι περισσότεροι μετέχοντες ανακαλούν στην μνήμη τους σημαντικά πρόσωπα, η παρουσία των οποίων ήταν ευεργετική την δύσκολη περίοδο της προσαρμογής. Αναφέρονται σε πρόσωπα φροντίδας, σε πρόσωπα συνεργάτες του οργανισμού, στην ύπαρξη βιολογικών αδελφών καθώς επίσης και στην ύπαρξη συνομήλικων παιδιών που μπορούσαν να μοιραστούν την καθημερινότητα και την μοναξιά τους. Σημαντικό επίσης ήταν η ύπαρξη του παιχνιδιού, ως μέσου κοινωνικοποίησης και άντλησης χαράς και ικανοποίησης στην παιδική ηλικία, ένα μέσο που οι μετέχοντες το συνάντησαν και το εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρον.

«με βοήθησε το γεγονός ότι υπήρχαν πολλά παιδιά στο χωριό»

«Με βοήθησε το γεγονός ότι το κλίμα στο χωριό ήταν καταπληκτικό, με πολλή ελευθερία, με πάρα πολλά παιχνίδια»

«Το παιχνίδι ήταν βασικά που βοήθησε πολύ. Και ότι εκεί δεν είχαμε ταμπέλες»

*«Και πολύ παιχνίδι Ανδρέα, το παιχνίδι ήτανε..... ναι, ήτανε πραγματικά φάρμακο, δεν... δεν υπάρχει καλύτερο»***Σ4**

*«Κατάλαβες; Ε και το μυαλό μου ως παιδί που θα ήταν αλλού στο παιχνίδι. Οπότε αυτό ήτανε το φάρμακο ότι μπορούσες να πας εκεί μέσα παντού και να βρεις τόσα πολλά παιδιά και να αρχίζετε να παίζετε»***Σ5**

*«Σίγουρα σίγουρα. Νομίζω ότι θα ήτανε, χωρίς να έχω κάτι το, κάτι στο μυαλό μου που να έχει συμβεί αλλά νομίζω σκεφτόμουνα ως το τώρα, ότι χωρίς τα αδέρφια μου θα μου ήταν πολύ πιο δύσκολο, πολύ πιο δύσκολο»***Σ6**

Εν κατακλείδι, η προσαρμογή για τους μετέχοντες συνδέθηκε με ανάμεικτα συναισθήματα, λύπης, αφενός γιατί υπήρχε η έλλειψη των σημαντικών προσώπων της βιολογικής οικογένειας και αφετέρου ένα ευχάριστο συναίσθημα που τους δημιούργησε το νέο περιβάλλον της ασφάλειας και της συνύπαρξης με συνομήλικα παιδιά. Τα πρόσωπα φροντίδας, τα πρόσωπα συνεργάτες του οργανισμού, τα

βιολογικά αδέλφια και το παιχνίδι αποτέλεσαν αρκετά βοηθητικούς παράγοντες στην προσαρμογή στην νέα πραγματικότητα.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Η ζωή στο παιδικό χωριό

Η καθημερινότητα στο Παιδικό Χωριό SOS

Σύμφωνα με όσα ανέφεραν σχεδόν όλοι οι μετέχοντες, η καθημερινότητα στο Παιδικό Χωριό SOS δεν διέφερε σε τίποτα από την καθημερινότητα των παιδιών που ζούσαν με την βιολογική τους οικογένεια. Πρόκειται για μια φυσιολογική και πολυάσχολη καθημερινότητα με πάρα πολλά ερεθίσματα, εξωσχολικές και αθλητικές δραστηριότητες. Περιελάβανε το πρωινό ξύπνημα, σε κάποιες περιπτώσεις μετά μουσικής, πρωινό γεύμα, προετοιμασία της σχολικής τσάντας, μεταφορά στο σχολείο, επιστροφή στο σπίτι, μεσημβρινό γεύμα με όλη την οικογένεια SOS παρούσα, ανάπαυλα, μελέτη και ενισχυτική διδασκαλία, παιχνίδι, εξωσχολικές και αθλητικές δραστηριότητες, βραδινό γεύμα και προετοιμασία για τον ύπνο.

«Η καθημερινή βάση είχε περισσότερο το φροντιστήριο και το σχολείο»
«Το καλό ..αυτό που θυμάμαι ήταν ότι όλοι γυρνάγαμε και τρώγαμε όλοι μαζί σαν οικογένεια, γιατί ήμασταν μία οικογένεια» **Σ1**

«ξεκούραση και παιχνίδι» **Σ2**

«η καθημερινότητά μου ήταν όπως ενός φυσιολογικού παιδιού»
«Ήταν πολύ όμορφη, ήσυχη»
*«εγώ πήγαινα κολύμβηση πολλά χρόνια, δραστηριότητες που είχε το χωριό, αυτό»***Σ3**

«Στο σπίτι, δηλαδή, μπορεί να κάναμε ραπτική, μπορεί να κάναμε ζωγραφιές, μπορεί να κάναμε..., μαγειρεύαμε παρέα, να φτιάχνουμε δίπλες, ας πούμε. Μας απασχολούσε»

«Πρωινό, πρωινό ο Ωνάσης τίποτα..... Πρωινό με από όλα, από αυγό φρέσκο, χυμό, φέτες, βουτυρά μαρμελάδες»

«Στο σπίτι, είχε η μαμά ήδη το τραπέζι στρωμένο, για να φάμε μεσημεριανό»

*«Λοιπόν, ξεκινάμε με πρωινό ξύπνημα, με τραγούδι...»***Σ4**

«η καθημερινότητα στο παιδικό χωριό. Η καθημερινότητα ήταν πολύ ωραία και παιδική ήταν τα ανέμελα χρόνια»

*«Αλλά γενικά έχει πολύ παιχνίδι, ήταν σημαντικό και ήταν σημαντικό και το timing βέβαια για τα χωριά»***Σ6**

«όπως είναι ένα φυσιολογικό σπίτι» **Σ7**

*«φροντιστήρια δεν είχα εγώ προσωπικά το μόνο όπου έκανα ήτανε στίβος και πινγκ πονγκ όπου πήγαινα τρεις φορές τη βδομάδα»***Σ8**

Η σχέση με το διοικητικό- επιστημονικό προσωπικό

Κάποιοι από τους μετέχοντες, περιγράφουν, σε γενικές γραμμές, την σχέση τους με το διοικητικό- επιστημονικό προσωπικό, ως καλές, ζεστές, στενές ή αδιάφορες. Ανέφεραν ότι επιτελούσαν το ρόλο τους με σοβαρότητα και ζέση, δείχνοντας την απαραίτητη και ουσιαστική ευθύνη που απέρρεε από το ρόλο τους.

«Δηλαδή πολύ ήταν σαν…. τους βλέπαμε σαν θείους» **Σ1**

*«Είχανε πάρει πάρα πολύ θερμά όλοι το ρόλο τους»***Σ5**

«με τη διοίκηση δεν είναι ότι είχα κακή σχέση δηλαδή δεν ήμουν τσακωμένος ούτε ήμασταν στα μαχαίρια απλά δεν μου δώσανε κάτι μία αφορμή κάτι ώστε να πω ότι α σε εμπιστεύομαι» **Σ8**

«Είχαμε (σχέσεις κοντινές) αλλά όχι μέσω προβλήματος ή κάτι τέτοιο αλλά λόγω ότι από αυτά που οργανώνανε για εμάς» **Σ9**

Η σχέση με τον Διευθυντή

Η πλειοψηφία των μετεχόντων αναφέρεται στην σχέση του με τον διευθυντή με θετικά και κολακευτικά λόγια. Περιγράφεται ως πατρική φιγούρα όλων των παιδιών, που είναι δίπλα τους σε κάθε βήμα τους, που ασχολείται, περνάει χρόνο και παίζει μαζί τους, εκείνος που κάποιες φορές θα θέσει όρια, με την απαιτούμενη, ανάλογα την περίπτωση και την κατάσταση, αυστηρότητα. Το γεγονός ότι ζούσε με την οικογένεια του στα Παιδικά Χωριά SOS, βοήθησε τους μετέχοντες να αναπτύξουν στενότερες σχέσεις με μέλη της οικογένειας τους και κατ' επέκταση με τον ίδιο.

«Απλώς επειδή είχαμε εμείς, ζούσαν μέσα και τα παιδιά τους, είχαμε επαφές λόγω του ότι παίζαμε και πηγαίναμε είτε σπίτι τους ή ερχόντουσαν τα παιδιά του διευθυντή και όλα αυτά γιατί ήταν ίδια ηλικία με μας» **Σ1**

«Ποτέ μα ποτέ δεν έτυχε να μας φωνάξει, είτε να νιώσουμε εμείς οτι..... ήταν σαν μπαμπά όλων, ας πούμε.
*Με αυτόν δεν τα είχα καθόλου καλά και ακόμα μου χρωστάει το κινητό που μου πήρε (γελάει)»***Σ2**

«Δηλαδή εγώ πραγματικά τον ένιωθα σαν πατέρα μου»
«Και λέγαμε ότι είναι ο πατέρας όλο των παιδιών εκεί μέσα. Και ήτανε» **Σ3**

*«Και με εκείνον και με την η υπόλοιπη οικογένεια του είχαμε πάρα, άριστες σχέσεις φυσικά με τα παιδιά του είμαστε ακόμα φίλοι και σήμερα»***Σ5**

Η σχέση με τον Παιδαγωγό

Σύμφωνα με τους μετέχοντες, ο παιδαγωγός ήταν ένα από τα σημαντικότερα πρόσωπα στην ζωή τους, τόσο στο Παιδικό Χωριό όσο και αργότερα, στο επόμενο μεταβατικό στάδιο, στην Στέγη Νέων αλλά και στην μετέπειτα εξέλιξη τους. Είναι ένα πρόσωπο που είναι συνυφασμένο με θετικές και αρνητικές πτυχές και εμπειρίες της ζωής τους. Για κάποιους εκ των συμμετεχόντων, ο ρόλος του παιδαγωγού ήταν συνδεδεμένος με την οριοθέτηση, την τιμωρία, την συνέπεια, τις κατευθυντήριες εντολές, ένα πρόσωπο που δεν έδωσε το έναυσμα και το κίνητρο της πίστης στον εαυτό και στις δυνάμεις κάθε παιδιού. Για την πλειοψηφία όμως των μετεχόντων ήταν ένα πρόσωπο αναφοράς, μια βάση πάνω στην οποία πάτησαν και άνθισαν, ένα σταθερό πρόσωπο εμπιστοσύνης, που ήταν στήριγμα τόσο στις ευχάριστες όσο και στις δύσκολες στιγμές, μια φιγούρα φιλική με την οποία υπήρξαν αμέτρητες ώρες συζητήσεων σοβαρών θεμάτων που απασχολούσαν τα παιδιά. Ήταν μια φυσιογνωμία που βοήθησε τα παιδιά να ανακαλύψουν τις δυνατότητες τους και πτυχές του εαυτού τους.

«Είναι ο ένας άνθρωπος που μου στέρησε πάρα πολλά πράγματα στη ζωή μου και πιστεύω ότι έγινε χάραγμα στη ζωή μου εμένα προσωπικά σαν Ε. γιατί με έκανε να νιώθω ότι είμαι ένα παιδί το οποίο δεν έχω δυνατότητες, εντάξει;»

«Δηλαδή έπαιρνε αποφάσεις αυτό για εμένα, αντί εγώ για τον εαυτό μου τον ίδιο. Και αυτό πίστεψέ με μου χάραξε πολύ άσχημη πορεία στη ζωή μου»

«Και θυμάμαι σε αυτό το σπίτι χαρακτηριστικά έφαγα ξύλο από τον Χ. τον Ρ. δεν έφταιγα κιόλας» **Σ2**

*«ήταν ένας υπέροχος άνθρωπος, καλή του ώρα εκεί που είναι, γιατί μιλάμε ακόμα και τώρα, πολύ καλός άνθρωπος. και ο επόμενος που ήρθε»***Σ3**

*«Εμείς είχαμε παιδαγωγό τον Κ. τον Σ., ο οποίος ήταν ένας εξαιρετικός, για μένα, άνθρωπος που με το play therapy μόνο που έκανε, έσωσε πάρα πολλά παιδιά εκεί πέρα»***Σ4**

«Για εμένα η εποχή που αποκτήσαμε παιδαγωγό τον Χ. τον Σ. Έχει παίξει τρομερό ρόλο για το ποιος είμαι σήμερα»

«Καταρχάς ήταν σημαντική η ηλικία στην οποία ήρθε στην καθημερινότητα ο παιδαγωγός»
«Νομίζω ότι με τον Σ. είχαμε πολύ ωραίες και πολύ ώριμες συζητήσεις και ήταν, αισθανόμουνα την ασφάλεια να συζητήσω οτιδήποτε από το πιο χαζό μέχρι το πιο σοβαρό από, νομίζω ότι ακόμα και την επιλογή του πανεπιστημίου στο οποίο τελικά μπήκα πιο πολύ το συζήτησα με τον Σ. και πήρα λίγο την δικιά του γνώμη και με βοήθησε να ανακαλύψω και εγώ τελικά τι είναι αυτό στο οποίο είμαι καλός;
Τι είναι αυτό το οποίο θα ήθελα να κάνω στη ζωή μου;» **Σ6**

*«μία χαρά ήταν (η σχέση) και του ιδίου φύλου οπότε ήταν πιο εύκολο να ανοιχτώ εγώ σαν αγόρι ξέρω γω σε έναν άντρα από ότι σε ένα κορίτσι νομίζω ότι όλοι οι παιδαγωγοί Αν δεν κάνω λάθος είναι άντρες»***Σ7**

*«Οι παιδαγωγοί κατά κύριο λόγο ήταν απλά οι μπαμπούλες δηλαδή Γιατί δεν κάθεσαι καλά να πάρω τον παιδαγωγό τηλέφωνο θα ανέβει επάνω ο παιδαγωγός έτσι τους κλειδώνεις αν δεν είχαν κάποια βάση»***Σ8**

*«σε γενικές γραμμές ήμασταν πάρα πολύ καλά Πιο πολύ μπορώ να πω πως είχα καλύτερη σχέση με τον παιδαγωγό που είχα μετά στη στέγη γιατί ήταν καθημερινή η επαφή μας γενικώς ότι είχε αναλάβει στην ουσία η μαμά της είχε άλλος υπήρξε δηλαδή πιο καθημερινή επικοινωνία και μπορούσες εμπιστευτείς πολύ πιο εύκολα»***Σ9**

Η σχέση με τον Κοινωνικό Λειτουργό και με άλλα πρόσωπα της διοικητικής και επιστημονικής ομάδας

Οι περισσότεροι εκ των συμμετεχόντων αναφέρουν πως είχαν μια καλή σχέση με τον κοινωνικό λειτουργό. Ο ρόλος του ήταν συνδεδεμένος με ευχάριστες καταστάσεις και γεγονότα, πλην ελάχιστων εξαιρέσεων. Δεν φαίνεται να είναι τόσο ενεργοί στην καθημερινότητα των μετεχόντων. Η παρουσία της ψυχολόγου δημιούργησε κάποιες

αντιδράσεις ενώ η παρουσία σε τακτικά διαστήματα της ιδρύτριας του Παιδικού Χωριού SOS Ελλάδας δημιούργησε ευχάριστες παιδικές αναμνήσεις.

*«με τους κοινωνικούς λειτουργούς είχαμε επαφές με τα μικρά ονόματα δηλαδή τους ξέραμε»***Σ1**

*«ο κοινωνικός λειτουργός δεν μας ενοχλούσε ο άνθρωπος»***Σ2**

«Η Γ., για μας ήταν, Εντάξει, αυτή που θα μας κανόνιζε να πάμε ταξίδια παρέα, να περάσουμε καλά, να παίξει και αυτή μαζί μας»

*«Οπότε, ήρθε λοιπόν η μαμά Η Ε., είναι η μαμά που μας μεγάλωσε, με την κοινωνική λειτουργός τότε του χωριού την κυρία Ρ. ,που δεν θυμάμαι τώρα το το επίθετο της, για να μας πάρουν»***Σ4**

«Μόνο που τον έβλεπα (τον ψυχολόγο), μου ερχόταν τα διαόλια μου γιατί απλά δεν μου αρέσει ο καθένας να μαθαίνει τη ζωή μου και κάθε φορά επειδή αλλάζανε, μάθαινε ο καθένας στη ζωή μου και εμένα αυτό το πράμα με ενοχλούσε γιατί ήταν κάτι προσωπικό μου και από μικρό παιδί δεν δεν ήθελα, ντρεπόμουν να πω την ιστορία της ζωής μου, και δεν ήταν και τόσο υπέροχη για να την πω και ξύνανε πληγές οι οποίες εγώ δεν ήθελα, ούτε καν, να τις αντιμετωπίσω αυτές τις πληγές από μικρό παιδί»

*«Δεν σημαίνει αυτό ότι κάνανε κακό που υπήρχε αυτός ο άνθρωπος, απλά, για μένα, σαν άνθρωπος, θεωρούσα ότι θα ήθελα μία άλλη αντιμετώπιση ως παιδί σε αυτό το θέμα»***Σ2**

*«Την θυμάμαι Πάσχα, επειδή ήμασταν στο πιο ψηλό σπίτι του χωριού εμείς, στο τελευταίο, πάνω πάνω στο λόφο, έβλεπα όλο το δρόμο του χωριού από κάτω και θυμάμαι το Πάσχα, να τη βλέπω με το παλτό της, να έρχεται σαν την γιαγιά της κοκκινοσκουφίτσας, με ένα καλαθάκι με αυγά και πήγαινε από σπίτι σε σπίτι, κτυπούσε την πόρτα και ζητούσε από τα παιδιά να τσουγγρίσουνε αυγό μαζί της»***Σ4**

Τάσεις φυγής από το Παιδικό Χωριό SOS

Κάποιοι εκ των μετεχόντων δεν αισθάνθηκαν ποτέ την ανάγκη να φύγουν ή να το «σκάσουν» από τον οργανισμό. Μερικοί το σκέφτηκαν και κάποιοι άλλοι το έπραξαν. Αυτό μπορεί να συνέβη εξαιτίας της αισθητής απουσίας σημαντικών ανθρώπων από την καθημερινότητα τους και της ανάγκης να βρεθούν ξανά κοντά στα αγαπημένα τους πρόσωπα ή λόγω κάποιας αφορμής ή πίεσης που αισθάνθηκαν, είτε μέσα στην οικογένεια που μεγάλωναν, είτε από κάποια έμμεση ή άμεση πίεση που ασκήθηκε από πρόσωπα του βιολογικού τους περιβάλλοντος.

*«όχι, ποτέ και για κανένα λόγο»***Σ1**

*«Όχι ποτέ»***Σ3**

*«εεεεεεεεεε πάρα πολλές….. όχι να φύγω, να φύγω με την έννοια να πάω να πάρω τα πράγματα μου να φύγω, απλά δεν ήθελα να είμαι εκεί»***Σ2**

*«Ήμουνα τόσο τσαντισμένη που με ζόρισε για να φάω, που είναι ηλικία μου τόσο παράλογη δηλαδή και δεν μπορείς να καταλάβεις γιατί έναν άνθρωπο που σου έχει δείξει τόση αγάπη, εγώ της φέρομαι με αυτό τον τρόπο, γιατί εγώ έφταιγα στην προκειμένη περίπτωση, παρόλα αυτά όμως δεν μπορούσες να συγκρατηθείς, η εφηβεία είναι λίγο περίεργη κατάσταση»***Σ4**

*«υπήρχαν φορές που θέλησα , ναι υπήρχαν φορές που ήθελα να φύγω από το παιδικό χωριό αλλά όχι γιατί δεν περνούσα καλά η δεν βίωνα κάτι υγιές απλά γιατί σου λείπει η μάνα σου Δεν ξέρω αν το έχεις νιώσει να μην έχεις τη μάνα σου η κάποιον που αγαπάς η κάποιον που Καταρχήν είναι ένα άτομο είναι ένα άτομο που δεν ξέρεις γιατί το αγαπάς το αισθάνεσαι από μέσα σου Για φαντάσου να σε χώριζαν από αυτό το άτομο που στην ουσία το μοναδικό άτομο που έχεις στον κόσμο γιατί εγώ ούτε αδερφή είχα είχα γνωρίσει ένα πατέρα που δεν ήταν πατέρας μου ο οποίος ήταν ναρκομανής χίλια δυο πράγματα Ε οπότε με το μόνο άτομο που θα μπορούσα να δεθώ είναι με τη μητέρα μου»***Σ7**

*«ερχότανε ο πατέρας μου μας έπαιρνε από τα Παιδικά Χωριά SOS τη μία φορά γύρω στις τέσσερις φορές μία φορά πήρε εμένα και τον αδερφό μου και πήγαμε πάνω στο βουνό, μετά ήρθε η αστυνομία μας ξαναπήρε πίσω»***Σ8**

Συμπερασματικά, οι μετέχοντες αναφέρθηκαν στην καθημερινότητα τους στο παιδικό χωριό ως μια φυσιολογική καθημερινότητα ενός παιδιού, που περιελάμβανε το σχολείο, την ενισχυτική διδασκαλία, τις αθλητικές και τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Η σχέση με τον διευθυντή και τον παιδαγωγό, από το διοικητικό προσωπικό, ήταν από τις σημαντικότερες για την πλειοψηφία των μετεχόντων. Οι περισσότεροι μετέχοντες χαρακτήρισαν τον διευθυντή ως πατρική φιγούρα. Ορισμένοι μετέχοντες τον πρόσωπο αυτό συνδέθηκε με την αυστηρότητα και τα όρια. Ο παιδαγωγός, για τους περισσότερους μετέχοντες αποτέλεσε ένα σημαντικό πρόσωπο αναφοράς, εμπιστοσύνης και στήριγμα στις ευχάριστες αλλά και δυσάρεστες στιγμές της πορείας της ζωής τους. Για κάποιους εκ των μετεχόντων, ήταν ένα πρόσωπο όχι βοηθητικό και υποστηρικτικό στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους και συνδέθηκε με την αυστηρότητα και την συνέπεια. Η αισθητή απουσία των προσώπων της βιολογικής οικογένειας οδήγησε κάποιους μετέχοντες να το «σκάσουν» από τον

φορέα, κάποιους άλλους να το σκεφτούν να το «σκάσουν» ενώ κάποιοι άλλοι μετέχοντες δεν αισθάνθηκαν ποτέ την ανάγκη για κάτι τέτοιο.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΌΤΗΤΑ 4: Σχέσεις με την βιολογική οικογένεια

Η επικοινωνία με τη βιολογική οικογένεια (συχνότητα, τρόπος και τόπος)

Οι περισσότεροι μετέχοντες ανέφεραν, γενικά, ότι υπήρχαν επαφές και επικοινωνία με τα πρόσωπα της βιολογικής και ευρύτερης συγγενικής οικογένειας, προκειμένου να ανταλλάσσουν σημαντικές πληροφορίες της καθημερινότητας τους. Η επικοινωνία, για κάποιους μετέχοντες, ήταν μια ακόμη ματαίωση και απογοήτευση, καθώς δεν υπήρχε η διάθεση της συχνής επικοινωνίας από σημαντικά, για τα παιδιά, πρόσωπα του οικείου τους περιβάλλοντος.

«Με τη βιολογική είχαμε επαφές»
«Γυμνάσιο (ξεκίνησαν οι επαφές με το ευρύτερο συγγενικό περιβάλλον)»
Σ1

«Η αδερφή μου είχε πιο πολύ θέμα γιατί, εγώ σα πιο μεγάλη καταλάβαινα, γιατί μου έλεγε η μαμά μου ότι, να, ξέρω εγώ, σε ένα μήνα θα έρθουμε στην Αθήνα, γιατί οι γονείς μου ζούσαν στο τάδε μέρος. Αλλά εγώ ξέρω ότι οι γονείς μου δεν θα έρθουνε» **Σ3**

*«ναι είχαμε πολύ συχνή επαφή»***Σ5**

*«Εμένα επειδή η μάνα μου δεν είχε την οικονομική ευχέρεια ή δεν ήθελε ή το οτιδήποτε ή δεν με έπαιρνε»***Σ7**

Η τηλεφωνική, η δια ζώσης επικοινωνία
Η επικοινωνία – επαφή με το ευρύτερο συγγενικό περιβάλλον

Η επικοινωνία με τη βιολογική οικογένεια μεταφραζόταν σε τηλεφωνική και δια ζώσης επικοινωνίας. Για τους περισσότερους μετέχοντες υπήρχε σταθερή και συχνή τηλεφωνική επικοινωνία, χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς, τόσο από τα πρόσωπα της βιολογικής οικογένειας, όσο και από τους ίδιους τους μετέχοντες. Για ορισμένους η επικοινωνία δεν ήταν συχνή, καθώς δεν υπήρξε η διάθεση από τα πρόσωπα της βιολογικής τους οικογένειας, παρότι είχαν γίνει αρκετές προσπάθειες προκειμένου να

επιτευχθεί αυτό. Η δια ζώσης επικοινωνία πραγματοποιούνταν, σε κάποιες περιπτώσεις, στο χώρο του Παιδικού Χωριού, στο χώρο της διοίκησης ή στο σπίτι όπου διέμεναν οι μετέχοντες. Η επικοινωνία αυτή μπορεί να σήμαινε μετάβαση και διακοπές, την περίοδο του καλοκαιριού, στις γιορτές των Χριστουγέννων και του Πάσχα, στον τόπο και στις ρίζες των μετεχόντων, κοντά στα αγαπημένα τους πρόσωπα όπως αδέλφια, συγγενείς.

«Εμείς δεν μπορούσαμε να επικοινωνήσουμε μαζί της δεν είχαμε κάποιο τηλέφωνο»
«Αργότερα που άλλαξαν τα πράγματα ναι. περνάμε και εμείς»
*«Ήταν ένας μήνας διακοπές και μετά ξανά πίσω στην οικογένεια»***Σ1**

*«ναι, ναι, ναι (οι συναντήσεις γίνονταν μέσα στο σπίτι), και μετά πηγαίναμε βόλτα και έξω, κατεβαίναμε στο παιδικό χωριό SOS, κάναμε τις βόλτες μας, παίζαμε, τέτοια πράγματα, δεν είχαμε κάποιο πρόβλημα σε αυτό»***Σ2**

«δεν μου αρνήθηκαν ποτέ τηλεφωνική επικοινωνία με τη μητέρα μου, τη βιολογική»

«Αλλά δεν είχαμε..... δεν είχαμε κόφτη, που θα πει "πήρες χθες, δεν θα πάρεις αύριο"»

«Μπορούσαμε να επικοινωνούμε συνεχώς»
*«Η μητέρα μου, επίσης, λόγω του ότι ήταν στην κατάσταση που ήταν, λόγω της αναπηρίας δηλαδή, επιτρεπόταν, κατ' εξαίρεση από το χωριό, να μείνει και μέσα στο χωριό και λόγω της απόστασης»***Σ4**

«τηλέφωνα σε συχνή βάση»

*«Πηγαίναμε εμείς στο τάδε μέρος. Δηλαδή Χριστούγεννα, Πάσχα, καλοκαίρι, συνήθως ήμασταν εκεί»***Σ6**

«Όχι δεν υπήρχε κάτι σταθερό από όσο θυμάμαι αλλά και αυτό είναι σχετικό γιατί εγώ δεν έβρισκα καν τη μάνα μου οπότε δεν υπήρχε καν επικοινωνία στο τηλέφωνο πώς να κάνουμε σταθερό να με βλέπει μία φορά το μήνα ή μία φορά το δίμηνο;»

*«Η μάνα μου ερχόταν μία φορά το χρόνο και αν να με δει γιατί δεν είχε οικονομική ευχέρεια γιατί δεν είχε, γιατί ίσως να είχε κάτι καλύτερο να κάνει δεν ξέρω ε Τέλος πάντων αυτό»***Σ7**

Κάποιοι μετέχοντες ανέφεραν ότι είχαν επαφές και επικοινωνία με το ευρύτερο οικογενειακό - συγγενικό περιβάλλον, ενώ κάποιοι άλλοι τόνισαν ότι δεν είχαν κανενός είδους επικοινωνία με τους συγγενείς καθώς δεν το επεδίωξαν οι ίδιοι οι ενήλικοι, καθ' όλη την διάρκειας παραμονής τους στο παιδικό χωριό SOS.

«Και που μιλούσαμε πολύ συχνά στο τηλέφωνο(με τη γιαγιά)»

«Και τα καλοκαίρια που πηγαίναμε μαζί της (με τη γιαγιά)»
«Οπότε μπορούσαν και ερχόντουσαν μαζί με θείους, ... πιο πολύ επαφή είχα με τον αδερφό της μάνας μου, ο οποίος Αυτός ήταν που ενδιαφερόταν Και ερχόταν συνέχεια το χειμώνα, δηλαδή, αυτόν και την ξαδέρφη μου» **Σ3**

*«Αλλά η αδελφή της μητέρας μου η μία, επειδή έμενε στο τάδε μέρος, όποτε ερχόταν Ελλάδα, πριν ανέβει στο τάδε μέρος, επειδή το αεροπλάνο πάντα σταματούσε Αθήνα, πάντα περνούσε και μας έβλεπε»***Σ4**

*«Αλλά αυτή τη μία φορά που πήγαμε και τους είδαμε βέβαια με την προτροπή της Νίκης και την επικοινωνία που εκείνη δημιούργησε, δεν φάνηκε και κανένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον»***Σ6**

Τα συναισθήματα έπειτα από τις επικοινωνίες

Η πλειοψηφία των μετεχόντων αναφέρθηκε σε αρνητικά και δυσάρεστα συναισθήματα που ένιωθαν έπειτα από κάθε επικοινωνία, τηλεφωνική ή δια ζώσης. Συναισθήματα όπως οργή, θυμός, ματαίωση, άγχος, λύπη, θλίψη, στεναχώρια, που οδηγούσαν σε πολλές περιπτώσεις σε δάκρυα και πολλά ανεξήγητα «γιατί». Η επιστροφή από τη βιολογική εστία, πίσω στο παιδικό χωριό, ήταν δύσκολη και απαιτούνταν χρόνος επαναπροσαρμογής. Καθ' όλη την διάρκεια της παραμονής τους στο φορέα, ειπώθηκαν πολλά «αντίο» σε αγαπημένα πρόσωπα της βιολογικής τους οικογένειας, πιστεύοντας βαθιά μέσα τους, σε μία οριστική επιστροφή με βελτιωμένες, πλέον, συνθήκες. Για ορισμένους μετέχοντες, η ματαίωση, η απογοήτευση, ο θυμός και η λύπη, έρχονταν με την μη πραγματοποίηση οποιασδήποτε επικοινωνίας, καθώς τα πρόσωπα της βιολογικής οικογένειας δεν παρουσιάζονταν και δεν επισκέπτονταν τα παιδιά τους.

«Στην αρχή στεναχωριόμουν (έλεγαν ότι θα τους επισκεφθούν αλλά δεν πήγαιναν) αλλά μετά επειδή το είχα καταλάβει, είχα πάψει να στεναχωριέμαι και προσπαθούσα να βάλω και την αδερφή μου σε αυτό το κλίμα, να της πω, Ξέρεις κάτι;, Μη στεναχωριέσαι, εντάξει, θα έρθουνε, της έλεγα, θα έρθουνε»

*«εντάξει, Η αλήθεια είναι ότι όταν έφευγαν οι γονείς μου λίγο στεναχωριόμουν ενώ περνούσα καλά»***Σ3**

«ναι, ήταν χειρότερη, γιατί εγώ όταν ερχόμουν, πλέον, στο στο σπίτι μου και επειδή πλέον το βιοτικό επίπεδο είχε εξελιχθεί σε πολύ καλύτερο, δεν μπορούσα να δικαιολογήσω για ποιο λόγο, πλέον, εγώ πρέπει να πηγαίνω αλλού και οι αδερφές μου να μένουν με τη μητέρα μου και αυτό με πληγώνει πιο πολύ»

«Η μαμά, επειδή δεν μπορούσε να το κάνει αυτό, ερχόταν το Πάσχα και καθόταν πέντε μέρες, συνεχόμενες, και μετά όταν έφευγε γαντζωνόμασταν πίσω από το αυτοκίνητο ..."Όχι μη φεύγεις", ξέρεις, τα κλασικά (γελάει)»
*«Όταν έφευγε η μητέρα μου, εντάξει, εγώ δεν μιλιόμουνα, ζούσες ξανά την απώλεια, είναι επανάληψη»***Σ4**

*«η κάθε επιστροφή; Σίγουρα στις αρχές ήταν πάλι δύσκολα αλλά δεν ήτανε δεν ήταν όπως ήταν την πρώτη φορά ας πούμε που γινόταν το έλα να δεις σηκώναμε τον κόσμο στο πόδι γιατί δεν θέλαμε να κάνουμε ρούπι»***Σ5**

«Δηλαδή νομίζω ότι μεγαλώνοντας είπα πάρα πολλές φορές αντίο στην βιολογική μου μητέρα»
«Είχαμε πάρα πολλούς αποχαιρετισμούς δηλαδή για πάρα πολλά χρόνια το βίωνα σαν, σαν αποχαιρετισμό έτσι λυπηρό.
*Όχι όμως γιατί ήτανε δυσάρεστη η επιστροφή δεν ήταν κάτι που με στεναχωρούσε στα χωριά, ήτανε απλά το ότι ανέβηκα είδα την μητέρα μου για 7 μέρες και άντε πάλι πίσω.»***Σ6**

«τι να σου περιγράψω χαρά νιώθω αμέ που επιτέλους μίλησα με τη μάνα μου»

«εχει Ξέρεις τώρα κάθε μάνα αρχίζει και τάζει σε φάση ότι θα έρθω να σε δω ή θα σε πάρω την άλλη Παρασκευή παρόλο που δεν σε πήρα αυτή ή κάτι τέτοιο οπότε όπως κάθε παιδί ενθουσιάζεσαι και πάντα τρως τα μούτρα σου» **Σ7**

*«η μάνα μου ήταν στο τάδε μέρος εκείνη την περίοδο και μας πήρε τηλέφωνο ο αδερφός μου μίλησε κανονικά με τη μάνα μου εγώ απλά πήρα το τηλέφωνο μου είπε Γεια σου είμαι η μάνα σου okay της λέω Θέλεις κάτι; και δεν είχε περαιτέρω κουβέντα και όταν Με ξαναπήρε και την επόμενη φορά Εγώ δεν ήθελα να μιλήσω γιατί αντικειμενικά δεν την ένιωθα σαν μάνα μου και ούτε και τώρα την νιώθω σαν μία φίλη μου όπου Τώρα μιλάμε δεν την βλέπω σαν μάνα σαν μάνα μου βλέπω τη μαμά την Α..»***Σ8**

Η περίοδος της έντονη θύμησης

Οι περισσότεροι μετέχοντες αναφέρθηκαν σε περιόδους και σε αφορμές που έκαναν την απουσία και την έλλειψη της βιολογικής οικογένειας και των αγαπημένων τους προσώπων, πιο έντονη, πιο αισθητή. Περίοδοι, που σηματοδοτούν το θεσμό της οικογένειας, τις ξέγνοιαστες στιγμές και την επαφή με τα αγαπημένα πρόσωπα, όπως οι γιορτές των Χριστουγέννων και του Πάσχα. Αφορμές, όπως μια κοινωνική εκδήλωση ή επίσκεψη των γονιών στο σχολείο. Επίσης η θύμηση των αγαπημένων προσώπων γινόταν εντονότερη όταν υπήρχε συναισθηματική φόρτιση (λύπη, στεναχώρια), προκαλούμενη από κάποια άλλη, άσχετη αφορμή ή όταν έρχονταν η νύχτα. Υπήρξαν ελάχιστοι μετέχοντες που ανέφεραν ότι δεν υπήρχε η έλλειψη καθώς

δεν είχαν μνήμες και εμπειρίες με πρόσωπα της βιολογικής οικογένειας που θα τους έκαναν να νοσταλγούν μια κατάσταση.

«Όχι (δεν δημιουργούσε νοσταλγία για την μαμά της και τον μπαμπά της), Είχα συνηθίσει σε αυτήν την οικογένεια και μου άρεσε πάρα πολύ αυτή η φάση της οικογένειας που είχαμε»
«Γιατί δεν είχα ζήσει, κιόλας, με τη μητέρα μου, με τον πατέρα μου κάποιο είδος, και ***so*** *ήταν η πρώτη μου γνωριμία με αυτό και ήμουν πολύ ικανοποιημένη»***Σ2**

«υπήρχανε, βέβαια, φορές που όταν πήγα, θυμάμαι, μικρή, Όταν πήγαινα σχολείο, έβλεπα, ξέρω γω, τα παιδιά ερχόντουσαν και τα περνάνε οι μαμάδες και μπαμπάδες και λίγο υπήρχαν φορές, ξέρω γω, πού στεναχωριόμουν Γιατί έλεγα γιατί και εγώ, ξέρω γω, να μην έχω τη μαμά μου και τον μπαμπά μου να έρθει να με πάρει το σχολείο και απλά εμένα, ξέρω γω, έρχεται ένας οδηγός να με πάρει μαζί με τα άλλα παιδιά»

*«Και υπήρχαν βράδια, ξέρω γω, που καθόμουν στο κρεβάτι και έκλαιγα γιατί έλεγα Αχ, ξέρω γω, να είχα τη γιαγιά μου»***Σ3**

*«Ναι όταν είσαι στεναχωρημένος το παθαίνεις αυτό ή όταν έχεις λογοφέρει με την μαμά SOS ή όταν σε μάλωσε ο Σ. γιατί δεν του είπες ότι θα πάρεις βαθμούς στα αγγλικά και του το πες τελευταία στιγμή και δεν θα προλάβει, "τι με μάλωσε αυτός; τι μου είναι και μου μιλάει έτσι;" έρχεται κατευθείαν, είναι κουβέντες που πληγώνουν, τα παιδιά πληγώνουν»***Σ4**

*«ναι σίγουρα., Ε ναι στις γιορτές»***Σ5**

«δεν μπορώ να θυμηθώ κάτι, κάποια συγκεκριμένη περίοδο να θυμάμαι ότι μου λείπει πιο πολύ»

«Ναι κοίτα από ένα σημείο και μετά που όταν το έχεις κάνει αυτό 3, 4 χρόνια σερί κάπως γίνεται συνήθειο»

*«Έτσι λέω. Δεν μπορείς να το βιώνεις μία ζωή σαν κάτι τραυματικό δηλαδή κάποια στιγμή πρέπει να αποδεχτείς τα πράγματα όπως είναι και εφόσον αυτό στο οποίο επιστρέφεις δεν είναι κάτι δυσάρεστο για ποιο να συνεχίζεις να το βιώνεις έτσι δραματικά»***Σ6**

«σίγουρα κάθε παιδί θέλει να περάσει τις γιορτές του η τις γιορτές τις καλοκαιρινές τις χριστουγεννιάτικες με τους γονείς του Ειδικά όταν τους στερείται όλο το χρόνο ξέρω γω αν είσαι μαζί τους δεν Εντάξει τι είχα Τι έχασα ή τέλος πάντων ας πάω να διασκεδάσω με τους φίλους μου αλλά όταν δεν έχεις αυτό το άτομο σου λείπει και προπαντός τις γιορτινές ημέρες» **Σ7**

Περιληπτικά, οι μετέχοντες αναφέρονται στην τηλεφωνική και δια ζώσης επικοινωνία με την βιολογική και ευρύτερη συγγενική οικογένεια. Για τους περισσότερους μετέχοντες υπήρχε σταθερή και συχνή τηλεφωνική επικοινωνία, χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς ενώ για ορισμένους η επικοινωνία δεν ήταν συχνή,

καθώς δεν υπήρξε η διάθεση από τα πρόσωπα της βιολογικής τους οικογένειας. Η δια ζώσης επικοινωνία μπορεί να σήμαινε μετάβαση και διακοπές, την περίοδο του καλοκαιριού και των εορτών. Η πλειοψηφία των μετεχόντων σε συναισθήματα οργής, θυμού, απογοήτευσης, που ένιωθαν έπειτα από κάθε επικοινωνία, τηλεφωνική ή δια ζώσης. Η επαναπροσαρμογή ήταν δύσκολη και απαιτούσε χρόνο. Οι περισσότεροι μετέχοντες ανέφεραν ότι η έλλειψη της βιολογικής οικογένειας ήταν εντονότερη στις γιορτές των Χριστουγέννων, του Πάσχα καθώς επίσης όταν βρίσκονταν σε έντονη συναισθηματική φόρτιση.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5: Η μετάβαση από το Παιδικό Χωριό στην Στέγη Νέων και στην ενήλικη ζωή

Η μετάβαση από το παιδικό χωριό στη στέγη νέων (προετοιμασία – διαδικασία)

Όλοι οι μετέχοντες μετέβησαν από το παιδικό χωριό SOS στην στέγη νέων, στην περίοδο της εφηβείας. Μια δομή του ίδιου οργανισμού που προετοίμαζε τα παιδιά για μία αυτόνομη και ανεξάρτητη ενήλικη ζωή.

*«Στην στέγη Νέων»***Σ2**

«Έμεινα(στη στέγη Νέων) ……» **Σ3**

*«Όταν, πριν ξεκινήσει το σχολείο, δηλαδή το καλοκαίρι με το που τελείωσα την πρώτη λυκείου, μετακινήθηκα στη στέγη νέων»***Σ4**

«στη στέγη Νέων, πρέπει να ήμουν 17 νομίζω ναι.
*Φεύγω από την οικογένεια της Βάρη και πηγαίνω στη στέγη νέων»***Σ6**

Σε κάποιους εκ των συμμετεχόντων είχε γίνει προετοιμασία για τη μετάβαση, από το παιδικό χωριό στην στέγη νέων, μέσα από επαφές και συζητήσεις με εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, προκειμένου να αξιολογηθεί η συναισθηματική ετοιμότητα κάθε παιδιού, για το πέρασμα αυτό. Σε κάποιους άλλους δεν είχε γίνει κάτι αντίστοιχο, ήταν μια ξαφνική και απρόσμενη αλλαγή που τους βρήκε ανέτοιμους.

«σε εμάς όχι (δεν υπήρξε προετοιμασία) δεν πρόλαβε γιατί έγιναν όλα πολύ ξαφνικά και είναι αυτό το μόνο αρνητικό που έχω να πω για το

παιδικό χωριό, ενώ σε όλα μας έλεγαν θα γίνει αυτό θα γίνει εκείνο τα πάντα μας τα λεγαν» **Σ1**

«νομίζω ήμουνα στα 16 νομίζω, που κάναμε μετάβαση στο καινούργιο σπίτι, πριν πάμε στην στέγη, μας βάλανε σε ένα σπίτι, μόνο εμένα και την κολλητή μου την Γ., πριν κάνουμε τη μετάβαση για τη στέγη»

*«ναι, ναι, εκεί ήταν μία προετοιμασία πριν την μετάβαση στη στέγη»***Σ2**

«ναι, λίγο πριν πάμε από κει, πήγαμε από το σπίτι που ζούσαμε με την μαμά και μας πήγαν σε ένα άλλο σπίτι που ήτανε μία θεία, η οποία εκεί αυτή μας μαγείρευε, Ξέρω γω, και τα υπόλοιπα τα κάναμε μόνοι μας»

«Για να μπορέσουμε λίγο να μπούμε στο κλίμα, γιατί και εκεί είχαμε μία μαγείρισσα και όλα τα κάναμε μόνοι μας» **Σ3**

*«Υπήρχαν συζητήσεις λοιπόν με τους κοινωνικούς λειτουργούς και βλέπανε λίγο-πολύ την ωριμότητα των παιδιών μέσα από τις συζητήσεις για το αν είναι έτοιμοι να πάνε εκεί ή θα πάνε να τα κάνουνε ρημαδιό τέλος πάντων έχουν άλλα πλάνα***»Σ5**

*«Τέλος πάντων ναι το στάδιο ήταν αυτό κάναμε κάποιες επισκέψεις το καλοκαίρι εκείνο στην, στην παιδαγωγό παιδοψυχολόγο αυτήν την κυρία την Κ. και κάποια στιγμή δεν θυμάμαι πως αλλά κάποια στιγμή με ενημέρωσαν ότι Οκ τον Σεπτέμβρη βασικά φεύγεις για τη στέγη»***Σ6**

Θετικά και αρνητικά της μετάβασης αυτής

Η μετάβαση αυτή, από κάποιους μετέχοντες αξιολογείται θετικά και από κάποιους άλλους αρνητικά. Το πέρασμα αυτό σηματοδότησε την ύπαρξη περισσότερης ατομικότητας, προσωπικού χώρου και χρόνου, ελευθερίας, ανεξαρτησίας, μεγαλύτερης υπευθυνότητας και ανάληψη ευθυνών (διαχείριση χρημάτων, λογαριασμοί, εργασίες σπιτιού). Ακόμη, η μετάβαση αυτή, σηματοδότησε την απότομη και ξαφνική αποκοπή και απομάκρυνση από την οικογένεια SOS, την σχολική κοινότητα, τους φίλους και γενικά την καθημερινότητα που κάθε παιδί είχε κτίσει και δομήσει. Ένιωθαν να χάνουν την βάση που με τόσο κόπο είχαν δημιουργήσει. Έφερε στην επιφάνεια την συναισθηματική ανωριμότητα κάποιων

μετεχόντων να υποστηρίξουν ένα τέτοιο εγχείρημα. Η επιλογή της εφηβείας, ως ηλικίας μετάβασης στο επόμενο στάδιο, κρίνεται από ορισμένους μετέχοντες, ως η πλέον ακατάλληλη, καθώς οι εκπαιδευτικοί στόχοι που έχει θέσει κάθε παιδί, μπορούσαν να καταρρεύσουν, από μια τόσο μεγάλη και ξαφνική αλλαγή.

«Μου άρεσε πάρα πολύ. εεεεεεε είχαμε δικά μας δωμάτια, το προσωπικό μας χώρο, που πάντα τον είχαμε και στα Παιδικά Χωριά SOS» **Σ1**

«εεεεεε γενικά ήταν μία υπέροχη μετάβαση της ελευθερίας μας, χωρίς μαμάδες στο κεφάλι μας, χωρίς να πρέπει να ρωτήσουμε να κάνουμε πολλά πράγματα» **Σ2**

«Γιατί δεν μπορείς μία ζωή να έχεις μία μαμά και στην πραγματική σου ζωή, πέρα από εκεί, δεν μπορεί μία ζωή μία μαμά να την ταΐζει και να την ποτίζει, πρέπει κάποια στιγμή να μάθει πως το κάνει μόνος του»
*«Και αυτό μας βοήθησε γιατί μάθαμε πως είναι να ζεις μόνος σου, πώς είναι να κάνεις κάποια πράγματα μόνος του, για το μετά»***Σ3**

«Εγώ ήμουν και πάρα πολύ χαρούμενος κιόλας γιατί όπως σου είπα και πριν επειδή αρχισα να μην ταιριάζω πλέον με το παιδικό περιβάλλον ήθελα να μένω με τους ομοίους μου και να έχω και σιγά σιγά να κερδίζω έδαφος έτσι ώστε να μη λέω πλέον ότι μένω στο παιδικό χωριό SOS αλλά μένω στην τάδε στην τάδε διεύθυνση που ναι μεν πάλι είναι ένα μικρό χωριό SOS αλλά δεν είναι και το ίδιο….είναι λίγο πιο εύκολο» **Σ5**

*«Όχι δεν με δυσκόλεψε τίποτα ήταν πολύ ευχάριστα όλο αυτό»***Σ7**

«Η Δευτέρα Λυκείου και η τρίτη λυκείου μετά, είναι τόσο κρίσιμες και σου δημιουργεί πάρα πολύ μεγάλη αστάθεια»

*«Πολύ κακή περίοδος»***Σ4**

*«Πάλι Ανδρέα θα σου πω ότι για μένα φαινόταν σαν φυσική εξέλιξη που εκ των υστέρων μπορώ να πω ότι αν και, αν και ευχάριστα τα χρόνια στη στέγη γιατί, εκ των υστέρων μπορώ να σου πω ότι είχα είχα φτάσει να αναλογίζομαι ότι ίσως το κομμάτι του πάω να δώσω πανελλήνιες και ταυτόχρονα να αλλάζω περιβάλλον και ταυτόχρονα είμαι και στην εφηβεία μου λίγο στα χάι μου, ίσως ήταν λίγο αποδιοργανωτικό ως προς τον στόχο πανελλήνιες αυτή η αλλαγή»***Σ6**

*«γιατί πρέπει να φύγω; δεν ήθελα να φύγω»***Σ8**

Συναισθήματα

Το μεταβατικό αυτό στάδιο δημιούργησε πληθώρα θετικών και αρνητικών συναισθημάτων. Ορισμένοι μετέχοντες αισθάνθηκαν χαρά, ευτυχία, ευφορία, που οδηγούσαν στην δημιουργικότητα και στην εξέλιξη, ενώ κάποιοι άλλοι ένιωσαν

θλίψη, πόνο, θυμό, σύγχυση, ματαίωση, ένιωσαν να ξεριζώνονται από τον κόσμο που είχαν κτίσει, και να αδυνατούν να δημιουργήσουν σχέσεις εμπιστοσύνης με τα νέα πρόσωπα που συνάντησαν.

«χάλια, με μία λέξη χάλια πολύ.
*Δηλαδή είχα ανάγκη να τους βλέπω»***Σ1**

«Μου άρεσε που ήμουν με την κολλητή μου, πάρα πολύ»
«Σίγουρα ρώταγαμε, ας πούμε, για σοβαρά θέματα αλλά δεν ήταν αυτό ότι έχουμε μία μεγάλη πάνω από το κεφάλι μας οποιαδήποτε στιγμή, ημασταν ανεξάρτητες η ανεξαρτησία για μένα ήτανε….. ήμουνα happy» **Σ2**

*«Ίσα-ίσα υπήρχαν φορές, όταν έφυγα από το χωριό και πήγα στη στέγη νέων, έκλαιγα δύο μέρες, δεν ήθελα με τίποτα να φύγω από κει»***Σ3**

«Εμένα αυτό μου δημιουργούσε χάος και δεν το ήθελα. Δεν το αγαπούσα καθόλου»

«όχι, με ξεριζώνεις, εκεί το αποδίδω»

«Με ξεριζώνεις ενώ έχω κάνει τόσο πολύ πόλεμο για να κατακτήσω τον κόσμο μου, μου τον παίρνεις πίσω και γιατί να γίνει αυτό δηλαδή;» **Σ4**

*«όλα τα παιδιά που φεύγουν για τη στέγη είναι χαρούμενα γιατί γιατί φεύγουν από κάτι πιο δεσμευτικό για να πάμε σε κάτι πιο ανεξάρτητο»***Σ7**

*«η σκέψη μου και τα συναισθήματά μου ήταν γιατί να φύγω περνούσα τόσο υπέροχα και λέω γιατί δεν ήρθα απευθείας στη μαμά την τάδε από το να περάσω από την άλλη η μαμά, ωραία; γιατί πρέπει να φύγω; δεν ήθελα να φύγω αλλά κάθισα μίλησα με τη μαμά την τάδε μου λέει οτιδήποτε και να χρειαστείς είμαι εδώ θα έρχεσαι να με βλέπεις και έτσι ουσιαστικά μου έδωσε μία ώθηση το να πάω»***Σ8**

Η προσαρμογή στην Στέγη Νέων

Κάποιοι εκ των συμμετεχόντων προσαρμόστηκαν στην νέα, αυτή, δομή εύκολα ενώ κάποιοι άλλοι δύσκολα. Ορισμένοι μετέχοντες κλήθηκαν να διαχειριστούν, απότομα, μια σειρά από νέα γεγονότα και καταστάσεις Η πρώτη μεγάλη αλλαγή έφερε μια σειρά από άλλες εξίσου σημαντικές αλλαγές, που δυσχέραιναν ακόμη περισσότερο την προσαρμογή. Οι δυσκολίες αυτές αποδόθηκαν στην έλλειψη της προηγούμενης σταθερής κατάστασης και σταθερών προσώπων, όπως της μητέρας SOS, στην ύπαρξη νέων προσώπων, στην αλλαγή σχολικού πλαισίου και την συγκατοίκηση με συνομήλικους που δεν ήταν της επιλογής ή που δεν γνώριζαν οι μετέχοντες, εκ των προτέρων.

«Βέβαια, εντάξει, μου έλειπε λίγο η μαμά, γιατί, εντάξει, Πάντα όσο και να φτάσω θα σου λείπει το φαγητό της μαμάς, Να τα πλύνει η μαμά τα ρούχα»

«Άρα, εντάξει, ήτανε λίγο δύσκολη η προσαρμογή εκεί πέρα» **Σ3**

*«Πρώτα από όλα εγώ, την πρώτη χρονιά, αποφάσισα να μην αλλάξω σχολείο. Και αναγκαζόμουν να ΄΄ταξιδεύω΄΄ ….. για να πηγαίνω στο σχολείο»***Σ4**

*«πάντα σε κάποια μετάβαση σε όλες τις μεταβάσεις υπάρχουν δυσκολίες και σε αυτήν την περίπτωση η μετάβαση ήτανε στην ουσία να μπορέσεις να αρχίσεις να μαθαίνεις να ζεις με συνομήλικούς σου οι οποίοι είναι διαφορετικοί χαρακτήρες μεταξύ τους και όχι μόνο αυτό αλλά υπήρχαν και παιδιά τα οποία είχαν και άλλες νοητικές τέλος πάντων διανοητικές δεν ξέρω τώρα πώς να το πω»***Σ5**

*«Εντάξει και στη στέγη δεν ήταν και ήταν λίγο και με ποιον θα μείνεις τελικά το πόσο ταιριάζουν τα νερά σου με αυτόν που θα μείνεις»***Σ6**

*«Όχι δεν με δυσκόλεψε τίποτα ήταν πολύ ευχάριστα όλο αυτό»***Σ7**

«όχι» **Σ8**

Η καθημερινότητα στην Στέγη Νέων

Η καθημερινότητα στην Στέγη Νέων αναφέρεται από τους περισσότερους μετέχοντες, ως μια φυσιολογική καθημερινότητα ενός εφήβου, με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ηλικία αυτή. Περιείχε ευθύνες όπως το σχολείο ή κάποια σχολή, τις εργασίες και την πληρωμή των λογαριασμών του σπιτιού αλλά και ξέγνοιαστες στιγμές όπως το παιχνίδι, η παρέα με φίλους στο σπίτι, οι έξοδοι και οι βόλτες με την παρέα των συνομηλίκων.

«Μίλαγες με παιδαγωγούς όπου κι αν πήγαινες και υπήρχαν και διάφορα παιχνίδια, δηλαδή μπιλιάρδο, υπήρχε πινγκ πονγκ, υπήρχε γυμναστήριο που ήταν λίγο για να αλλάξεις πιο απλά λίγο η ζωή σου»

*«Δηλαδή σε άφηναν να βγαίνεις έξω το βράδυ, Σου πρόσφεραν λίγο περισσότερη ελευθερία αλλά γνώριζαν γιατί υπήρχαν παιδαγωγοί, πάντα»***Σ1**

*«Το πρωί ουσιαστικά σηκωνόμασταν, Άμα ήταν η μέρα να πάμε σούπερ μάρκετ φτιάχναμε μία λίστα , πηγαίναμε σούπερ μάρκετ , μαζεύαμε το σπίτι , το καθαρίζαμε, βάζαμε πλυντήρια πλέναμε τα πιάτα…..η κυρία τάδε αλλιώς δεν μας μαγείρευε έτσι; έτσι μας έλεγε άλλα και δεν μας άφησε νηστικούς ποτέ τις καθημερινές αυτό γιατί τα σαββατοκύριακα μαγειρεύαμε εμείς»***Σ8**

«η ζωή στη στέγη. Εντάξει είχαμε την καθημερινότητά του ερχόταν η κυρία και μας μαγείρευε είχαμε αναλάβει ευθύνες παραπάνω ότι

πρέπει ο καθένας στον χώρο του αλλά και τον χώρο όπου ζει πρέπει να τον καθαρίζει προσπαθούσαν να μας βάλουν στην ουσία έτσι θα είναι η ζωή σας όταν θα φύγετε από δω» **Σ9**

Ως πρόσωπα αναφοράς στην στέγη, οι μετέχοντες αναφέρουν τον Διευθυντή, τον παιδαγωγό, τον κοινωνικό λειτουργό και την οικοδέσποινα του κάθε σπιτιού. Κάποιοι μετέχοντες είχαν δημιουργήσει σταθερές σχέσεις εμπιστοσύνης με τον παιδαγωγό και τον διευθυντή και κάποιοι άλλοι, πιο στενές σχέσεις, με τον κοινωνικό λειτουργό.

«ο παιδαγωγός να γνωρίζει τι και πώς, η μητέρα μου σαν μητέρα» **Σ1**

«Και με την οικογένειά του (ο διευθυντής) ήταν κοντά στα παιδιά, να μιλήσουμε, να λύσουμε το πρόβλημα και αν εμείς είχαμε πρόβλημα με τους καινούργιους παιδαγωγούς, πάντα μιλούσαμε με τον Τ. ότι ξέρεις κάτι μας έχει ενοχλήσει αυτός, σε παρακαλώ διόρθωσε το και τα λοιπά και ήταν πολύ κοντά με τα παιδιά, με όλα τα παιδιά της στέγης» **Σ2**

*«πρόσωπο αναφοράς είναι οι νέοι κοινωνικοί λειτουργοί οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για το κάθε σπίτι που έχουμε πει, ναι και στην ουσία προσπαθούσαν να μας συμβουλέψουν πώς πρέπει να κινηθούμε τέλος πάντων σε αυτά τα πλαίσια, τα νέα πλαίσια της στέγης νέων»***Σ5**

*«τον παιδαγωγό μου στον τάδε οποιοδήποτε πρόβλημα είχα με έπαιρνε το κουβεντιάζαμε μου έλεγε 10 του έλεγα 20 και τα βρίσκαμε κάπου στη μέση και αυτομάτως όταν καθόμουνα και το σκεφτόμουνα λέω έχει δίκιο έχει δίκιο Άρα είναι τόπος θα σου τη μεταφέρει ο άλλος»***Σ8**

Η επικοινωνία με την οικογένεια SOS

Η μετάβαση, από το παιδικό χωριό στην στέγη νέων και η νέα αυτή αλλαγή δεν αποτέλεσε εμπόδιο στην διατήρηση της επικοινωνίας και της επαφής, της πλειοψηφίας των μετεχόντων, με την οικογένεια SOS, που μεγάλωσαν και που έχουν τις περισσότερες εμπειρίες και μνήμες της ζωής τους.

«Όχι(δεν έχει σταματήσει η επικοινωνία). Μιλάμε συνέχεια» **Σ3**

«Ναι! επίσης χωρίς, χωρίς, φρένο, ελεύθερη» **Σ4**

*«Είχα επικοινωνία με την οικογένεια SOS καταρχάς γιατί είχα τον μικρό μου αδερφό ακόμα μέσα οπότε δεν γίνεται να αφήσω τον μικρό μου αδελφό χωρίς επικοινωνία, αν και η αλήθεια είναι όταν έφυγα στο τάδε μέρος κάπως λίγο μας πήρε λίγο καιρό να πάρουμε να ξαναδέσουμε, γιατί πάνω που ο Δ. ήρθε στη στέγη εγώ έφυγα από τη στέγη, την χρονιά που ο Δ. ερχότανε στη στέγη αν θυμάμαι σωστά εγώ έφυγα από τη στέγη»***Σ6**

*«Οπότε είναι πολύ συχνό φαινόμενο να τους βλέπεις Οπότε λες εντάξει Τι έκανα θα πάω στη στέγη νέων οπότε έχω ανάγκη τη μητέρα η αδέρφια μου ή τον οποιοδήποτε εδώ πετάγομαι τους βλέπω τελειώνουν εκεί το σχολείο Απλά θα είμαι ανεξάρτητος δεν θα έχω κάποια μητέρα πάνω από το κεφάλι μου Εντός εισαγωγικών...»***Σ7**

Οι περισσότεροι μετέχοντες συνέχισαν την επαφή και διατήρησαν την επικοινωνία με το βασικότερο πρόσωπο αναφοράς τους, την μητέρα SOS αλλά και με τα αδέλφια τους, βιολογικά και μη. Είναι μια σχέση και μία επαφή που δεν σταμάτησε λεπτό και διαρκεί μέχρι και σήμερα. Ελάχιστοι μετέχοντες ανέφεραν ότι δεν κράτησαν τις επαφές που ήλπιζαν, με την οικογένεια και τα αδέλφια SOS.

«Δηλαδή είχα ανάγκη να τους βλέπω» **Σ1**

«Γιατί η αντιμετώπιση της ως μητέρα που την είχα πρότυπο, δεν ήταν σωστή απέναντί μου και στην ουσία ένιωσα ότι με εγκατέλειψε, γιατί εγώ στηριζόμουνα από αυτή τη γυναίκα, ήταν η μητέρα μου, δηλαδή αν είχα πρόβλημα ήθελα να τρέξω στη μητέρα μου να το πω, να με καθοδηγήσει καθώς μεγαλώνω, άσχετα ότι μπορεί να μην ήταν εκεί αλλά εγώ ήθελα να την πάρω ένα τηλέφωνο της και να της πω μαμά έγινε αυτό, τι πιστεύεις ότι πρέπει να κάνω; ή αντιμετωπίζω αυτή την κατάσταση, τι προτείνεις να κάνω;»

*«όχι, μα δεν μου αφήσαν περιθώριο να το κάνω αυτό, δεν ήθελαν, δεν είναι ότι εγώ δεν ήθελα, δε ήθελαν εκείνοι (τα αδέλφια)»***Σ2**

*«με τη μητέρα με τη μαμά πάρα πολύ συχνά»***Σ6**

*«με τη μαμά SOS και επικοινωνούσαμε και επικοινωνούν ακόμα»***Σ7**

«με τα υπόλοιπα αδέλφια δεν μπορώ να πω ότι είχα τόσο συχνή επικοινωνία δηλαδή κάπου δεν, κάπου λίγο και η διαφορά της ηλικίας δεν βοηθούσε δηλαδή τώρα ήμουν ξαφνικά εγώ ο μεγάλος που με τον μικρότερο μετά τον αδερφό μου που ήταν ο αμέσως επόμενος, είχα 4-5 χρόνια διαφορά» **Σ6**

Από την Στέγη Νέων στην ενήλικη ζωή

Η μετάβαση από την στέγη νέων στην ενήλικη, ανεξάρτητη και αυτόνομη ζωή, για τους περισσότερους μετέχοντες συνέβη με ομαλό τρόπο, σαν φυσική εξέλιξη των πραγμάτων, ενώ για ορισμένους, με ένα τρόπο ξαφνικό και ανέτοιμο, σαν ένα γεγονός που δεν είχε ολοκληρώσει τον κύκλο του.

*«Εγώ όταν ήταν να φύγω και να πάω στη στέγη νέων είχα περάσει φοιτητής στο τάδε μέρος»***Σ1**

«Εγώ δεν είχα τελειώσει ας πούμε τον προορισμό, θεωρώ, στα Παιδικά Χωριά SOS

*Δηλαδή έφυγα από τα Παιδικά Χωριά SOS, έμεινα στον πατέρα μου και στα 19 μου πήγα στο τάδε μέρος»***Σ2**

«Έφυγα και πήγα και έμεινα στη γιαγιά μου για ένα διάστημα γιατί δυστυχώς εγώ ήμουνα από τα παιδιά που εμένα η στέγη νέων δεν με βοήθησε και σαν χωριό SOS δεν με βοήθησε ώστε να μου βρει ένα σπίτι να νοικιάσω, οπως βρήκε σε άλλα παιδιά»

«Αυτό. Και μετά, λίγο πριν φύγω δηλαδή, είχα σταματήσει να δουλεύω μέχρι που μετά πήγα στη γιαγιά μου και μετά από λίγο καιρό, με τη βοήθεια βέβαια του χωριού, μπήκα στη τάδε δουλειά» **Σ3**

*«κατέληξα να σπουδάσω αυτό και είχα τα λεφτά μου και πολύ καλά λεφτά τότε με δραχμές και ναι έφυγα μετά από 4 χρόνια, βρήκα ένα σπίτι»***Σ5**

*«φεύγω και πηγαίνω στο τάδε μέρος στο πανεπιστήμιο ……, όπου μένω για περίπου πέντε χρόνια»***Σ6**

*«Μόλις τελείωσα από το στρατό»***Σ7**

Μια ακόμα μετάβαση που θα συνδεθεί με μια πληθώρα θετικών και αρνητικών συναισθημάτων. Συναισθήματα που υποδήλωναν συναισθηματική ετοιμότητα για την αυτόνομη πορεία στο κοινωνικό σύνολο, μια φυσική εξέλιξη των πραγμάτων για τους περισσότερους μετέχοντες ή άγχος, φόβο, αγωνία, συναισθηματική ανετοιμότητα, έναν κύκλο που δεν ήταν η στιγμή να ολοκληρωθεί, για ορισμένους μετέχοντες.

«δεν ήθελα να φύγω»
«για αυτό μου βαλε ή θα φύγεις και θα πας να μείνεις στον πατέρα σου ώστε να πας στο τάδε μέρος ή δεν θα πας στο τάδε μέρος και θα συνεχίσεις να μένεις στη στέγη νέων»
*«να σου πω. Σε αυτό το πράγμα Πάλι δεν έχω καλή ανάμνηση, γιατί εγώ ήμουνα ένα από τα παιδιά τα οποία ξεχωρίζανε λόγω του αδερφού μου «(αρνητικά)***Σ2**

*«Η δυσκολία δεν ήταν στο οικονομικό δηλαδή σε μας η μετάβαση ήταν ότι η αδερφή μου δεν είχε, δεν είχε τελειώσει κάποια σχολή δεν είχε, δεν είχε κάποια ειδικότητα και προσπαθούσε να βρει δουλειά οπουδήποτε το οποίο αυτό τη δυσκόλεψε πάρα πολύ και ήτανε, μία είχε μία δεν είχε δουλειά και έπρεπε να την συντηρήσω εγω για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, δηλαδή να τη στηρίξω ψυχολογικά και να τη στηρίξω και ήτανε μία έφηβη, δηλαδή εγώ ήμουν τότε 20 και ήταν 18»***Σ5**

«συναισθήματα ως προς την αποχώρηση από το από τα χωριά δεν μπορώ να πω ότι είχα κάποιο ιδιαίτερο άγχος, νομίζω χαρούμενος ήμουνα»
«Στην αρχή, στην αρχή δεν ήθελα να φύγω από τα, από την Αθήνα και να πάω σε περιφερειακό πανεπιστήμιο αυτό ήταν ίσως ήταν κάτι το οποίο ας πούμε με προβλημάτιζε τότε αυτό κυρίως, κυρίως επειδή ίσως είχα την

αίσθηση ότι κάνω τον Νομά δηλαδή μεγαλώνω μέχρι τα 16 μου εκεί μετά γίνομαι Νομάς πηγαίνω στη Νέα Σμύρνη στη στέγη πάνω που κάνω φίλους και δημιουργώ ένα οικοσύστημα στο οποίο έχω έναν ρόλο πρέπει πάλι να σηκωθώ να φύγω»
«Δηλαδή αυτό το είχα σαν αίσθηση μεγαλώνοντας ότι κάπου ρε παιδί μου να σταματήσω να πηγαίνω δεξιά και αριστερά ας κάτσω κάπου τώρα να να γίνω κομμάτι και εγώ ενός οικοσυστήματος να έχω τους φίλους μου την παρέα μου την δουλειά μου το ένα το άλλο» **Σ6**

Συμπερασματικά, ορισμένοι μετέχοντες αναφέρθηκαν στην ξαφνική, ανέτοιμη και χωρίς προετοιμασία, μετάβαση από το παιδικό χωριό στην στέγη νέων και μετέπειτα στην ενήλικη ζωή, την περίοδο της εφηβείας ενώ κάποιοι άλλοι μετέχοντες είχαν προετοιμαστεί από εξειδικευμένο προσωπικό που εκτίμησε την συναισθηματική ετοιμότητά τους για το επόμενο στάδιο. Η μετάβαση αυτή έφερε στην επιφάνεια την συναισθηματική ανωριμότητα κάποιων μετεχόντων να υποστηρίξουν ένα τέτοιο εγχείρημα ενώ για σε κάποιους άλλους σηματοδότησε την ύπαρξη περισσότερης ατομικότητας, προσωπικού χώρου και χρόνου, ελευθερίας, ανεξαρτησίας, μεγαλύτερης υπευθυνότητας και ανάληψη ευθυνών. Ως εκ τούτου η προσαρμογή τους ήταν εύκολη και γρήγορη ενώ για κάποιους άλλους δύσκολη καθώς η απουσία των προσώπων αναφοράς από το παιδικό χωριό ενέτεινε την δυσκολία αυτή. Η καθημερινότητα στην στέγη ήταν όπως κάθε εφήβου και περιελάμβανε το σχολείο ή κάποια σχολή, τις εργασίες και την πληρωμή των λογαριασμών του σπιτιού, την παρέα με φίλους στο σπίτι, τις εξόδους και τις βόλτες με την παρέα των συνομηλίκων. Οι περισσότεροι μετέχοντες συνέχισαν την επαφή και διατήρησαν την επικοινωνία με το βασικότερο πρόσωπο αναφοράς τους, την μητέρα sos αλλά και με τα αδέλφια τους, βιολογικά και μη.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Η αξιολόγηση της εμπειρίας παραμονής στο Παιδικό Χωριό σήμερα

Η προσφορά από την συνολική παραμονή στο Παιδικό Χωριό SOS

Οι περισσότεροι εκ των μετεχόντων αξιολογούν και εκτιμούν ότι το παιδικό χωριό SOS, τους προσέφερε μεγάλη και τεράστια βοήθεια. Αποτέλεσε μια σπουδαία και σταθερή βάση, πάνω στην οποία ανέπτυξαν την προσωπικότητα τους, τις δεξιότητες

τους, δόμησαν τον χαρακτήρα τους, νιώθοντας τύχη και ευλογία που βρέθηκαν σε αυτό τον οργανισμό. Εντούτοις, υπήρξε μετέχουσα που εκτιμά ότι τα εφόδια που αποκόμισε, δεν την βοηθούν, συνολικά, στην πορεία της ζωής της.

«Έχει δηλαδή βάσεις και άμα ένα παιδί καταφέρει και τις αρπάξει, πιστεύω ότι θα πάει πολύ μπροστά»

*«δηλαδή σε πάνε στις βάσεις ώστε να γίνεις…. να ξέρεις τα πάντα και από κει και έπειτα εσύ να, να κρίνεις τι θες να κάνεις»***Σ1**

*«Απλά αυτά τα εφόδια που πήρα παλιά, από τα Παιδικά Χωριά SOS, δεν είναι τα εφόδια που με βοηθούν τώρα»***Σ2**

«Κοίταξε θεωρώ ότι με βοήθησε σε ένα. υπερθετικό βαθμό»

*«Στη δικιά μου περίπτωση είχα πολύ θετικό σε υπερθετικό βαθμό αντίκτυπο»***Σ5**

*«Καταρχήν αν δεν πήγαινα στον οργανισμό τώρα δεν θα ήμουν αυτό που είμαι»***Σ7**

*«Ναι είμαι τυχερός όπου μπήκα στα Παιδικά Χωριά SOS γνώρισα πολλούς ανθρώπους όπου πήρα πράγματα με βοήθησε όλο αυτό ώστε να βγω έξω»***Σ8**

Αναφέρουν ότι η βοήθεια, που τους προσφέρθηκε, καθ' όλη την διάρκεια της παραμονής τους αλλά και κατά την μετάβαση στην ενήλικη, αυτόνομη ζωή τους, ήταν πολυσήμαντη, χρήσιμη και σπουδαία, τόσο σε οικονομικό, υλικό, εκπαιδευτικό, επαγγελματικό όσο και σε συναισθηματικό επίπεδο. Αντιμετώπισαν συναισθηματικές δυσκολίες, επένδυσαν συναισθηματικά σε σταθερά πρόσωπα φροντίδας, δημιούργησαν σχέσεις ζωής, ανέπτυξαν τις κοινωνικές τους δεξιότητες, κάλυψαν μαθησιακά κενά, ενίσχυσαν την μαθησιακή και εκπαιδευτική τους εικόνα, σπούδασαν, δόθηκαν ερεθίσματα για τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό, άντλησαν πρακτική και οικονομική βοήθεια στα πρώτα τους βήματα στην ενήλικη ζωή. Διεκδίκησαν και κέρδισαν την ζωή τους.

«σαν φοιτητής με στήριζε το παιδικό χωριό και οικονομικώς και υλικά»
«Δηλαδή μας βρήκε σπίτι, μας το επίπλωσε, μας έδωσε για να πληρώνουμε το ενοίκιο, ΔΕΗ, νερό ,τα πάντα»

«δεν υπήρχε ούτε διαχωρισμός είσαι μικρός, είσαι μεγάλος, είσαι μαύρος, είσαι και ήταν όλα…. πιστεύω οτι…. και τα παρείχαν όλα»
«Πήγα στο χωριό και έγινα άνθρωπος»

«Και αυτό έγινε, δηλαδή με βοήθησε, το όνειρό μου έγινε πραγματικότητα, που το όνειρό μου ήταν να γίνω μάγειρας» **Σ1**

«Κοίτα να δεις, αυτό που λέω και σε όλους είναι ότι, Δόξα ο Θεός, εεεεε υπήρχε μία στέγη, ένα φαΐ»

«Αν τώρα μου έλεγες πάλι, να πάω να ζήσω ξανά τη ζωή που ζούσε εκεί πέρα, θα Σου έλεγα, Με την καμία περίπτωση δεν θέλω να ξαναγυρίσω πίσω, με τους ίδιους ανθρώπους και να αντιμετωπίσω όλες αυτές τις καταστάσεις» **Σ2**

«Δηλαδή για το πρώτο χρόνο ή και δύο χρόνια δεν θυμάμαι καλά, μπορεί να είναι και δύο χρόνια, ένα ποσοστό του ενοικίου μου μου το δίνανε»

*«Αλλά θεωρώ δηλαδή ότι όλα βοηθάνε δηλαδή όλοι οι συντελεστές δεν μπορώ να το περιγράψω διαφορετικά η αγάπη που παίρνεις έτσι; Πολύ σημαντικό»***Σ5**

«Από μία Μαθήτρια που δεν πατούσα στο σχολείο, έγινα μία πάρα πολύ καλή μαθήτρια ως και αριστούχος, δηλαδή πολύ γρήγορα η μαμά η Ε. και και όλο το κλίμα του παιδικού χωριού SOS και η ασφάλεια που σε κάνει να νιώθεις, λειτούργησε σε όλα αυτά που ήδη είχα ζήσει στο παρελθόν μου και μου φαινότανε στις αποδόσεις μου» **Σ4**

«Έμαθα ότι πρέπει πρώτα να βάλω το, το κεφάλι μου κάτω να δω τι απαιτείται για αυτό που που χρειάζομαι τι απαιτείται για αυτό που το ζητάω, τι μπορώ εγώ να κάνω για αυτό, το να κάνω δυο τρία μεροκάματα την βδομάδα σε μία ταβέρνα τις καλοκαιρινές μου διακοπές ήταν το κομμάτι του τι μπορώ εγώ να κάνω για να μπορώ να κάνω ιδιαίτερα το χειμώνα;» **Σ6**

«Δεν θα είχα κάνει ό τι έκανα, λέω με βοήθησε παντού»

«εγώ τι έγινε εγώ πήγα μία ηλικία 10 χρονών Και δεν ήξερα ούτε τους μήνες»

«ούτε και τους μήνες Ποιοι είναι οι μήνες δεν ήξερα ούτε προπαίδεια ούτε τίποτα και συλλαβίζω πολύ δηλαδή έλεγα μία λέξη "άλογο" και πολύ πιο αργά φαντάσου και μπήκα σε όλη αυτή τη διαδικασία 10 χρόνων να καλύψω όλα τα κενά που είχα πριν»
«Σίγουρα δεν θα είχα τελειώσει ούτε το δημοτικό» **Σ7**

Για τους περισσότερους μετέχοντες, το Παιδικό Χωριό και τα προσωπικά τους βιώματα είναι μια εμπειρία ζωής, συνδεδεμένη με δύσκολες καταστάσεις αλλά και με πολύ όμορφες αναμνήσεις. Μια εμπειρία που τους δίδαξε, τους έμαθε να μοιράζονται σκέψεις και συναισθήματα, να είναι αλληλέγγυοι, να διεκδικούν και να μάχονται. Η εμπειρία του παιδικού χωριού, για έναν μετέχοντα, δεν χαρακτηρίζεται και δεν αποτιμάται θετικά.

«τα Παιδικά Χωριά SOS; η χειρότερη για μένα» **Σ2**

*«Είναι όλα όμως τα υπόλοιπα χρόνια που ήταν από τα πιο ωραία της ζωής μου και δεν θα τα ξεχάσω ποτέ και μακάρι να μπορούσα πραγματικά να γυρίσω το χρόνο πίσω να τα ξαναζήσω. Να ξαναπάω εκεί....»***Σ3**

«επειδή βλέπω τον κόσμο γύρω μου, θα σου απαντήσω ότι με έχει βοηθήσει πάρα πολύ, όχι η εμπειρία του Χωριού γενικώς, η εμπειρία της ζωής, έτσι;» **Σ4**

«Τι λέω τι λέω λέω ότι έχω τα εχέγγυα ώστε να μπορέσω να τα καταφέρω μόνος μου, το πρώτο,

*« δεύτερον σκέφτομαι ότι μήπως αν τα καταφέρω εγώ μπορέσω να βοηθήσω και πέντε δέκα ανθρώπους ακόμα και αυτό θα είναι η μεγαλύτερη ικανοποίηση για μένα»***Σ5**

«σπουδές φροντιστήρια εκπαίδευση δραστηριότητες αγάπη τα πάντα δεν υπάρχει κάτι που να μη σου δίνουνε ο καθένας όπως μπορεί έτσι;»

«*και το θέμα είναι πως ο ανοιχτός είσαι εσύ σαν παιδί η πόσο μπορείς να αντιληφθείς αυτό που σου δίνει ο άλλος και να το εκτιμήσεις και να το πάρεις»***Σ7**

*«η εμπειρία είχε και τα αρνητικά της είχε και τα θετικά της αλλά κατέληξε στο τέλος κατέληξε θετικά»***Σ8**

Οι μετέχοντες αναφέρουν ότι η παραμονή τους και η πορεία τους στο παιδικό χωριό, αποτελείται από θετικές και αρνητικές μνήμες και εμπειρίες. Οι περισσότεροι, ανακαλώντας τις πιο χαρακτηριστικές και έντονες στιγμές, συνολικά, υπογραμμίζουν και θυμούνται την αίσθηση της αγάπης που υπήρχε, τις ουσιαστικές και έντονες σχέσεις που είχαν δημιουργηθεί και όλα όσα πήραν από αυτές, νοσταλγούν στιγμές γέλιου και ξεγνοιασιάς καθώς επίσης τις δραστηριότητες και τα ερεθίσματα που λάμβαναν. Στην αρνητική θύμηση, κάποιοι εκ των μετεχόντων, αναφέρονται σε γεγονότα όπως η αλλαγή των σταθερών προσώπων φροντίδας σε κάποια από τα γειτονικά σπίτια SOS που επηρέαζαν τους φίλους τους, οι τιμωρίες, η κακή λεκτική επικοινωνία, η απογοήτευση από την ελλιπή βοήθεια κατά την ενηλικίωση, η συμπεριφορά και η στάση, σημαντικών για τα παιδιά, προσώπων και ορισμένες αποφάσεις του φορέα σε σημαντικές φάσεις της ζωής τους.

«Και θυμάμαι έτσι, με γέλιο το λεγε, μου λέει τώρα τι να κάνουμε τώρα, πριόνι. Τι πριόνι; Ε μου λέει, ή θα κόψουμε το σίδερο ή το κεφάλι . Και γελούσε. Και μου έχει μείνει. Δηλαδή, όποτε το θυμάμαι γελάω.» **Σ3**

«αυτό που θυμάμαι πιο έντονα στην ουσία είναι όλα στην ουσία καταλήγουν στην αγάπη δηλαδή σε αυτό που, στο μεγάλο ενδιαφέρον που πλέον σταματάει να είναι ένα απλό ενδιαφέρον»

«Είναι πραγματική σχέση μητέρας και γιου, πατέρας και γιου αυτό με το διευθυντή που πραγματικά δηλαδή εκείνος ο άνθρωπος είχε 55 παιδιά, συν πόσα άλλα ύστερα που έφυγα αυτό ναι αυτό είναι, η αγάπη να έχεις να έχεις γνήσιο ενδιαφέρον και αγάπη» **Σ5**

«τι θυμάμαι εντονότερα; θυμάμαι ότι είχα πει στη μάνα μου Μαμά μη φύγεις από δω, όχι στην πραγματική μου μητέρα, του παιδικού χωριού γιατί θα κάνω ένα παιδί και θα στο φέρω να το κρατήσεις Επειδή οι συνθήκες είναι τόσο τέλειες πραγματικά θα ζήλευε η κάθε οικογένεια όλα αυτό που έχουμε στο παιδικό χωριό» **Σ7**

«με στενοχωρούσε ότι μία ή δύο οικογένειες είχαν αλλάξει μητέρες SOS. Δηλαδή το έβλεπα και από τα παιδιά, από τους φίλους μου»
Σ1

«Υπήρχαν και οι καλές υπήρχαν και οι κακές στιγμές, αλλά τουλάχιστον δεν ήμασταν στο δρόμο» **Σ2**

«Μπορεί να έχω καλές στιγμές στο μυαλό μου αλλά οι χειρότερες στιγμές είναι πάρα……. είναι πιο δυνατές από τις καλές στιγμές στα Παιδικά Χωριά SOS» **Σ2**

«εεεεεεεε θυμάμαι ότι δεν έχω φάει ποτέ, φάει από την τάδε(λέει το όνομα της μαμά SOS) αλλά έφαγα, έτρωγα πάντα από την Ε. (αδελφή SOS)»

«πάλι, σε αυτήν την μετάβαση ήτανε η πιο άσχημη εμπειρία, δεν δεχόμουν να αποχωριστώ την Z. (όνομα μητέρας SOS), γιατί, φαντάσου μεγάλωσα μαζί της και ξαφνικά μου την παίρνουνε και με πάνε σε άλλη μητέρα, για εμένα ήταν λίγο……»

*«Hello, Τι κάνετε ας πούμε; στην εφηβεία μου πάτε και το κάνατε ας πούμε αυτό το πράγμα»***Σ2**

*«Και τους παίρνω και τους λέω ρε παιδιά, συγγνώμη, τόσα παιδιά βοηθήσατε, εμένα, λέω, γιατί;»***Σ3**

*«ναι. Να σου πω μόνο, να συμπληρώσω ότι θεωρώ λάθος που ήρθε η μητέρα SOS να παραλάβει τα παιδιά από τη βιολογική τους μητέρα....»***Σ4**

*«ήμουν υπέρ προστατευμένος ναι ήμουν υπέρ προστατευμένος»***Σ5**

Η νοηματοδότηση του Παιδικού Χωριού SOS

Οι μετέχοντες χαρακτηρίζουν το παιδικό χωριό ως αγάπη, ζωή, ένα μεγάλο χωριό με πολλά παιδιά, φίλους, αδέλφια, ως «στρουμφοχωριό», ένα παιδικό παραμύθι, μια παιδική χαρά, ένα παιχνίδι, ένα όμορφο περιβάλλον που στηρίζει τα παιδιά που έχουν

προβλήματα με τις οικογένειες τους, μια ολοκληρωμένη οικογένεια, ένα περιβάλλον που τους παρείχε τα πάντα. Είναι ένα Χωριό που σου γεννά συναισθήματα, αισθήσεις, αξίες και σεβασμό.

*«Ήτανε σπίτι όπου υπήρχε η μάνα με τα παιδιά .ήταν μία ολοκληρωμένη οικογένεια. Αυτό θυμάμαι και αυτό αισθάνομαι μέχρι και σήμερα δηλαδή»***Σ1**

«τα Παιδικά Χωριά SOS είναι πιστεύω ένα μέρος το οποίο μπορεί να στηρίξει παιδιά τα οποία έχουν προβλήματα με τις οικογένειές τους, θα δώσουνε ένα πολύ όμορφο περιβάλλον, γιατί είναι…..»
*«ο χώρος τους είναι πανέμορφο περιβάλλον, δηλαδή θυμάμαι πάρα πολύ ωραίες στιγμές παιχνιδιού εκεί πέρα πάνω»***Σ2**

*«ναι, έμαθα πως είναι μία οικογένεια»***Σ3**

«είναι σαν το στρουμφοχωριό, ότι ο κ. Σ. ήτανε ο παπαστρούμφ (γελάει), και εμείς στα σπιτάκια μας ήμασταν μικρά στρουμφοσπιτα»
*«Με πολλά στρουμφάκια τριγύρω μου, να παίζουν και να τραγουδούν και να χαίρονται πραγματικά να κάνουν κάτι πολύ ξεχωριστό από όλο τον υπόλοιπο κόσμο»***Σ4**

*«Σαφώς, σαφώς όπως σου είπα ήταν ένα περιβάλλον το οποίο σου τα παρείχε όλα»***Σ5**

*«οικογένεια, οικογένεια και αγάπη»***Σ6**

*«δηλαδή στο παιδικό χωριό είναι και να σε μάθουνε να είσαι οικογένεια με την οικογένεια που είσαι εκεί αλλά και να ξαναδεθείς με την οικογένεια που έχεις χάσει»***Σ9**

Για τους μετέχοντες, παιδικό χωριό, επίσης, σημαίνει μητέρα SOS, αδέλφια SOS και θεία SOS, τα κεντρικά πρόσωπα της οικογένειας που μεγάλωσαν. Η μητέρα SOS έχει αποτελέσει το σημαντικότερο πρόσωπο στην καθημερινότητα και την ζωή των μετεχόντων. Είναι το πρόσωπο με το οποίο συνδέθηκαν συναισθηματικά και αποτέλεσε πηγή εμπειριών και αναμνήσεων, σε κάποιους μετέχοντες, θετικές και ευχάριστες και σε κάποιους άλλους αρνητικές και δυσάρεστες. Για τους περισσότερους μετέχοντες είναι η μητέρα τους, είναι εκείνη που μπορεί να μην τους έφερε στην ζωή αλλά τους μεγάλωσε, ορισμένοι, δε, μετέχοντες, δεν την ξεχωρίζουν από την βιολογική τους μητέρα, είναι εκείνο το πρόσωπο που ξενύχταγε και αγωνιούσε σε κάθε δυσκολία, κρατώντας τους το χέρι, που βρισκόταν δίπλα τους σε κάθε σημαντική στιγμή, που τους έμαθε αξίες και αρχές για να πορευτούν, που τους χάρισε οικογενειακές στιγμές με πρόσωπα της ευρύτερης οικογένεια της. Είναι ένας

άνθρωπος με τον οποίο διατηρούν άρρηκτους δεσμούς, επαφές και επικοινωνία μέχρι και σήμερα, που θέλουν να βλέπουν τα παιδιά τους χαρούμενα και ευτυχισμένα. Η μητέρα SOS αποτέλεσε μια σταθερά, πάνω στην οποία, πάτησαν γερά και δυνατά και προχώρησαν στην ζωή τους. Κάποιοι από τους μετέχοντες όμως έχουν αποκομίσει αρνητικές εμπειρίες και μνήμες από την μητέρα SOS, είτε ήταν μαζί για μικρό χρονικό διάστημα, είτε για μεγαλύτερο. Πρόσωπα που χαρακτηρίζονται να έχουν κακία και μίσος, να έχουν μια κακή συμπεριφορά, που απαιτούσαν συναισθήματα και που η τιμωρία αποτελούσε βασικό μέσο μάθησης και διαπαιδαγώγησης.

«Δηλαδή αυτή με μεγάλωσε (η μητέρα SOS), αυτή πέρασε όλα τα δύσκολα, με αυτήν είχα όλες τις χαρές της ζωής, για αυτό τη θεωρώ μέχρι και σήμερα η μάνα μου, καταλαβαίνεις πως το λέω»

*«Αυτό το μητέρα SOS το καταλαβαίνω πώς το λες όμως για μένα ήταν η μητέρα μου. Απλώς το λέμε για να καταλάβεις τη διαφορά ποια είναι η μία μητέρα και ποια η άλλη. και δεν στο είπα από την αρχή ότι η μητέρα μου είναι η μητέρα SOS. Είναι η μητέρα μου μέχρι και…….»***Σ1**

*«σε αυτά τα πράγματα μπορώ να πω ότι η τάδε (όνομα μητέρας SOS) Είχε πάρα πολύ καλή αντιμετώπιση γιατί, φαντάσου τώρα ερχόντουσαν 20 άτομα, κάναμε ολόκληρα τραπέζια, ερχόντουσαν οι θείοι, δηλαδή τα αδέρφια της μητέρας μου της τάδε (όνομα μητέρας SOS),.... η γιαγιά.... ο παππούς.... είχαμε ετούτη την οικογενειακή φάση που μπορεί άλλα παιδιά να μην την είχανε, είχαμε το θείο μας τον Χ. το θείο μας τον Σ. , τον παππού, η γιαγιά, τη θεία την άλλη, ας πούμε. Ήτανε οι καλύτερες μου στιγμές το καλοκαίρι, τα Χριστούγεννα, το Πάσχα. Ήτανε οι καλύτερές μου στιγμές που έχω πολύ καλή ανάμνηση από την τάδε (όνομα μητέρας SOS) σε αυτό»***Σ2**

*«Γιατί η μάνα δεν είναι αυτή που γεννάει, μάνα είναι αυτή που μεγαλώνει και για μένα αυτή είναι η μάνα μου μέχρι και τώρα και θα συνεχίσει να είναι....»***Σ3**

*«Όσο λέω μαμά, τη μαμά την βιολογική μου και το αισθανόμουν και την υπέρ αγαπάω και υπέρ αγαπούσα, το ίδιο αισθανόμουν και για την μητέρα SOS....Οικογένεια μου»***Σ4**

*«ναι, ναι. Μέχρι και σήμερα μέχρι και τώρα όταν μιλάμε και μιλάμε σχεδόν κάθε μέρα, είναι η μαμά»***Σ6**

*«θυμάμαι ότι είχα πει στη μάνα μου Μαμά μη φύγεις από δω, όχι στην πραγματική μου μητέρα, του παιδικού χωριού γιατί θα κάνω ένα παιδί και θα στο φέρω να το κρατήσεις Επειδή οι συνθήκες είναι τόσο τέλειες πραγματικά θα ζήλευε η κάθε οικογένεια όλα αυτό που έχουμε στο παιδικό χωριό»***Σ7**

«Κοίταξε να δεις εγώ μπορεί να μην γνώρισα ας πούμε τον μπαμπά μου αλλά έχω στην ουσία δύο μαμάδες και τις δύο τις Αγαπάω τα ίδια και οι δύο με αγαπάνε το ίδιο και όταν είχα κάποιο πρόβλημα και μιλούσα

στη μία μαμά ή στην άλλη ήταν σαν να το έλεγα και στις δύο ήταν το ίδιο πράγμα για μένα»

*«Καθόλου, καθόλου, η αγάπη μου ήτανε το ίδιο και για τις δύο. Δεν μπορώ να τις ξεχωρίσω»***Σ9**

«Επίσης είχα την ατυχία η πρώτη μαμά, μαμά δεν τη λες, η οποία ήταν μαζί μου για ένα χρόνο και μετά αλλάξαμε»

«Γιατί η συγκεκριμένη, κυρία να το πω γιατί μαμά δεν τη λες, ήτανε, για αυτό και τη διώξανε, ήτανε από τις έτσι πολύ...»
«Μας έπαιρνε ότι παιχνίδια μας έπαιρνε η γιαγιά μου, Μας τα έπαιρνε, δεν μας άφηνε τίποτα και εμείς δεν μπορούσαμε να μιλήσουμε, δεν ξέραμε πού να απευθυνθούμε και εγώ είχα τη γιαγιά μου που μπορούσα να μιλήσω αλλά η κυρία ήταν πάνω από το κεφάλι μας.» **Σ3**

«Αλλά και πάλι δεν ήταν η συμπεριφορά της σωστή, σωστή με την έννοια ότι στο φαγητό ένα πολύ βασικό πράγμα, στον τρόπο επικοινωνίας ήμασταν και εμείς τα ατίθασα παιδιά δηλαδή πέντε αγόρια ήμασταν από δω και από κει αυτά ουσιαστικά»
«Όχι απλά συνέχισαν στο ίδιο μοτίβο αυτή η μαμά το να να μας κυνηγάει να μας βαράει εμείς να κάνουμε τα δικά μας ουσιαστικά πήγαινε έτσι δηλαδή δεν είχαμε δεν είχαμε μία βάση»
Σ8

Στην οικογένεια που μεγάλωσαν οι μετέχοντες, πέραν από την ύπαρξη των βιολογικών αδελφών, υπήρχαν και άλλα παιδιά, τα αδέλφια SOS. Η συνύπαρξη, η καθημερινότητα, το παιχνίδι, το μοίρασμα συναισθημάτων, καταστάσεων, αγωνιών, προβληματισμών και κοινών βιωμάτων, τους έδεσε με ισχυρούς, επίκτητους, οικογενειακούς δεσμούς ζωής. Η σχέση αυτή, για τους περισσότερους, συνεχίζει μέχρι και σήμερα, όντας στο πλευρό, ο ένας του άλλου. Κάποιοι εξ αυτών, έχασαν, στην πορεία της ζωής τους, την επικοινωνία και την επαφή.

«Γιατί όλα μου τα επαγγελματικά, τα... στη ζωή μου όλα έχω μεγαλώσει με αυτά τα παιδιά»

«Ναι ναι ήτανε. Δηλαδή μέχρι και σήμερα, αυτό που σου λέω δηλαδή είναι από καρδιάς, τα αδέρφια μου είναι 6 στο ξαναλέω, δεν είναι μία» **Σ1**

«Όχι απλά αδέρφια μου, πραγματικά αδέρφια μου και θα προτιμούσα να επιλέγω αυτά τα παιδιά για τη δική μου οικογένεια και αδέρφια παρά Τα πραγματικά μου αδέρφια» **Σ2**

«Αλλά ακόμα και τώρα μιλάμε, ναι. Και με άλλα παιδιά. Δηλαδή έχω κρατήσει..... Έχω κάνει πολύ δυνατές φιλίες εκεί μέσα που λέμε ότι είμαστε αδέρφια και μιλάμε ακόμα και τώρα» **Σ3**

*«Ε βέβαια βέβαια(τα παιδιά που μεγάλωσαν μαζί στην οικογένεια sos τα θεωρεί αδέλφια του). ναι και μάλλον πρόκειται να τους παντρέψω, να παντρέψω και ένα ζευγάρι κιόλας»***Σ5**

*«ναι το θεωρώ φαντάσου περισσότερο αδέλφια μου και από τον κανονικό μου τον αδερφό όσο μιλάμε για το τάδε ε; για τους άλλους , αδέρφια μου είναι, τους αγαπάω, δηλαδή οτιδήποτε τέτοιο…. αλλά δεν είναι τόσο η σχέση μας και θα μιλήσουμε και θα βγούμε και θα κάνουμε και θα ράνουμε. Απλά με το τάδε έχω κάτι ιδιαίτερο είμαστε πιο πολύ….πιο πολλά χρόνια»***Σ8**

Η θεία SOS παρουσιάζεται ως ένα πρόσωπο που αντικαθιστά την μητέρα κάποιες ημέρες. Ένα πρόσωπο, για το οποίο οι μετέχοντες ανέφεραν ότι περνούσαν όμορφες ξέγνοιαστες και χαλαρές στιγμές.

«Στα διπλανά σπίτια ήταν οι θείες λέγαμε, η θεία η,,,(τάδε) .Δεν υπήρχε κάποιο θέμα» **Σ1**

«εεεεεεεε είναι μία αναπνοή για τα παιδιά εκεί πέρα Υπάρχει μία……., ξέρεις, τώρα θα μείνει η θεία σήμερα, α ωραία δεν θα έχουμε τη μητέρα μας, μπορούμε να κάνουμε ότι θέλουμε, θα κάνουμε ζημιές, διαβολιές, εκεί που δεν κάναμε με τη μητέρα μας γιατί ήμασταν στρατιωτάκια, σε αυτή τη φάση εννοώ ότι έχουμε έναν άνθρωπο να συζητήσουμε κάτι διαφορετικό που είναι αυτό και να μάθουμε κάτι περισσότερο από την θεία που η θεία είναι πιο ήρεμη, πιο φιλική, δεν είναι τόσο αυστηρή όπως είναι η μητέρα και πιο δεκτική σε πάρα πολλά πράγματα» **Σ2**

Η νοηματοδότηση της οικογένειας και τα βασικά της συστατικά

Η λέξη «οικογένεια» σηματοδοτεί, για τους μετέχοντες, μια σειρά από συναισθήματα και καταστάσεις. Η οικογένεια που δεν έζησαν και που απομακρύνθηκαν ξαφνικά και κάτω από δύσκολες συνθήκες και η οικογένεια που συνάντησαν στο παιδικό χωριό, μέσα στην οποία απέκτησαν μνήμες και εμπειρίες. Οι περισσότεροι χαρακτηρίζουν την οικογένεια ιερή, την συνδέουν με την αγάπη, την κατανόηση, την υποστήριξη, την αλληλεγγύη, τις σχέσεις που δημιουργούνται, την προσπάθεια και τους διαπληκτισμούς.

«οικογένεια είναι η μητέρα, σε κάποιους ο πατέρας και τα αδέρφια και η αγάπη μόνο αυτό. Τίποτα άλλο. Όλα τα άλλα είναι μέσα στη ζωή» **Σ1**

«Καταρχάς, η οικογένεια είναι ιερή και μέσα σε μία οικογένεια προσπαθείς, όχι προσπαθείς, θέλεις να βρεις την κατανόηση, την υποστήριξη, την αγάπη, την αλληλεγγύη μέσα στην οικογένεια» **Σ2**

«σημαίνει αγάπη σημαίνει τσακωμός
*σημαίνει προσπάθεια»***Σ6**

*«βασικά στοιχεία της οικογένειας; να έχεις τους ανθρώπους όπου αγαπάς και σε αγαπάνε αυτή είναι για μένα η πραγματική οικογένεια»***Σ9**

Τα στοιχεία της προσωπικότητας που διαμορφώθηκαν στο παιδικό χωριό.

Οι μετέχοντες, αξιολογώντας την συνολική παραμονή τους στον οργανισμό του παιδικού χωριού SOS, τονίζουν ότι πήραν στην φαρέτρα τις σημαντικότερες και πολυτιμότερες αξίες και αρχές, δομώντας την προσωπικότητα τους. Έμαθαν να αγαπούν τον εαυτό τους, να πιστεύουν στις δυνατότητες τους, έμαθαν τι είναι σωστό και τι λάθος, τα όρια, το ενδιαφέρον, την καλοσύνη, την ευαισθησία, την σκληρότητα, την τοποθέτηση στόχων, την προσπάθεια εκπλήρωσης των στόχων αυτών, το μοίρασμα, την συνύπαρξη με άλλους ανθρώπους χωρίς να χάνεται η ατομικότητα τους. Έμαθαν να μπορούν να στέκονται στην κοινωνία ισότιμα. Έμαθαν να είναι άνθρωποι. Κέρδισαν την ζωή τους.

«τα πάντα. έμαθα να είμαι άνθρωπος, να φέρομαι σαν άνθρωπος, να σκέφτομαι λογικά.
*Σε είχαν σε όρια και σε μάθανε ότι είναι το σωστό και το λάθος»***Σ1**

*«Αυτό που πήρα δηλαδή ήτανε το να είμαι σκληρή, να αντιμετωπίζω πολλά πράγματα μόνη μου στην έξω τη ζωή, όχι θέλοντας αλλά έπρεπε να το κάνω για αυτό..... γιατί δεν είχα υποστήριξη ιδιαίτερη»***Σ2**

«έμαθα να είμαι..... Έμαθα να είμαι καλός άνθρωπος, πάνω από όλα»

*«Έμαθα να είμαι ευγενικός. Γιατί πάντα πρέπει στη ζωή σου να είσαι....»***Σ3**

*«Να είμαι μέλος μιας πολύ μεγάλης οικογένειας και να είμαι μοναδική ταυτόχρονα»***Σ4**

«έμαθα να είμαι καλά με το ποιος είμαι και να μην αφήνω τον οποιοδήποτε άλλο τρίτο παράγοντα να με ορίζει» **Σ6**

«καλόκαρδος και να συγχωρώ.» **Σ9**

Η διαφοροποίηση από ένα παιδί που μεγάλωσε με τη βιολογική του οικογένεια

Οι περισσότεροι μετέχοντες δεν πιστεύουν ότι διαφοροποιούνται από ένα παιδί που μεγάλωσε με την οικογένεια του. Δεν εντοπίζουν ιδιαίτερες διαφορές. Κάποιοι εξ αυτών εντοπίζουν κάποιες διαφορές. Η σημαντική διαφορά είναι ότι αφενός δεν είχαν στην καθημερινότητα τους και στην ζωή τους γενικά, τους βιολογικούς γονείς, από την άλλη ωστόσο επισημαίνουν ότι αν ζούσαν με εκείνους ενδεχομένως να είχαν άσχημες αναμνήσεις και εικόνες και αφετέρου την απουσία του πατέρα, ως φιγούρα και πρότυπο. Μια ακόμη διαφορά είναι το βίωμά τους, που τους ωρίμασε και τους οδήγησε να εκτιμήσουν κάποια πράγματα που συνομήλικοι δεν θα μπορούσαν να τα αξιολογήσουν. Τα περισσότερα, ωστόσο, είναι κοινά. Δεν τους έλειψε η αγάπη και ο θεσμός της οικογένειας. Είχαν ένα όμορφο σπίτι, τροφή, υλικά αγαθά, ερεθίσματα και δραστηριότητες, παιχνίδι και σημαντικές σχέσεις και πρόσωπα αναφοράς.

«Όχι τίποτα όπως σου εξήγησα και προηγουμένως, τίποτα» **Σ1**

«πολλές φορές ακούς δηλαδή βιώματα των παιδιών που είναι με την βιολογική οικογένεια και λες παλι καλα εγω δε μεγάλωσα με τη βιολογική οικογένεια και μεγάλωσα με τα Παιδικά Χωριά SOS

«Απο την άλλη σκέφτεσαι ότι κι αν ήμουνα θα μπορούσα να έχω και άσχημες καταστάσεις Και λες παλι καλα που δεν το έζησα αλλά το νοσταλγείς κιόλας. Και λες θα ήθελα τη μαμά μου….» **Σ2**

«Βασικά εμείς δεν διαφέραμε σε κάτι από άλλα παιδιά έξω.

*Όχι (ότι δεν διαφοροποιείται). Αυτό είπα. Ότι το μόνο.... Η μόνη διαφορά είναι ότι εγώ δεν είχα τους γονείς μου τους βιολογικούς»***Σ3**

«Κοίτα Αντρέα, Εγώ επειδή έχω οικογένεια αυτή τη στιγμή, θα σου πω ότι όταν το πρώτο καιρό που έκανα παιδί και ήμουνα και παντρεμένη το πρώτο διάστημα, δεν ήξερα ποιος είναι ο ρόλος του άντρα μου μέσα στο σπίτι, δεν καταλαβαίνω καν τι έπρεπε να κάνει αυτός ο άνθρωπος αφού όλα τα κάνει μία μαμά»

«Και μου κάνανε bullying και εκεί θυμάμαι ότι σήκωσα μια φορά το κεφάλι επάνω γιατί ήταν και η γειτόνισσα από πάνω (γελάει) και είπα " Έχε χάρη που δεν έχω πατέρα" δηλαδή εκεί αισθάνθηκα ότι η πατρική φιγούρα, που σε προστατεύει και σε διαφυλάσσει από διάφορα τέτοια πράγματα, έλειπε πάρα πολύ» **Σ4**

«η διαφοροποίηση είναι μόνο το παρελθόν δηλαδή είναι μόνο το βίωμα στο ότι δεν έζησα με την οικογένειά μου την φυσιολογική οικογένεια, τους βιολογικούς μου γονείς» **Σ5**

*«Γιατί όλη την αγάπη και το οτιδήποτε το πήρα το μόνο που με διαφοροποιεί είναι στον τρόπο σκέψης μου γιατί με κάποια άλλα πράγματα που κάποια παιδιά δεν θα τα δουν»***Σ7**

Η στάση και η αντιμετώπιση του περίγυρου του να μεγαλώνεις στα παιδικά χωριά SOS

Οι περισσότεροι εκ των μετεχόντων, μοιραζόντουσαν το γεγονός ότι ζούσαν στο παιδικό χωριό. Δεν ήταν κάτι το οποίο μπορούσε να τους δημιουργήσει αισθήματα ντροπής και κατωτερότητας. Δεν το έκαναν «σημαία», το μοιραζόντουσαν ως κάτι φυσιολογικό, μια δική τους πραγματικότητα, σε δικούς τους ανθρώπους και φίλους. Η πραγματικότητα, ωστόσο, αυτή, στάθηκε αφορμή να υποστούν, ορισμένοι μετέχοντες, "bulling" από συνομήλικους στην σχολική κοινότητα. Ο οργανισμός του παιδικού χωριού ήταν τότε άγνωστος στο ευρύ κοινό και εύκολα, καθετί άγνωστο, μπορούσε να δαιμονοποιηθεί. Αναφέρουν την άμεση αντιμετώπιση του γεγονότος αυτού, με προσκλήσεις πολλών συμμαθητών με τις οικογένειές τους, από τις μητέρες SOS, στο Παιδικό Χωριό, προκειμένου να διαπιστωθεί η φυσιολογική καθημερινότητα κάθε παιδιού, γεγονός, που όπως αναφέρεται, βοήθησε αρκετά. Στην άρση αυτής της δυσκολίας βοήθησαν και τα πάρτι γενεθλίων και γιορτών που πραγματοποιούσαν οι περισσότεροι μετέχοντες, καλώντας φίλους και συμμαθητές.

«Αλλά, ΟΚ Δεν έχω κάποιο πρόβλημα σε αυτό αλλά δεν είναι τώρα, εντάξει, θα βγω και να πω α, είμαι από τα Παιδικά Χωριά SOS, αλλά αν το φέρει η κουβέντα και χρειαστεί να το πω, ναι δεν έχω κάποιο πρόβλημα» **Σ3**

*«ήταν κάτι φυσιολογικό το έλεγα το λέω και δεν ντρέπομαι για κάτι, Δεν είναι κάτι»***Σ8**

*«είχαν φάει και παιδιά στο σπίτι μας, οι φίλοι μας βασικά και από κει και έπειτα κατάλαβαν ότι δεν είμαστε τίποτα άλλο ούτε χωριό, ούτε παιδικό χωριό είμαστε οικογένειες. Και εκεί κατάλαβαν. Ναι είδαν μία οικογένεια»***Σ1**

«Αλλά ήταν περισσότερο δική μου ανασφάλεια ότι τα παιδιά του σχολείου γυρνούσαν πίσω στους γονείς τους και μπορούσανε πριν και μετά ή και μετά το σχολείο να κάνουν παρέα μεταξύ τους και εγώ δεν μπορούσα εύκολα να το πω αυτό γιατί ούτε μπορούσα να τους καλέσω σε ένα αντίστοιχο πάρτι γενεθλίων ή πάρτι γενικώς πάρτι» **Σ5**

«Δηλαδή ερχόντουσαν τα παιδιά να παίξουν μπάσκετ εκεί στο μπάσκετ στο χωριό δηλαδή και οι γονείς των συμμαθητών μου αισθανόντουσαν πιο ασφαλής που γνωρίζαμε ότι α το παιδί μου είναι εκεί σε σχέση με το α το παιδί μου είναι κάτω στο λύκειο το γενικό που και βγαίνει όποιος θέλει και δεν ξέρω και εγώ τι γίνεται δεν υπάρχει κανένα μάτι ενός ενήλικα αν συμβεί κάτι ας πούμε να υπάρχει μία επικοινωνία» **Σ6**

*«Ναι Όχι συχνά αλλά έχει γίνει (να καλεί φίλους και συμμαθητές στο σπίτι)»***Σ8**

*«Οπότε σχεδόν κάθε Σαββατοκύριακο εμείς είχαμε ένα πάρτι στο σπίτι»***Σ9**

Εντούτοις η πραγματικότητα αυτή αποτέλεσε εμπόδιο στον επαγγελματικό τομέα. Αναφέρεται επίσης περιστατικό μη πρόσληψης σε εργασία, λόγω του γεγονότος ότι μεγάλωσε, ένας εκ των μετεχόντων, στο παιδικό χωριό SOS ή κάποια αρνητικά σχόλια στον κοινωνικό περίγυρο.

*«ναι. Υπήρχανε φορές.... Υπήρχαν στιγμές στη ζωή μου που έχει γυρίσει κάποιος και έχει πει οτι, εντάξει, τι μιλάς εσύ που είσαι ένα παιδί του χωριού, που έχει μεγαλώσει σε ένα Ίδρυμα και δεν έχεις μεγαλώσει καν με τους γονείς σου»***Σ3**

«Άσχημα αν έχω αισθανθεί αλλού; θα έλεγα το αντίθετο, δηλαδή, θα το έλεγα όχι με δική μου εμπειρία, ας πούμε έχω, έχω εμπειρία από τον αδερφό μου τον Ρ., που είναι λίγο μεγαλύτερος μου, του οποίου η ταυτότητα έγραφε παιδικό χωριό SOS τότε Βάρης, στη διεύθυνση στην οποία έμενε, που έχει τύχει να τον πιάσουν ασφαλίτες για να του κάνουν ταυτοποίηση στοιχείων και επειδή είδαν στην ταυτότητα του "παιδικό χωριό SOS" , του την έδωσαν πίσω και του είπα "συγγνώμη, μας συγχωρείτε, δε θα το ξανακάνουμε, είστε καλά; μήπως θέλετε να σας πάμε κάπου;" δηλαδή το αντίθετο μπορώ να πω οτι αισθάνθηκα. Όχι δεν, δεν είχα κακή εμπειρία» **Σ4**

«Μέχρι που αναγκάστηκα, αυτό…… έχω κρατήσει την ταυτότητα μου την παλιά, μέχρι αναγκάστηκα για να μπορέσω να γίνω αυτός που είμαι σήμερα να αλλάξω την ταυτότητά μου, να αλλάξω οτι εμένα στα Παιδικά Χωριά γιατί υπήρχε αυτό το άγνωστο α τι είσαι και εσύ και δεν μπορώ να σε πάρω στη δουλειά» **Σ1**

Περιληπτικά, οι περισσότεροι μετέχοντες εκτιμούν ότι το παιδικό χωριό SOS, τους προσέφερε μεγάλη και τεράστια βοήθεια αποτελώντας μια σπουδαία και σταθερή βάση που έμαθαν να αγαπούν τον εαυτό τους, να πιστεύουν στις δυνατότητες τους, τι είναι σωστό και τι λάθος, τα όρια, την καλοσύνη, την ευαισθησία και την σκληρότητα. Ανέφεραν ότι η βοήθεια, που τους προσφέρθηκε, καθ' όλη την διάρκειας της παραμονής τους αλλά και κατά την μετάβαση στην ενήλικη, αυτόνομη ζωή τους, ήταν πολυσήμαντη, χρήσιμη και σπουδαία, τόσο σε οικονομικό, υλικό, εκπαιδευτικό, επαγγελματικό όσο και σε συναισθηματικό επίπεδο. Υπήρχαν μετέχοντες που ανέφεραν αρνητικά γεγονότα από την παραμονή τους στον φορέα όπως η αλλαγή των σταθερών προσώπων φροντίδας σε κάποια από τα γειτονικά σπίτια SOS που επηρέαζαν τους φίλους τους, οι τιμωρίες, η κακή λεκτική

επικοινωνία, η απογοήτευση από την ελλιπή βοήθεια κατά την ενηλικίωση, η συμπεριφορά και η στάση, σημαντικών για τα παιδιά, προσώπων και ορισμένες αποφάσεις του φορέα σε σημαντικές φάσεις της ζωής τους. Η μητέρα SOS αποτέλεσε το σημαντικότερο πρόσωπο στο παιδικό χωριό. Είναι το πρόσωπο με το οποίο συνδέθηκαν συναισθηματικά και αποτέλεσε πηγή εμπειριών και αναμνήσεων, σε κάποιους μετέχοντες, θετικές και ευχάριστες και σε κάποιους άλλους αρνητικές και δυσάρεστες. Για τους περισσότερους είναι εκείνο το πρόσωπο που ξενύχταγε και αγωνιούσε σε κάθε δυσκολία, κρατώντας τους το χέρι και που βρίσκονταν δίπλα τους σε κάθε σημαντική στιγμή ενώ για κάποιους άλλους ήταν πρόσωπα με κακία και μίσος, να έχουν μια κακή συμπεριφορά, που απαιτούσαν συναισθήματα και που η τιμωρία αποτελούσε βασικό μέσο μάθησης και διαπαιδαγώγησης.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 7: Προσδοκίες για το μέλλον

Όνειρα για το μέλλον

Δεν μπορεί να θεωρηθεί τυχαίο το γεγονός ότι οι περισσότεροι από τους μετέχοντες ονειρεύονται την δημιουργία της δικής τους οικογένειας, καλύτερης εκείνης που συνάντησαν στο ξεκίνημα της ζωής τους. Κάποιοι άλλοι, συνδέουν τα όνειρα τους με την επίτευξη εκπαιδευτικών και επαγγελματικών στόχων, προκειμένου να έχουν ένα καλύτερο και πιο βέβαιο μέλλον.

«Πιστεύω ότι το όνειρό μου ήταν να κάνω οικογένεια, να γίνω σωστός πατέρας πού πιστεύω ότι το καταφέρνω, να ζήσω ευτυχισμένος και να προχωρήσω στη ζωή μου όσο καλύτερα μπορώ και να προσφέρω μόνο αγάπη. Αυτό που έχασα εγώ σαν παιδί εν μέρει να μην το πάθει το δικό μου παιδί, Δηλαδή θέλω να προσφέρω τόση αγάπη που…. να…. να έχω δέκα παιδιά. Καταλαβαίνεις πως το λέω» **Σ1**

«θέλω να κάνω οικογένεια, όπως σου έχω πει μου αρέσουν πάρα πολύ τα παιδιά» **Σ3**

«τι όνειρα κάνω για μένα; τα όνειρα που κάνω τώρα για μένα είναι το, κάποια στιγμή να κάνω τη δικιά μου οικογένεια» **Σ6**

*«Και τώρα στα 30κάτι μου χρόνια που μπήκα, προσπαθώ να δώσω άλλη μία ευκαιρία στον εαυτό μου να πετύχει τη ζωή του σε κάτι το οποίο δέχεται και του αρέσει το τάδε επάγγελμα, γιατί μου αρέσει να βοηθάω κόσμο, so το τάδε επάγγελμα είναι κάτι που έχει έτσι αντιμετώπιση προς το λαό σε φωτιές και σε διάφορα άλλα»***Σ2**

*«Τα όνειρα που έχω κάνει για εμένα τα ζω τώρα ουσιαστικά είναι η δουλειά που κάνω»***Σ8**

«τι όνειρα κάνω για μένα εγώ θέλω Δυστυχώς δεν βλέπω το μέλλον μου στην Ελλάδα για κάποιο λόγο γιατί ο επαγγελματικός προσανατολισμός» **Σ9**

Οι περισσότεροι θέλουν να αποκτήσουν παιδιά, ορισμένοι πάρα πολλά, φαντάζονται και πιστεύουν ότι θα είναι σε θέση ή είναι σε θέση να ανταποκριθούν στο γονεϊκό τους ρόλο υπεύθυνα και σωστά, δίνοντας αγάπη, στοργή, ασφάλεια και όλα όσα είναι απαραίτητα, προκειμένου να μεγαλώσουν σωστά τα παιδιά τους και να μην τους λείψει απολύτως τίποτε. Να δώσουν, ότι εκείνοι δεν πήραν από τους βιολογικούς τους γονείς. Να μην κάνουν τα ίδια λάθη. Πιστεύουν ότι όλη αυτή εμπειρία και τα βιώματα της ζωής τους θα λειτουργήσουν θετικά στην άσκηση των γονεϊκών τους καθηκόντων και στην ανατροφή και διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους. Ορισμένοι μετέχοντες, συνδέουν την απόκτηση των παιδιών με την εύρεση μιας σταθερής εργασίας, προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν στις πολύπλευρες απαιτήσεις στην ανατροφή των παιδιών.

«Από αυτό που έζησα, είπα ότι εγώ, όταν θα κάνω κάποια στιγμή, κάποιο παιδί, θα δώσω πιο πολλή αγάπη και σίγουρα Όταν φέρω ένα παιδί στον κόσμο, θα είμαι σίγουρη ότι μπορώ να το μεγαλώσω και μετά θα το φέρω»

«Και θέλω να τους δώσω πολλή αγάπη. Ότι δεν έχω πάρει από τους βιολογικούς μου, γιατί αγάπη έχω πάρει και μπόλικη μάλιστα» **Σ3**

«Για να το πω, εντελώς Απλά, προέκυψε το παιδί και μετά παντρευτήκαμε με το Α. Με τον άντρα μου, γνωριζόμασταν πάρα πολύ λίγο καιρό πριν γίνει αυτό και ήταν ένα τεράστιο, τεράστιο project, για να μπορέσει να λειτουργήσει όλο αυτό και λειτούργησε, οπότε δεν ήταν αυτό που φανταζόμουνα μεν, αλλά είμαι πάρα πολύ υπερήφανη για αυτό που έχει προκύψει» **Σ4**

«σου είπα να είναι σε μία φάρμα με την οικογένειά μου εκεί»

*«Α σαν μπαμπά; Σοφό (λόγω της όλης εμπειρίας και των βιωμάτων) μπαμπά έτσι με Φαντάζομαι, τώρα θα είμαι; θα μπορέσω τους να δώσω τα φώτα μου»***Σ5**

«πώς, το φαντάζομαι με ελάχιστο ύπνο με πολλή αγάπη, με φαντάζομαι χαζομπαμπά με φαντάζομαι λίγο μαμά κουκουβάγια το παιδί μου το πιο όμορφο το πιο έξυπνο το, το ξέρεις.

φαντάζομαι χαζομπαμπά με φαντάζομαι λίγο μαμά κουκουβάγια το παιδί μου το πιο όμορφο το πιο έξυπνο το, το ξέρεις» **Σ6**

*«Αυτό που έχασα εγώ σαν παιδί εν μέρει να μην το πάθει το δικό μου παιδί, Δηλαδή θέλω να προσφέρω τόση αγάπη που…. να…. να έχω δέκα παιδιά. Καταλαβαίνεις πως το λέω»***Σ1**

«δεν είναι όνειρο (να μπει στα Σώματα Ασφαλείας), είναι ότι πρέπει να βρω μία σταθερή δουλειά για να μπορώ και εγώ αργότερα να κάνω ένα παιδί»

*«θα κλαίει το παιδί θα κλαίω και εγώ(γελάει)»***Σ2**

*«θα ανταποκριθώ υπέροχα ξέρεις τι όταν έχεις στερηθεί εσύ τους γονείς σου είναι ένας παραπάνω λόγος για σένα να μην το στερηθεί το παιδί σου ή να μη στερηθεί τίποτα το παιδί σου»***Σ7**

Η ζωή αν δεν υπήρχε το παιδικό χωριό SOS

Η πλειοψηφία των μετεχόντων έχει σκεφτεί ότι αν δεν βρισκόντουσαν στα παιδικά χωριά, δεν θα ήταν αυτό που είναι σήμερα, κάποιοι εξ αυτών αναφέρουν ότι ίσως και να μην βρισκόντουσαν στην ζωή. Πιστεύουν ότι η ζωή τους θα είχε πάρει μια τελείως διαφορετική τροπή, μια ζωή άθλια, καθόλου όμορφη και ωραία, δεν θα είχαν λάβει αξίες, αρχές, μόρφωση, θα είχαν δημιουργήσει μια οικογένεια στα πρότυπα της βιολογικής, επαναλαμβάνοντας το ίδιο μοτίβο ζωής. Μια ζωή εκ διαμέτρου αντίθετη με αυτή που είναι σήμερα, μια ζωή μέσα στην παρανομία, στις εξαρτήσεις και να παλεύουν να κερδίσουν ή να υφαρπάξουν τα προς το ζην. Εν τούτοις ένας μετέχων αναφέρει πως δεν έχει σκεφτεί πως θα ήταν η ζωή του αν δεν είχε βρεθεί στον οργανισμό, καθώς δεν την δελεάζει κάτι άλλο από αυτό που είναι σήμερα, όντας αρκετά ικανοποιημένος με όσα έχει κατακτήσει και επιτύχει.

*«διότι άμα δεν γινόταν αυτό, δεν πήγαινα στα Παιδικά Χωριά η ζωή μου δεν θα ήταν αυτή που είναι σήμερα»***Σ1**

«Δεν θα είχα τίποτα, εννοώ δεν θα ήμουνα μορφωμένη, δεν θα ήμουν ο χαρακτήρας που είμαι τώρα, θα ήμουνα ένα, μία αποτυχημένη. Αυτό…. αυτό….. «

«δηλαδή βλέπω….. βίωσα η μητέρα μου από τα 18 και μετά και λέω ο Θεός έβαλε το χέρι του και δεν μεγάλωσα μαζί της»

«ναι, έχω φανταστεί μία άθλια ζωή (γελάει)» **Σ2**

«Και πιστεύω ότι δεν θα ήτανε ωραία» **Σ3**

«Όχι, γιατί δεν με δελεάζει κάτι άλλο εκτός από αυτό που είμαι....»

*Αφού αυτό που μου προέκυψε ως μοίρα, αφού η μοίρα μου έδωσε αυτό το πράγμα, θέλω τη ζωή μου να την ορίζω εγώ και έτσι έμαθα, μου αρέσει κιόλας»***Σ4**

*«Σίγουρα θα κατέληγα, θεωρώ ότι θα κατέληγα δεν ξέρω ίσως και κλέφτης, αν θέλω να το πω πολύ σοβαρά πολύ»***Σ5**

*«σε περίπτωση που δεν είχα πάει στα Παιδικά Χωριά SOS κατά 99% θα ήμουνα και εγώ αλκοολικός»***Σ8**

Εν κατακλείδι, οι μετέχοντες συνδέουν τα μελλοντικά τους σχέδια και όνειρα με την δημιουργία της δικής τους οικογένειας, όντας πεπεισμένοι ότι θα είναι πολύ καλύτερη από την βιολογική τους οικογένεια και την επίτευξη επαγγελματικών στόχων. Πιστεύουν ότι θα είναι σε θέση ή είναι σε θέση να ανταποκριθούν στο γονεϊκό τους ρόλο υπεύθυνα και σωστά, δίνοντας αγάπη, στοργή, ασφάλεια και όλα όσα είναι απαραίτητα, προκειμένου να μεγαλώσουν σωστά τα παιδιά τους. Οι περισσότεροι εκ των μετεχόντων πιστεύουν ότι, αν δεν συναντούσαν στο δρόμο τους το παιδικό χωριό, η ζωή τους θα είχε πάρει μια τελείως διαφορετική τροπή, μια ζωή άθλια, καθόλου όμορφη και ωραία, δεν θα είχαν λάβει αξίες, αρχές, μόρφωση, θα είχαν δημιουργήσει μια οικογένεια στα πρότυπα της βιολογικής, επαναλαμβάνοντας το ίδιο μοτίβο ζωής.

Συνοπτικά τα αποτελέσματα της έρευνας στο πεδίο παρουσιάζονται στο παράρτημα 6

Κεφάλαιο Ε΄ Τελική συζήτηση

Τα παιδιά αποτελούν θεμελιώδεις πυλώνες κάθε έθνους και κράτους. Η ανάπτυξη και η εξέλιξη τους εξαρτάται άμεσα από την οικογένεια ή από τα θεσμικά όργανα και δομές που έχουν τοποθετηθεί, εξαιτίας των συνθηκών που βίωναν στην οικογενειακή εστία (Maneesha, Devi, 2018). Ο Ashby (1997) αναφέρει «ότι η ζωή στο σπίτι είναι το καλύτερο και το υψηλότερο προϊόν πολιτισμού», ως συμπέρασμα από την Διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στον Λευκό Οίκο υπό την προεδρία του Theodore Roosevelt.. Το άρθρο 27 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC, Convention on the Rights of the Child) παρέχει σε κάθε παιδί το δικαίωμα σε ένα «πρότυπο διαβίωσης επαρκές για τη σωματική, πνευματική,

πνευματική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού» και απαιτεί από τους γονείς ή υπεύθυνους για το παιδί να «εξασφαλίζουν, σύμφωνα με τις ικανότητές τους και τις οικονομικές τους δυνατότητες, τις συνθήκες διαβίωσης που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη του παιδιού». Ωστόσο, υπάρχουν πολλές προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι γονείς ενδέχεται να μην μπορούν να εκπληρώσουν αυτές τις υποχρεώσεις και ως εκ τούτου να μην μπορούν να παρέχουν στα παιδιά τους κατάλληλη γονική μέριμνα και προστασία. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι γονείς μπορούν να αποφασίσουν είτε ότι είναι μη ικανοί είτε ότι δεν επιθυμούν να παράσχουν τα απαραίτητα στα παιδιά τους όπως τρόφιμα, είδη ένδυσης, στέγαση, υγειονομική περίθαλψη, προστασία ή / και εκπαίδευση. Τέτοιες καταστάσεις μπορεί να προκύψουν από διάφορους στρεσογόνους παράγοντες όπως η φτώχεια, τα προβλήματα υγείας, η βία, το στίγμα, οι καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ή η κατάχρηση ουσιών (Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, 1989). Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας πιστοποιούν την αδυναμία ενός ασφαλούς οικογενειακού περιβάλλοντος. Οι μνήμες των μετεχόντων επιβεβαιώνουν τους στρεσογόνους, αυτούς, παράγοντες. Οι περισσότεροι από τους μετέχοντες έχουν μνήμες από την οικογενειακή, πατρική ή μητρική, εστία. Έχουν συγκρατήσει εικόνες που έχουν συνδεθεί με δυσάρεστα ή και ευχάριστα συναισθήματα. Αναφέρονται σε καταστάσεις τρομερής οικονομικής δυσπραγίας, στέρησης βασικών αγαθών, συναισθηματικής και σωματικής παραμέλησης και κακοποίησης, εξαρτήσεις, καταστάσεις βίας και σε ξαφνικούς θανάτους γονέων που ανατρέπουν μια σταθερή καθημερινή κατάσταση ή την οδηγούν σε ακόμη δυσκολότερα μονοπάτια, κάνοντας την καθημερινότητα τους ακόμη πιο δύσκολη, πιο ανυπόφορη. Μια οικογενειακή εστία που φαίνεται ότι δεν ήταν σε θέση να ικανοποιήσει τις συναισθηματικές, ψυχολογικές και φυσικές ανάγκες των παιδιών ή να είναι σε θέση να τα προστατέψει από οποιοδήποτε κίνδυνο. Οι λόγοι, που οι μετέχοντες φιλοξενήθηκαν στα Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας, ποικίλουν. Η οικονομική αδυναμία, σε συνδυασμό με άλλες δύσκολες καταστάσεις, όπως βιαιοπραγία γονέων, ψυχικές διαταραχές, εξαρτήσεις, παραμέληση, ψυχολογική και συναισθηματική κακοποίηση, αποτελούν τις βασικές αιτίες που οι μετέχοντες απομακρύνθηκαν από την οικογένειά τους.

Στη νότια Ευρώπη μεγάλος αριθμός παιδιών παραμένει σε φροντίδα εκτός οικογενειών (Jorge F. del Valle, 2013). Στη χώρα μας η εισαγωγή σε ίδρυμα ή σε δομές οικογενειακού τύπου, ενός παιδιού που απομακρύνεται από το οικογενειακό περιβάλλον, αποτελεί συνήθη λύση. Σύμφωνα με τον Συνήγορο του Πολίτη (2015) ένα

από τα χαρακτηριστικά του συστήματος παιδικής προστασίας στην Ελλάδα είναι ότι δεν ερωτάται η γνώμη των παιδιών κατά την διαδικασία λήψης αποφάσεων για την τοποθέτηση τους σε πλαίσιο εκτός της φυσικής τους οικογένειας ενώ δεν πραγματοποιείται η στοιχειώδης και απαραίτητη προετοιμασία μετάβασης από την οικογενειακή εστία σε κάποιον φορέα παιδικής προστασίας. Η παρούσα έρευνα επιβεβαιώνει, εν μέρει, την κατάσταση αυτή. Από τους μετέχοντες δεν αναφέρεται καμία προετοιμασία ομαλής ή προσπάθεια ομαλότερης μετάβασης από την οικογενειακή εστία σε κάποιο δημόσιο ίδρυμα. Δεν έγινε καμία ενημέρωση, από κάποιον επίσημο φορέα ή κάποιον ειδικό, για το τι πρόκειται να συμβεί το επόμενο διάστημα. Όλα έγιναν ξαφνικά. Εν τούτοις και σε αντίθεση με το παραπάνω, κάποιοι μετέχοντες, που μετέβησαν από την οικογενειακή εστία στα Παιδικά Χωριά ανέφεραν ότι ενημερώθηκαν για την επικείμενη μετάβαση τους στον Οργανισμό, από την βιολογική οικογένεια σε συνεργασία με τα παιδικά χωριά. Για κάποιους, ωστόσο, ήταν μία, ακόμη, ξαφνική αλλαγή που δεν τους έβρισκε σύμφωνους και κάποιοι δεν θυμούνται κάποια προετοιμασία, καθώς ήταν σε πολύ μικρή ηλικία και οι μνήμες τους ξεκινούν όντας στον φορέα παιδικής προστασίας.

Η Bogdanova, (2017), παρουσιάζοντας τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνα που διεξήγαγε σε δύο ρωσικά παιδικά χωριά SOS, ανέφερε πως τα παιδιά που μεγαλώνουν στα χωριά SOS συγκριτικά με τα παιδιά που δέχονται ιδρυματικού τύπου φροντίδα, αναπτύσσουν τον δεσμό της προσκόλλησης με τον σημαντικό άλλο (γονέα) κατά την παιδική ηλικία καθώς και υψηλότερη ψυχική ανθεκτικότητα. Σύμφωνα με την Hayes (1998) ένα παιδί μπορεί να στερηθεί την ευκαιρία να διαμορφώσει σχέσεις προσκόλλησης όταν εισαχθεί και ανατραφεί σε ιδρυματικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο πολλά και διαφορετικά άτομα είναι επιφορτισμένα με τη φροντίδα του. Γεγονός που φαίνεται να διαφοροποιεί ένα παιδικό Χωριό SOS από ένα, ιδρυματικού τύπου φροντίδας, φορέα προστασίας, όπου το πρόσωπο φροντίδας είναι σταθερό και είναι αυτό της μητέρας SOS. Ορισμένοι μετέχοντες της παρούσας έρευνας, όπου η μετάβαση τους στο παιδικό χωριό ακολούθησε της φιλοξενίας σε κάποιο δημόσιο ίδρυμα, αναφέρουν ποιοτικές διαφορές στον τρόπο λειτουργίας, στα σταθερά πρόσωπα φροντίδας, στις υποδομές, ακόμη και στην εξωτερική όψη του παιδικού χωριού. Ωστόσο, ένας μετέχων εντοπίζει μία σοβαρή ομοιότητα και έχει να κάνει με τα πρόσωπα φροντίδας και στους δύο χώρους παιδικής προστασίας. Ο δεσμός της προσκόλλησης με τον σημαντικό άλλον αναφέρεται στην μητέρα SOS.

Σύμφωνα με τις παιδαγωγικές αρχές στις οποίες στηρίζεται η οργάνωση των παιδικών χωριών, η μητέρα SOS προσφέρει την αγάπη, την ασφάλεια και την σταθερότητα για κάθε παιδί που αναλαμβάνει την φροντίδα του. Ζει μαζί με τα παιδιά και έχει στην ευθύνης της όλη την λειτουργία του σπιτιού SOS, σεβόμενη τα πολιτισμικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά του κάθε παιδιού (Προγράμματα Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδας, 2018). Τα ευρήματα της έρευνας αυτής φαίνεται να πιστοποιούν την σημαντικότητα αυτού του προσώπου, σύμφωνα με την πλειοψηφία των μετεχόντων. Η μητέρα SOS έχει αποτελέσει το σημαντικότερο πρόσωπο στην καθημερινότητα και την ζωή των μετεχόντων. Είναι το πρόσωπο με το οποίο συνδέθηκαν συναισθηματικά και αποτέλεσε πηγή εμπειριών και αναμνήσεων, σε κάποιους μετέχοντες, θετικές και ευχάριστες και σε κάποιους άλλους αρνητικές και δυσάρεστες. Για τους περισσότερους μετέχοντες είναι η μητέρα τους, είναι εκείνη που μπορεί να μην τους έφερε στην ζωή αλλά τους μεγάλωσε, ορισμένοι, δε, μετέχοντες, δεν την ξεχωρίζουν από την βιολογική τους μητέρα, είναι εκείνο το πρόσωπο που ξενύχταγε και αγωνιούσε σε κάθε δυσκολία, κρατώντας τους το χέρι, που βρισκόταν δίπλα τους σε κάθε σημαντική στιγμή, που τους έμαθε αξίες και αρχές για να πορευτούν, που τους χάρισε οικογενειακές στιγμές με πρόσωπα της ευρύτερης οικογένεια της. Είναι ένας άνθρωπος με τον οποίο διατηρούν άρρηκτους δεσμούς, επαφές και επικοινωνία μέχρι και σήμερα, που θέλουν να βλέπουν τα παιδιά τους χαρούμενα και ευτυχισμένα. Η μητέρα SOS αποτέλεσε μια σταθερά, πάνω στην οποία, πάτησαν γερά και δυνατά και προχώρησαν στην ζωή τους. Ωστόσο υπήρχαν και μητέρες SOS που δεν εφάρμοσαν τις παιδαγωγικές αρχές καθώς ορισμένοι μετέχοντες έχουν αποκομίσει αρνητικές εμπειρίες και μνήμες από την μητέρα SOS, είτε ήταν μαζί για μικρό χρονικό διάστημα, είτε για μεγαλύτερο. Πρόσωπα που είχαν κακία και μίσος, με κακή συμπεριφορά, που απαιτούσαν συναισθήματα και που η τιμωρία αποτελούσε βασικό μέσο μάθησης και διαπαιδαγώγησης.

Επίσης, μια ακόμη σημαντική αρχή των παιδικών χωριών είναι τα αδέλφια. Οι οικογενειακοί δεσμοί αναπτύσσονται και δημιουργούνται νέοι : κορίτσια και αγόρια, ζουν μαζί σαν αδέλφια, έχοντας βασική προτεραιότητα την παραμονή των φυσικών αδελφών στην ίδια οικογένεια Τα παιδιά μαθαίνουν να μοιράζονται ευθύνες και συναισθήματα, χαρές και λύπες της καθημερινότητας και της ζωής τους. Δομούνται συναισθηματικοί δεσμοί που διατηρούνται μια ζωή (Προγράμματα Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδας, 2018). Ο Sting (2013) ανέφερε ότι οι αδελφικές σχέσεις, είναι από τις

σημαντικότερες σχέσεις στην ζωή του ατόμου συμβάλλοντας σημαντικά στην ανάπτυξη την πορεία του. Μελέτες έχουν δείξει ότι στην εναλλακτική φροντίδα έχει θετική επίδραση στην εξέλιξη των παιδιών η κοινή τοποθέτηση αδελφών. Γεγονός που η πλειοψηφία των μετεχόντων της συγκεκριμένης έρευνας, επαληθεύει την κατάσταση αυτή, εντοπίζοντας το κυρίως στην περίοδο της προσαρμογής στο παιδικό χωριό. Οι περισσότεροι μετέχοντες ανακαλούν στην μνήμη τους σημαντικά πρόσωπα, η παρουσία των οποίων ήταν ευεργετική την δύσκολη περίοδο της προσαρμογής. Αναφέρονται σε πρόσωπα φροντίδας, σε πρόσωπα συνεργάτες του οργανισμού, στην ύπαρξη βιολογικών αδελφών καθώς επίσης και στην ύπαρξη συνομήλικων παιδιών που μπορούσαν να μοιραστούν την καθημερινότητα και την μοναξιά τους. Σημαντικό επίσης ήταν η ύπαρξη του παιχνιδιού, ως μέσου κοινωνικοποίησης και άντλησης χαράς και ικανοποίησης στην παιδική ηλικία, ένα μέσο που οι μετέχοντες το συνάντησαν και το εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρον. Στην οικογένεια που μεγάλωσαν οι μετέχοντες, πέραν από την ύπαρξη των βιολογικών αδελφών, υπήρχαν και άλλα παιδιά, τα αδέλφια SOS. Η συνύπαρξη, η καθημερινότητα, το παιχνίδι, το μοίρασμα συναισθημάτων, καταστάσεων, αγωνιών, προβληματισμών και κοινών βιωμάτων, τους έδεσε με ισχυρούς, επίκτητους, οικογενειακούς δεσμούς ζωής. Η σχέση αυτή, για τους περισσότερους, συνεχίζει μέχρι και σήμερα, όντας στο πλευρό, ο ένας τους άλλου. Κάποιοι εξ αυτών, έχασαν, στην πορεία της ζωής τους, την επικοινωνία και την επαφή αυτή.

Σύμφωνα με το Καταστατικό Λειτουργίας των παιδικών χωριών SOS Ελλάδας (2018), στις περιπτώσεις που αυτό δύναται, δεν αποκόπτεται η επαφή και η επικοινωνία των παιδιών με την φυσική τους οικογένεια και συγγενικό περιβάλλον, δημιουργώντας ένα σταθερό επικοινωνιακό πλαίσιο. Όλοι σχεδόν, οι μετέχοντες αυτής εδώ της έρευνας, ανέφεραν ότι είχαν επικοινωνία με το οικογενειακό και ευρύτερο συγγενικό περιβάλλον. Η επικοινωνία με την βιολογική οικογένεια μεταφραζόταν σε τηλεφωνική και δια ζώσης επικοινωνίας. Για τους περισσότερους μετέχοντες υπήρχε σταθερή και συχνή τηλεφωνική επικοινωνία, χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς, τόσο από τα πρόσωπα της βιολογικής οικογένειας, όσο και από τους ίδιους τους μετέχοντες. Για ορισμένους η επικοινωνία δεν ήταν συχνή, καθώς δεν υπήρξε η διάθεση από τα πρόσωπα της βιολογικής τους οικογένειας, παρότι είχαν γίνει αρκετές προσπάθειες προκειμένου να επιτευχθεί αυτό. Η δια ζώσης επικοινωνία

πραγματοποιούνταν, σε κάποιες περιπτώσεις, στο χώρο του παιδικού χωριού, στο χώρο της διοίκησης ή στο σπίτι όπου διέμεναν οι μετέχοντες. Η επικοινωνία αυτή μπορεί να σήμαινε μετάβαση και διακοπές, την περίοδο του καλοκαιριού, στις γιορτές των Χριστουγέννων και του Πάσχα, στον τόπο και στις ρίζες των μετεχόντων, κοντά στα αγαπημένα τους πρόσωπα όπως αδέλφια, συγγενείς.

Η πορεία προς την ενηλικίωση και την αυτόνομη ζωή, ξεκινάει να δουλεύεται στην στέγη νέων, πρόγραμμα των παιδικών χωριών SOS Ελλάδας. Ο στόχος αυτού του προγράμματος είναι η καλύτερη δυνατή προετοιμασία των εφήβων ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν την καθημερινότητα ως αυτόνομοι και ανεξάρτητοι ενήλικες (Απολογιστικό Τεύχος, 2010). Σύμφωνα με την μελέτη που πραγματοποιήθηκε στο χωριό SOS στο Tema της Γκάνα, (Manso, 2012), όπου διεξήχθησαν συνεντεύξεις με 27 νέους ενήλικες που είχαν φύγει από το παιδικό χωριό βρέθηκε ότι οι νέοι ενήλικες χρησιμοποίησαν ποικίλες πηγές στην προετοιμασία για την ενηλικίωση, οι οποίες περιλάμβαναν τη μητέρα SOS, τις εγκαταστάσεις νεότητας και την οικοτροφείο. Οι νέοι, επισήμαναν μια σειρά από ελλείμματα στην προετοιμασία τους για την «έξοδο», συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης, της στέγασης και των πολιτιστικών δεξιοτήτων. Προσδιόρισαν επίσης ένα αριθμός εμποδίων στην προετοιμασία τους, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης υποστήριξης και καθοδήγησης και την έλλειψη συμβολής στις αποφάσεις σχετικά με το μέλλον τους. Οι συστάσεις για τη βελτίωση της προετοιμασίας για την ανεξάρτητη διαβίωση περιλαμβάνουν τη συμμετοχή των φροντιστών στη διαδικασία προετοιμασίας και την συμμετοχή των νέων στην λήψη των αποφάσεων σχετικά με την προετοιμασία τους. Τα ευρήματα της παρούσης έρευνας ως προς την «έξοδο» αυτή παρουσιάζει κάποια κοινά στοιχεία ως προς τα εμπόδια που παρουσιάστηκαν και αναφέρθηκαν από μερίδα μετεχόντων, εστιάζοντας στο γεγονός ότι δεν ήταν έτοιμοι συναισθηματικά για την «έξοδο αυτή» Η μετάβαση από την Στέγη Νέων στην ενήλικη, ανεξάρτητη και αυτόνομη ζωή, για τους περισσότερους μετέχοντες συνέβη με ομαλό τρόπο, σαν φυσική εξέλιξη των πραγμάτων, ενώ για ορισμένους, με ένα τρόπο ξαφνικό και ανέτοιμο, σαν ένα γεγονός που δεν είχε ολοκληρώσει τον κύκλο του. Μια ακόμα μετάβαση που θα συνδεθεί με μια πληθώρα θετικών και αρνητικών συναισθημάτων. Συναισθήματα που υποδήλωναν συναισθηματική ετοιμότητα για την αυτόνομη πορεία στο κοινωνικό σύνολο, μια φυσική εξέλιξη των πραγμάτων για τους περισσότερους μετέχοντες ή άγχος, φόβο, αγωνία,

συναισθηματική ανετοιμότητα, έναν κύκλο που δεν ήταν η στιγμή να ολοκληρωθεί, για ορισμένους μετέχοντες.

Η συνολική εμπειρία της ζωής σε ένα παιδικό χωριό, είναι καθοριστικής σημασίας για την πορεία εξέλιξης, με τις θετικές ή και τις αρνητικές συνέπειες όπως σημειώνονται από τους μετέχοντες. Ο Moono (2006) στη μεταπτυχιακή του μελέτη στο Πανεπιστήμιο της Νορβηγίας, για το χωριό SOS στη Lusaka της Ζάμπια, εξέτασε τον τρόπο με τον οποίο η διαμονή στο χωριό SOS, χτίζει ξανά τις ζωές και αναπτύσσει τις δεξιότητες των ορφανών και ευάλωτων παιδιών. Διαπιστώθηκε ότι η οικογένεια/κοινότητα SOS είχε κάνει πολλά για την αναγέννηση και τη μετατροπή την ζωής και των δυνατοτήτων των παιδιών. Η βοήθεια περιελάμβανε την παροχή αξιοπρεπούς καταφυγίου, ιατρικών εγκαταστάσεων, εκπαίδευσης, τροφής και προστασίας από κακομεταχείριση. Αυτή η βοήθεια είναι ένα υπόβαθρο για την αποκατάσταση των δυνατοτήτων των παιδιών, καθώς τα παιδιά ήξεραν τι ήταν ικανά να κάνουν και να επιτύχουν στη ζωή τους. Η οικογένεια/κοινότητα SOS ήταν σε θέση να βοηθήσει στην ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης, ενώ τα παιδιά εξέφρασαν την ευτυχία τους με την διαμονή τους στο χωριό SOS. Ευρήματα που έρχονται σε αντιστοιχία με τα ευρήματα της παρούσας μελέτης. Οι περισσότεροι εκ των μετεχόντων αξιολογούν και εκτιμούν ότι το παιδικό χωριό SOS, τους προσέφερε μεγάλη και τεράστια βοήθεια. Αποτέλεσε μια σπουδαία και σταθερή βάση, πάνω στην οποία ανέπτυξαν την προσωπικότητα τους, τις δεξιότητες τους, δόμησαν τον χαρακτήρα τους, νιώθοντας τύχη και ευλογία που βρέθηκαν σε αυτό τον οργανισμό. Εντούτοις, υπήρξε μετέχουσα που εκτιμά ότι τα εφόδια που αποκόμισε, δεν την βοηθούν, συνολικά, στην πορεία της ζωής της.

Αναφέρουν ότι η βοήθεια, που τους προσφέρθηκε, καθ' όλη την διάρκεια της παραμονής τους αλλά και κατά την μετάβαση στην ενήλικη, αυτόνομη ζωή τους, ήταν πολυσήμαντη, χρήσιμη και σπουδαία, τόσο σε οικονομικό, υλικό, εκπαιδευτικό, επαγγελματικό όσο και σε συναισθηματικό επίπεδο. Αντιμετώπισαν συναισθηματικές δυσκολίες, επένδυσαν συναισθηματικά σε σταθερά πρόσωπα φροντίδας, δημιούργησαν σχέσεις ζωής, ανέπτυξαν τις κοινωνικές τους δεξιότητες, κάλυψαν μαθησιακά κενά, ενίσχυσαν την μαθησιακή και εκπαιδευτική τους εικόνα, σπούδασαν, δόθηκαν ερεθίσματα για τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό, άντλησαν πρακτική και οικονομική βοήθεια στα πρώτα τους βήματα στην ενήλικη ζωή. Διεκδίκησαν και κέρδισαν την ζωή τους. Για τους περισσότερους μετέχοντες, το

Παιδικό Χωριό και τα προσωπικά τους βιώματα, είναι μια εμπειρία ζωής, συνδεδεμένη με δύσκολες καταστάσεις αλλά και με πολύ όμορφες αναμνήσεις. Μια εμπειρία που τους δίδαξε, τους έμαθε να μοιράζονται σκέψεις και συναισθήματα, να είναι αλληλέγγυοι, να διεκδικούν και να μάχονται. Η εμπειρία του παιδικού χωριού, για έναν μετέχοντα δεν χαρακτηρίζεται και δεν αποτιμάται θετικά.

Σε μια άλλη μελέτη στα παιδικά χωριά SOS στο Punjab του Πακιστάν, λήφθηκαν έπειτα από τυχαία επιλογή, συνεντεύξεις από 125 παιδιά ηλικίας, 8 έως 14 ετών. Διαπιστώθηκε πως το παιδικό χωριό παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή των ορφανών καθώς η πλειοψηφία των παιδιών ήταν ικανοποιημένοι με όλες τις εγκαταστάσεις (Akram M, Anjum F. & Akram N., 2015).

Οι Singh, και Dhyani (2013) αναφέρουν ότι δεν υπάρχει κάτι που μπορεί να υποκαταστήσει την βιολογική οικογένεια. Σίγουρα όμως η απώλεια ή η απουσία των φυσικών γονέων στην ζωή και στην εξέλιξη του παιδιού δεν σημαίνει το τέλος στα πάντα. Αν στην ζωή ενός παιδιού υπάρχει αγάπη, φροντίδα και υποστήριξη από την ύπαρξη σημαντικών άλλων, όπως τα μέλη μιας οικογένειας SOS των παιδικών χωριών SOS, τότε θα μπορέσει να αντιμετωπίσει τις δυσάρεστες εμπειρίες από την γονική απώλειας και απουσίας και να είναι σε θέση να μπορεί να διατηρήσει μια θετική στάση και άποψη για το μέλλον του. Οι περισσότεροι μετέχοντες αυτής της μελέτης χαρακτηρίζουν το παιδικό χωριό ως αγάπη, ζωή, ένα μεγάλο χωριό με πολλά παιδιά, φίλους, αδέλφια, ως «στρουμφοχωριό», ένα παιδικό παραμύθι, μια παιδική χαρά, ένα παιχνίδι, ένα όμορφο περιβάλλον που στηρίζει τα παιδιά που έχουν προβλήματα με τις οικογένειες τους, μια ολοκληρωμένη οικογένεια, ένα περιβάλλον που τους παρείχε τα πάντα. Είναι ένα χωριό που γεννά συναισθήματα, αισθήσεις, αξίες και σεβασμό. Η λέξη «οικογένεια» σηματοδοτεί, για τους μετέχοντες, μια σειρά από συναισθήματα και καταστάσεις. Η οικογένεια που δεν έζησαν και που απομακρύνθηκαν ξαφνικά και κάτω από δύσκολες συνθήκες και η οικογένεια που συνάντησαν στο Παιδικό Χωριό, μέσα στην οποία απέκτησαν μνήμες και εμπειρίες, θετικές για τους περισσότερους μετέχοντες και αρνητικές για ορισμένους εξ αυτών. Οι περισσότεροι χαρακτηρίζουν την οικογένεια ιερή, την συνδέουν με την αγάπη, την κατανόηση, την υποστήριξη, την αλληλεγγύη, τις σχέσεις που δημιουργούνται, την προσπάθεια και τους διαπληκτισμούς.

Ε.1 Προτάσεις

Η Παιδική Προστασία και η εξω-οικογενειακή φροντίδα είναι ένα πεδίο που έχει απασχολήσει και απασχολεί την Ελλάδα μέχρι και σήμερα, με πιο πρόσφατο μέτρο την προώθηση και την εφαρμογή του νόμου 4538/2018 περί αναδοχής και τεκνοθεσίας με σκοπό την μείωση των τοποθετήσεων των παιδιών που απομακρύνονται από την οικογενειακή εστία, σε ιδρύματα ή σε φορείς προστασίας οικογενειακού τύπου και η αποκατάσταση των παιδιών που ήδη φιλοξενούνται σε ιδρύματα, σε ανάδοχες οικογένειες. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει έλλειψη νόμων και μέτρων. Η ουσία βρίσκεται στην αλλαγή της παραδοσιακής αντίληψης και πρακτικής αφενός στην τοποθέτηση παιδιών σε ιδρύματα και αφετέρου στην προσέγγιση της φιλοσοφίας και της πρακτικής της αναδοχής, χωρίς να αμφισβητούνται**,** σε καμία περίπτωση, οι προσπάθειες που καταβάλλονται σε φορείς παιδικής προστασίας, για την προστασία και φροντίδα των παιδιών. Όπως αναφέρει το Συμβούλιο της Ευρώπης (2015), η τοποθέτηση ενός παιδιού πρέπει να είναι η έσχατη λύση. Η δουλειά με την οικογένεια πρέπει να σχετίζεται παράλληλα με την εφαρμογή αυτών των μέτρων. Εύκολα μπορεί να αναρωτηθεί κανείς, μετά την απομάκρυνση του παιδιού από την οικογενειακή εστία, ποια είναι η υπηρεσία που δουλεύει με την οικογένεια; Σίγουρα υπάρχουν υπηρεσίες που έχουν την διάθεση να δουλεύσουν με την οικογένεια αλλά που είναι επιφορτισμένες με πάρα πολλές άλλες αρμοδιότητες και καθήκοντα. Γίνεται επιτακτική η ανάγκη θεσμοθέτησης ενός φορέα που θα απαρτίζεται από μια ομάδα ειδικών επιστημών (κοινωνικό λειτουργό, ψυχολόγο και ψυχίατρο) που θα έχει ως βασικό καθήκον και αρμοδιότητα την δουλειά με την οικογένεια του παιδιού που απομακρύνθηκε με απώτερο σκοπό την επιστροφή του παιδιού στην οικογενειακή εστία. Ο εκάστοτε φορέας παιδικής προστασίας πρέπει να θεωρείται, εν τοις πράγμασι, προσωρινό μέτρο που θα στοχεύει την επιστροφή στο οικογενειακό ή ευρύτερο συγγενικό περιβάλλον. Από την άλλη, μπορεί να διερωτηθεί κάποιος, αν η διαδικασία απομάκρυνσης του παιδιού από την οικογένεια δεν αποτελεί ένα σοκ , για τους γονείς, ικανό να τους κινητοποιήσει, τότε τι είναι ικανό;

Η επαφή και η επικοινωνία της Ελλάδας με χώρες διεθνώς, που έχουν εφαρμόσει καλές πρακτικές στην παιδική προστασία, θα μπορούσε να φέρει αλλαγές και αποτελέσματα. Η Ολλανδία προωθεί την έννοια της ενδυνάμωσης με την

τελευταία δεκαετία να κυριαρχεί η προσέγγιση των σημάτων ασφαλείας (SoS) των Andrew Turnell και Steve Edwards (1999), μια μέθοδο βάση της οποίας αποτελεί η εστίαση στην προοπτική του εξυπηρετούμενου. Η προσέγγιση υποθέτει ότι οι οικογένειες μπορούν να αλλάξουν. Ορισμένες έρευνες δείχνουν πολλά υποσχόμενα αποτελέσματα, με τους επαγγελματίες και τους επιστήμονες να είναι γενικά θετικοί για την ανάπτυξη της προσέγγισης SoS (De Wolff & Vink, 2012 στο Rijbroek et al. 2017). Οφείλουμε να επιστρέψουμε, να εστιάσουμε και να ξεκινήσουμε από δύο βασικά στοιχεία, αφενός στην προοπτική του εξυπηρετούμενου και αφετέρου στην υπόθεση ότι οι οικογένειες μπορούν να αλλάξουν.

Τα παιδικά χωριά SOS Ελλάδας, έχοντας μια πολυετή εμπειρία στην παιδική προστασία με εφαρμόσιμες καλές πρακτικές, διαθέτοντας τεχνογνωσία και εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό καθώς και πληθώρα προγραμμάτων στήριξη οικογενειών και παιδιών, θα μπορούσε να μετατρέψει την μακροχρόνια φροντίδα σε προσωρινή φροντίδα των παιδιών, δουλεύοντας παράλληλα με τους γονείς, με κύριο στόχο την επιστροφή του παιδιού στην οικογενειακή εστία και φροντίδα. Ένα τέτοιο πρόγραμμα εφαρμόζεται από το παιδικό χωριό SOS Κρήτης με τα αποτελέσματα να κρίνονται επιτυχή, καθώς τα παιδιά επέστρεψαν στην οικογένεια τους. Ως εκ τούτου θα μπορούσε ένα τέτοιο πρόγραμμα να γενικευτεί και να εφαρμοστεί στα προγράμματα των παιδικών χωριών όλης της Ελλάδας δουλεύοντας κυρίως σε δύο άξονες, πρώτον την επιστροφή στην οικογένεια, όπου αυτό μπορεί να επιτευχθεί και δεύτερο την προώθηση της αναδοχής σε παιδιά που οι οικογένειες αδυνατούν να ξεπεράσουν τις δυσκολίες, διασφαλίζοντας την επικοινωνία του παιδιού με την φυσική του οικογένεια.

Τέλος, θα είχε επιστημονικό ενδιαφέρον να πραγματοποιηθεί μια μελέτη για τα παιδιά που έχουν μεγαλώσει σε παραδοσιακά ιδρύματα κλειστής φροντίδας και να συγκριθούν με τα ευρήματα της παρούσας μελέτης προκειμένου να εντοπιστούν ομοιότητες και διαφορές.

Ε2 Η Κοινωνική Εργασία

Η Κοινωνική Εργασία, όπως αυτή αποφασίστηκε από την Γενική Συνέλευση της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κοινωνικών Λειτουργών, τον Ιούλιο του 2014, είναι ένα

εφαρμοσμένο επάγγελμα που στοχεύει στην κοινωνική αλλαγή, κοινωνική συνοχή και ενδυνάμωση των ανθρώπων. Έχει ως βασικές της αρχές την Κοινωνική Δικαιοσύνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την συλλογική ευθύνη και το σεβασμό στην διαφορετικότητα.

Η παρούσα έρευνα θα μπορούσε να αποτελέσει εφαλτήριο για τους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς για την πραγματοποίηση περισσότερων μελετών για την παιδική προστασία στην Ελλάδα. Θεωρούμε ότι βοηθάει τους επαγγελματίες να αναστοχαστούν το σημαντικό ρόλο που έχουν να επιτελέσουν, όχι μόνο στο παιδικό χωριό αλλά και γενικότερα στην παιδική προστασία. Μπορούν να αποτελέσουν σημαντικά πρόσωπα αναφοράς, που φαίνεται ότι έχουν μεγάλη ανάγκη, για τα παιδιά που μεγαλώνουν στην κλειστή φροντίδα.

Επίσης είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην σύνδεση των παιδιών με την βιολογική και την ευρύτερη συγγενική οικογένεια. Ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να βρίσκεται σε στενή συνεργασία με τον κοινωνικό λειτουργό της οικογένειας, στις περιπτώσεις που τα πρόσωπα της βιολογικής οικογένειας εργάζονται προκειμένου να ξεπεραστούν οι δυσκολίες, έχοντας ως κοινό αποκλειστικό στόχο, την επανασύνδεση της οικογένειας. Ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να έχει συμβουλευτικό ρόλο, στην κρίσιμη ηλικία της εφηβείας, στην διαδικασία της αυτονόμησης και της ένταξης, στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, ως ανεξάρτητη και αυτόνομη προσωπικότητα καθώς επίσης και στο follow up για τα παιδιά που έχουν αποχωρήσει από τον φορέα παιδικής προστασίας.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί θα μπορούσαν επίσης να αποτελέσουν, μέσα από το ρόλο τους, ασπίδα περιφρούρησης και εφαρμογής των Δικαιωμάτων του παιδιού, έχοντας ως βασικό κριτήριο και γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον τους και λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη, την γνώμη τους σε θέματα που αφορούν την ζωή τους.

Η συμβολή και η παρουσία της Κοινωνικής Εργασίας κρίνεται απαραίτητη, στην ζωή και στην καθημερινότητα των παιδιών που διαβιούν σε φορείς Παιδικής Προστασίας , και στα τρία επίπεδα, με άτομα, ομάδα (εργαζόμενων/ βιολογικών οικογενειών) και κοινότητα. Οφείλει να είναι παρούσα, προτείνοντας τολμηρές αλλαγές στην φιλοσοφία και την έως σήμερα λειτουργία της ιδρυματική φροντίδας.
Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί, ως εκπρόσωποι της Κοινωνικής Εργασίας, οφείλουμε να επιστρέψουμε ή να ενισχύσουμε και να ενδυναμώσουμε δύο κυρίως άξονες, πρώτον

τη προοπτική του εξυπηρετούμενου και δεύτερο την υπόθεση ότι οι οικογένειες μπορούν να αλλάξουν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

Akram, M., Anjum, F. & Akram N., (2015). Role of Orphanages to Uplift the Socio-Economic Status of Orphans Focusing on SOS Children's Villages in Punjab, Pakistan. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6 (3 S2), 117-182.

Ashby, L. (1997). *Endangered children: Dependency, neglect, and abuse in American history.* New York: Twayne.

Bogdanova, E. (2017). Russian SOS children's villages and deinstitutionalisation reform: Balancing between institutional and family care. *The Journal of Social Policy Studies*, *15*(3), 395-406.

Bowlby, J. (1958). The nature of child's tie to his mother. International Journal of Psychoanalysis 39, 350-73.

Braun, V., and Clark, V., (2006). *Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). pp. 77-101.

Boyatzis, R., E., (1998). *Transforming qualitative information: Thematic analysis and code development.* Thousand Oaks, London, & New Delhi: SAGE publications.

Council of Europe (2005). Recommendation on the participation of children and young people under the age of 18. Council of Europe F-67075 Strasbourg Cedex.

Daly, J., Kellehear, A., and Gliksman, M,. (1997). *The public health researcher: A methological approach.* Melbourne, Australia: Oxford University Press.

Marshall, C., Rossman, G., B., (1995). *Designing qualitative research.* London, New Delhi: SAGE publications.

Dumaret, A., Inserm U.69 () (1988) *The SOS Children's Villages: Behaviour of Children reared in a Permanent Foster Care, Early Child Development and Care*, 34:1, 267-277.

Fargion, S. (2012). Synergies and tensions in child protection and parent support: Policy lines and practitioners cultures. *Child and Family Social Work*, published online 9 May 2012.

Fernandeza, E., Atwoolb, N. (2013). Child protection and out of home care: Policy, practice, and research connections Australia and New Zealand. *Psychosocial Intervention* 22, 175-184.

Harder, T. A., Zeller, M., Lσpeza,M., Kongeter, S., Knortha, J. E. (2013). Different sizes, similar challenges: Out of home care for youth in Germany and the Netherlands. *Psychosocial Intervention* 22, 203-213.

Hessle, S. (2013). Sweden. In P.Welbourne & J. Dixon (Eds.), *Child protection and child welfare: A global appraisal of cultures, policy, and practice* (pp. 31–54). London: Jessica Kingsley.

Höjer, I., Sjöblom, Y. (2013). Voices of 65 Young People Leaving Care in Sweden: "There Is So Much I Need to Know!". Australian Social Work, 67:1, 71-87.

Jorge F. del Valle (2013). Out of home care in child protection: An international overview. *Psychosocial Intervention* (22),161-162.

Kalesnikava, V. (2017). Personal and Professional Encompassment in Organizational Capacity Building SOS Children's Villages and Supportive Housing. *The Cambridge Journal of Anthropology*, 35 (1), 99–113.

Kalesnikava, V., (2017). *Personal and Professional Encompassment in Organizational Capacity Building SOS Children's Villages and Supportive Housing*. Virginia Commonwealth University.

Kenyon, J. and Rookwood, J. (2009). Sporting education – a Global Hope? Examining a sport development educational initiative at a Tibetan SOS Children‟s Village in northern India. *Journal of Qualitative Research in Sports Studies*, 3, 1, 105-126.

Kwabena A. Frimpong Manso (2012). Preparation for Young People Leaving Care: The Case of SOS Children's Village, Ghana. *Child Care in Practice* ,18(4), 341-356.

Maneesha, S., Devi, U., L., (2018*). Mental health of children residing in government institution and sos model institution in Guntur district*. The journal of research Angrau 46(3) 52-57.

Moono M.M. (2006). *A Study of How the Lusaka SOS Children's* Home Rebuilds the Orphans and Vulnerable Children's Lives and Capabilities. Masters of Philosophy (Mphil) in Development Studies. Norwegian University of Science and Technology.

Ooko, A.P. (2013). *Impact of teamwork on the achievement of targets in organizations in Kenya. A case of SOS children's villages, Eldoret*. Master of Art in project planning and management of the University of Nairobi.

Petrowski N., Cappa C., και Gross P., (2017). Estimating the number of children in formal alternative care: Challenges and results. *Child Abuse & Neglect* 70, 388–398.

Rijbroek, B., Strating,M., Huijsman,R. (2017). Implementation of a solution based approach for child protection: A professionals' perspective. *Children and Youth Services Review* 82, 337–346.

Singh, R., Dhyani, A., (2013*). Attitude towards life : a family environment perspective.* Proceeding of the International Conference on Social Science Research, Penang, MALAYSIA. Organized by WorldConferences.net, 1547-1551.

Sting, S., (2013). *Sibling Relations in Alternative Child Care Results of a Study on Sibling Relations in SOS Children's villages in Austria*. University of Klagenfurt.

UNICEF, UNHCR, Save the Children, & World Vision. (2013). *A better way to protect ALL children: The theory and practice of child protection systems, conference report*. New Delhi, India: Author.

UNICEF, United Nations Children's Fund (2015). The 2015 National Model United Nations. New York, NY: United Nations.

United Nations (2015). The Millennium Developmental Goals Report. New York.https://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf

United Nations General Assembly. (1989). *Convention on the Rights of the Child, UN document A/RES/44/25.* New York, NY: United Nations. http://www.un.org/documents/ga/res/44/a44r025.htm

Serbati, S., Ius, M., Milani, P. (2016). P.I.P.P.I Programme of Intervention for Prevention of Institutionalization. Capturing the evidence of an innovative programme of family support. *Revista de cercetare si interventie sociala*, 52,.26-50.

Terziev, V., Arabska, E. (2016). Process of deinstitutionalization of children at risk in Bulgaria. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 233, 287 – 291.

Vallea del J. F., Bravo, A., (2013). Current trends, figures and challenges in out of home child care: An international comparative analysis. *Psychosocial Intervention* 22, 251-257.

Vallea del J. F., Canali, C, Bravo, A., Vecchiato, T. (2013). Child protection in Italy and Spain: Influence of the family supported society. *Psychosocial Intervention* 22, 227-237.

Wang, W. C., McCall, R. B., Li, J., Groark, C. J., Zeng, F., & Hu, X. (2014). *Chinese collective foster care model: Description and evaluation*. Unpublished manuscript, University of Pittsburgh, Pittsburgh, PA.

Welbourne, P, Dixon, J. (2015). Child protection and welfare: cultures, policies, and practices. *European Journal of Social Work*, published online 14 Sep 2015.

Wessells G. M. (2015). Bottom-up approaches to strengthening child protection systems: Placing children, families, and communities at the center. *Child Abuse & Neglect* 43, 8–21.

Ελληνόγλωσση

Γαλάνης, Π., (2017). Βασικές αρχές της ποιοτικής έρευνας στις επιστήμες υγείας. *Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής 34(6):834-84.*

Δαρβίρη, Χ., (2009). *Μεθοδολογία Έρευνας στο Χώρο της Υγείας.* Αθήνα: Π.Χ. Πασχαλίδης.

Hayes, N. (1998). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία*, Β΄ Τόμος, μτφ Παρασκευόπουλος Ι.Ν., Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Ιωσηφίδης, Θ., (2017). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας και επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών.* Αθήνα: Τζιόλα.

Ιωσηφίδης, Θ., Σπυριδάκης, Μ., (2006). *Ποιοτική κοινωνική έρευνα. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων.* Αθήνα: Κριτική.

Μουσούρου, Μ., Λ., (2005). *Οικογένεια και Οικογενειακή πολιτική*. Αθήνα: Gutenberg.

Νόμος 4538, (2018). Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και Υιοθεσίας και άλλες διατάξεις. Αρ.Φύλλου 85.

Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας, (2018). *Προγράμματα Παιδικών Χωριοών S.O.S. Ελλάδας.* Αθήνα.

Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας, (2018). *Καταστατικό λειτουργίας Παιδικών Χωριών S.O.S. Ελλάδας.* Αθήνα

Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας, (2010). *Απολογιστικό Τεύχος Παιδικού Χωριού S.O.S. Ελλάδας.* Αθήνα.

Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας, (1999). *Παιδαγωγικό πλαίσιο λειτουργίας*, Αθήνα.

Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας, (1999). *Παιδαγωγικό Πλαίσιο Λειτουργίας Παιδικού Χωριού S.O.S.* Αθήνα.

Ποιοτικά Standards για την εξωοικογενειακή φροντίδα. https://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/d0fac1c1ef1e48a98249f18519b5ee38/Q4C_Greek.pdf

Σιφνιού- Σιφονιού Π., (2014). *Ο προληπτικός ρόλος των Παιδικών Χωριών SOS στην εμφάνιση αντικοινωνικής συμπεριφοράς των ανηλίκων.* Διδακτορική διατριβή, Αθήνα.

Συνήγορος του Πολίτη: Καλλιόπη Σπανού, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Γιώργος Μόσχος, Ειδική Επιστήμονας: Σαμάνθα Στρατιδάκη, Ειδική Έκθεση ΣτΠ, Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού, *Τα Δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα –*

Διαπιστώσεις και Προτάσεις του Συνηγόρου για την λειτουργία των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας, Μάρτιος 2015

ΦΕΚ Β 512 - 01.06.1977: «[…] Άναγνωρίζομεν τό ύπό την επωνυμίαν «ΠΑΙΔΙΚΟ ΧΩΡΙΟ SOS ΕΛΛΑΔΟΣ» Φιλανθρωπικόν Σωματείον εδρεύον εν Αθήναις και επί της οδού Ερμού 8, ως ειδικώς Φιλανθρωπικόν, καθόσον παρέχει στέγην. Διατροφήν, ιατροφαρμακευτικήν περίθαλψιν, εκπαίδευσιν και επαγγελματικήν κατάρτισιν, αις άπορα παιδιά, ετερημάνα οικογενειακής προστασίας, ορφανά ενός ή αμφοτέρων γονέων, εγκαταλελειμένα ή γονέων εν φυλακίσει ή αποδεδειγμένως ανικάνων προς εργασίαν ή αγάμων μητέρων κ.λπ…»

Σύμφωνα με το άρθρο 1533 Α.Κ. *«Η αφαίρεση του συνόλου της επιμέλειας του προσώπου του τέκνου και από τους δύο γονείς και η ανάθεσή της σε τρίτο διατάσσονται από το δικαστήριο μόνο όταν άλλα μέτρα έμειναν χωρίς αποτέλεσμα ή κρίνεται ότι δεν επαρκούν για να αποτρέψουν κίνδυνο της σωματικής, πνευματικής ή ψυχικής υγείας του τέκνου. Το δικαστήριο ορίζει την έκταση της γονικής μέριμνας που παραχωρεί στον τρίτο, και τους όρους της άσκησής της» .«Το δικαστήριο αποφασίζει την ανάθεση της πραγματικής φροντίδας ή της επιμέλειας στον τρίτο κατά τη δεύτερη παράγραφο του προηγούμενου άρθρου ή την πρώτη παράγραφο του παρόντος, ύστερα από έλεγχο του ήθους, των βιοτικών συνθηκών και γενικά της καταλληλότητάς του, στηριζόμενο υποχρεωτικά σε βεβαίωση της κοινωνικής υπηρεσίας. Η ανάθεση γίνεται σε κατάλληλη οικογένεια, κατά προτίμηση συγγενική (ανάδοχη οικογένεια) και, αν αυτό δεν είναι δυνατό, σε κατάλληλο ίδρυμα».*

Σταθόπουλος, Α., Π., (2015). *Κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια Πολιτικές και Προγράμματα.* Αθήνα: Παπαζήση.

Τσιώλης, Γ., Η σχέση ποιοτικής και ποσοτικής προσέγγισης στην κοινωνική έρευνα: από τη θέση περί 'ριζικής ασυμβατότητας' στο συνδυασμό ή τη συμπληρωματικότητα των προσεγγίσεων. Στο Μ. Πουρκός (Επιμ.) Δυνατότητες και όρια της μείξης των μεθοδολογιών στην κοινωνική και εκπαιδευτική έρευνα. Ίων. 2013. Σελ. 271-292.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παράρτημα 1

Προγράμματα των Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδας

- Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας :

- Παιδικό Χωριό SOS Βάρης
- Παιδικό Χωριό SOS Πλαγιαρίου, Θεσσαλονίκη
- Παιδικό Χωριό SOS Θράκης, Αλεξανδρούπολη
- Παιδικό Χωριό SOS Κρήτης, Ηράκλειο

- Στέγες Νέων :

- Στέγη Νέων Αθήνας
- Στέγη Νέων Θεσσαλονίκης

- Ξενώνας Βρεφών SOS

- ΞΕΝΩΝΑΣ ΒΡΕΦΩΝ SOS, ΑΘΗΝΑ

- Κέντρα στήριξης παιδιού και οικογένειας

- Κέντρα στήριξης παιδιού και οικογένειας Αθήνας
- Κέντρα στήριξης παιδιού και οικογένειας Πειραιά
- Κέντρα στήριξης παιδιού και οικογένειας Αλεξανδρούπολης
- Κέντρα στήριξης παιδιού και οικογένειας Κομοτηνής
- Κέντρα στήριξης παιδιού και οικογένειας Καλαμάτας

- Κέντρα στήριξης παιδιού και οικογένειας Ηρακλείου Κρήτης
- Κέντρα στήριξης παιδιού και οικογένειας Θεσσαλονίκης
- Κέντρα στήριξης παιδιού και οικογένειας Ιωάννινων
- Κέντρα στήριξης παιδιού και οικογένειας Πάτρας
- Κέντρα στήριξης παιδιού και οικογένειας Σάπεων

➢ ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΑΣ

- κέντρο ημέρας Αλεξανδρούπολης ΑμεΑ

➢ ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

- Θεσσαλονίκης
- Καλαμάτας
- Ιωαννίνων
-

➢ SOS REFUGEE PROGRAM

- ξενώνας ασυνόδευτων ανήλικων, Αθήνα 1
- ξενώνας ασυνόδευτων ανήλικων, Αθήνα 2
- ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες υποστήριξης (CAMPS)
  Δημιουργική Απασχόληση, Sports Activities, Μαθήματα Ελληνικών – Αγγλικών - Φαρσί- Αραβικών, Ψυχολογική Υποστήριξη, Κοινωνική Υπηρεσία.
- υποστήριξη τοπικού πληθυσμού

Παράρτημα 2

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ SOS ΕΛΛΑΔΟΣ

Περιπτώσεις παραπομπής για εισαγωγή στα Παιδικά Χωριά SOS	
Αγόρια	60%
Κορίτσια	40%
Μέσος όρος ηλικίας κατά τη παραπομπή	
Αγόρια	6,5 ετών
Κορίτσια	5,5 ετών
Ελληνικής υπηκοότητας	78%
Άλλη υπηκοότητα	22%
Παραπομπές από Κοινωνικές Υπηρεσίες	75%
Παραπομπές από φυσικούς γονείς	12%
Παραπομπές από συγγενείς	13%
Μέση ετήσια αύξηση αιτημάτων εισαγωγής 2000-2010	23%
Ποιοτικά χαρακτηριστικά	
Εν ζωή και οι δυο γονείς	85%
Μέλος δυσλειτουργικής οικογένειας με πολλά συνυπάρχοντα προβλήματα διαφορετικού τύπου, εξέχοντος του οικονομικού	(80% των περιπτώσεων)
Έχει αδέλφια και παραπέμπεται συνήθως μαζί με αυτά ή κάποια από αυτά	(70% των περιπτώσεων)
Έχουν ασχοληθεί μαζί του -και με την οικογένεια- κατά το παρελθόν οι τοπικές Κοινωνικές Υπηρεσίες	(65% των περιπτώσεων)
Έχουν εισαχθεί στα Παιδικά Χωριά SOS	
Αγόρια	272
Κορίτσια	219
Μέσος όρος ηλικίας κατά την εισαγωγή	
Αγόρια	6,2 ετών
Κορίτσια	6,4 ετών
Μέση διάρκεια παραμονής στα Παιδικά Χωριά SOS	
Αγόρια	10 χρόνια
Κορίτσια	11 χρόνια
Επιστροφή στην βιολογική οικογένεια πριν την ενηλικίωση	12%
Μέσος όρος ηλικίας εισόδου στη Στέγη Νέων	
Αγόρια	16,5%
Κορίτσια	16,7%
Μέση διάρκεια παραμονής στη Σ. Ν.	
Αγόρια	5 χρόνια
Κορίτσια	7 χρόνια
Μέση ηλικία αποχώρησης από τη Σ. Ν.	
Αγόρια	23 ετών
Κορίτσια	25 ετών
Εκπαιδευτικό επίπεδο	
Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	10%
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	60%
Μεταλυκειακή εκπαίδευση	15%
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	15%
Επανασύνδεση με τη βιολογική οικογένεια μετά την αποχώρηση από τη Στέγη Νέων	40%
Μέση ηλικία ανεξαρτητοποίησης	
Αγόρια	22,3 ετών
Κορίτσια	22 ετών
Ποιοτικά χαρακτηριστικά	

Οικογενειακή Κατάσταση	
Έγγαμοι	18%
Άγαμοι	82%
Εργασιακή συνθήκη	
Σταθερή	75%
Εποχική	10%
Δυσκολία ένταξης και παραμονής στην αγορά εργασίας	15%

Παράρτημα 3

Άξονες ημι- δομημένης συνέντευξης

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Η απομάκρυνση από το σπίτι

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Η είσοδος στο παιδικό χωριό / Η περίοδος της προσαρμογής

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Η ζωή στο παιδικό χωριό

Μίλησέ μου για τη ζωή στο παιδικό χωριό και για τη ζωή στο σπίτι

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Η μετάβαση από το παιδικό χωρίο στην ενήλικη ζωή

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5: Πως αξιολογείς την εμπειρία παραμονής στο Παιδικό Χωριό σήμερα;

Θα ήθελα τώρα να συζητήσουμε αν και κατά πόσο η εμπειρία αυτή σε έχει βοηθήσει ή όχι να φτάσεις εδώ που είσαι σήμερα

Τι θέλω να μάθω

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Προσδοκίες από το μέλλον

Παράρτημα 4

Δημογραφικά στοιχεία

Συνέντευξη 1	Φύλο: άρρεν
	Ηλικία: 38
	οικογενειακή κατάσταση: έγγαμος
	Επαγγελματική κατάσταση: ιδιωτικός υπάλληλος
	Επίπεδο εκπαίδευσης: Τριτοβάθμια εκπαίδευση
	Τόπος Διαμονής: αστικός

Συνέντευξη 2	Φύλο: θήλυ
	Ηλικία: 33
	οικογενειακή κατάσταση :άγαμη
	Επαγγελματική κατάσταση: ιδιωτικός υπάλληλος
	Επίπεδο εκπαίδευσης: μεταλυκειακή εκπαίδευση
	Τόπος Διαμονής: αστικός

Συνέντευξη 3	Φύλο: θήλυ
	Ηλικία:32
	οικογενειακή κατάσταση: άγαμη
	Επαγγελματική κατάσταση: : ιδιωτικός υπάλληλος
	Επίπεδο εκπαίδευσης: δευτεροβάθμια εκπαίδευση
	Τόπος Διαμονής: αστιακός

Συνέντευξη 4	Φύλο: θήλυ
	Ηλικία: 37
	οικογενειακή κατάσταση: έγγαμη

	Επαγγελματική κατάσταση: ιδιωτικός υπάλληλος
	Επίπεδο εκπαίδευσης: μεταλυκειακή εκπαίδευση
	Τόπος Διαμονής: αστικός

Συνέντευξη 5	Φύλο: άρρεν
	Ηλικία : 39
	οικογενειακή κατάσταση: άγαμος
	Επαγγελματική κατάσταση: ιδιωτικός υπάλληλος
	Επίπεδο εκπαίδευσης: μεταλυκειακή εκπαίδευση
	Τόπος Διαμονής: αστικός

Συνέντευξη 6	Φύλο: άρρεν
	Ηλικία: 33
	οικογενειακή κατάσταση: άγαμος
	Επαγγελματική κατάσταση: δημόσιος υπάλληλος
	Επίπεδο εκπαίδευσης: Τριτοβάθμια εκπαίδευση
	Τόπος Διαμονής: αστικός

Συνέντευξη 7	Φύλο: άρρεν
	Ηλικία: 34
	οικογενειακή κατάσταση: έγγαμος
	Επαγγελματική κατάσταση: ιδιωτικός υπάλληλος
	Επίπεδο εκπαίδευσης: Δευτεροβάθμια εκπαίδευση
	Τόπος Διαμονής: ημιαστικός

Συνέντευξη 8	Φύλο: άρρεν
	Ηλικία: 30
	οικογενειακή κατάσταση: άγαμος
	Επαγγελματική κατάσταση: ελεύθερος επαγγελματίας

	Επίπεδο εκπαίδευσης: δευτεροβάθμιας εκπαίδευση
	Τόπος Διαμονής: αστικός

Συνέντευξη 9	Φύλο: άρρεν
	Ηλικία: 31
	οικογενειακή κατάσταση: άγαμος
	Επαγγελματική κατάσταση: άνεργος
	Επίπεδο εκπαίδευσης: δευτεροβάθμια εκπαίδευση
	Τόπος Διαμονής: αστικός

Παράρτημα 5

Έντυπο συγκατάθεσης

Αγαπητέ/ή μετέχων/ουσα,

Σας ευχαριστούμε για τη συμμετοχή σας σε αυτή τη έρευνα. Θέλουμε να σας πληροφορήσουμε ότι αυτή η μελέτη πραγματοποιείται στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος με τίτλο ««*Μεγαλώνοντας στα Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας. Η επίδραση της εμπειρίας στην ενήλικη ζωή*». Στην παρούσα έρευνα, σκοπός είναι η καταγραφή των βιωμάτων και των εμπειριών των ατόμων που μεγάλωσαν σε ένα Παιδικό Χωριό SOS Ελλάδας, να δοθεί βήμα στα άτομα να αποτυπώσουν και να εκφράσουν τις εμπειρίες και τα συναισθήματα τους που προκύπτουν μεγαλώνοντας σε έναν εξω-οικογενειακό φορέα παιδικής προστασίας, να διερευνηθεί αν και πώς αυτή η παιδική εμπειρία συνδέεται με το τώρα, το σήμερα και τέλος, να καταγραφεί πως επαναξιολογείται αυτή η εμπειρία.

Πριν αποφασίσετε να συμμετέχετε σε αυτή την έρευνα, πρέπει να γνωρίζετε τα εξής:

- Η συμμετοχή σας είναι προαιρετική
- Οι πληροφορίες που θα δώσετε στον ερευνητή είναι εμπιστευτικές και θα είναι διαθέσιμες μόνο στην επιβλέπουσα καθηγήτρια της Διπλωματικής εργασίας
- Οι πληροφορίες που θα δώσετε στον ερευνητή, θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τις ανάγκες της μελέτης αυτής.

- Η συνέντευξη θα μαγνητοφωνηθεί ώστε να διευκολύνει την ανάλυση των στοιχείων που θα μας δώσετε και μόνο για αυτό.
- Έχετε το δικαίωμα να εγκαταλείψετε την διαδικασία της συνέντευξης οποιαδήποτε στιγμή.

Η διάρκεια της συνέντευξης υπολογίζεται σε 60 με 90 λεπτά της ώρας

Σας ζητούμε να συμμετέχετε σε αυτή μας την προσπάθεια με τη συμμετοχή σας στην έρευνα.

Υπογράφοντας αυτό το έγγραφο, συμφωνείτε να λάβετε μέρος σε αυτή τη μελέτη. Θα σας δοθεί ένα αντίγραφο αυτού του εγγράφου για τα αρχεία σας και ένα αντίγραφο θα φυλάσσεται μαζί με τα αρχεία της μελέτης. Βεβαιωθείτε ότι έχετε πάρει απαντήσεις στις ερωτήσεις που είχατε σχετικά με τη μελέτη και ότι καταλαβαίνετε τι σας ζητείται να κάνετε. Μπορείτε πάντα να επικοινωνήσετε με τον ερευνητή εάν σκεφτείτε μια ερώτηση αργότερα.

Συμφωνώ να συμμετέχω στη μελέτη. _____

Όνομα _____ Υπογραφή

Ημερομηνία

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

παράρτημα 6

Πίνακας περίληψης

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Η απομάκρυνση από το σπίτι	
Υποκατηγορίες	Περιεχόμενο
Η ζωή με την βιολογική οικογένεια	Υπάρχουν μετέχοντες που έχουν μνήμες από την βιολογικής τους οικογένεια και μετέχοντες που δεν έχουν καμία ανάμνηση καθώς φιλοξενήθηκαν σε φορέα παιδικής

	προστασίας σε πολύ μικρή ηλικία.
Πρόσωπα της βιολογικής οικογένειας	Οι μνήμες των συμμετεχόντων, θετικές και αρνητικές είναι συνδεδεμένες με συγκεκριμένα πρόσωπα της βιολογικής οικογένειας, την μητέρα, τον πατέρα αλλά και από το ευρύτερο συγγενικό περιβάλλον, όπως παππούδες και γιαγιάδες.
Η απομάκρυνση από το σπίτι και η ζωή στο ίδρυμα	<u>Διαδρομή</u> Η διαδρομή από την οικογενειακή εστία στο Παιδικό Χωριό SOS, για κάποιους μετέχοντες, δεν ήταν γραμμική. Προηγήθηκε ένας άλλος φορέας παιδικής προστασίας της επικράτειας. <u>Διάστημα παραμονής</u> Το διάστημα παραμονής τους ήταν μικρό, με μέσο όρο το ένα έτος, αρκετό να δημιουργήσει μνήμες. <u>Βίωμα</u> Οι μνήμες και η εμπειρία των μετεχόντων που φιλοξενήθηκαν σε κάποιο ίδρυμα, ήταν κατά βάση, αρνητική <u>Προετοιμασία για εισαγωγή στο ίδρυμα</u> Οι μετέχοντες δεν αναφέρουν κάποια ιδιαίτερη προετοιμασία ομαλής μετάβασης, από την οικογενειακή εστία στο ίδρυμα
Το διάστημα μετά του ιδρύματος και πριν το παιδικό χωριό SOS	Η πλειοψηφία των μετεχόντων που φιλοξενήθηκαν σε κάποιο ίδρυμα, επέστρεψαν στην οικογενειακή εστία πριν καταλήξουν οριστικά στα Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας
Η μετακίνηση στο παιδικό χωριό SOS	<u>Ηλικία μετακίνησης</u> Η ηλικία των μετεχόντων, κατά την οποία φιλοξενήθηκαν στα Παιδικά Χωριά, ξεκινάει από την βρεφική και φτάνει την παιδική, προεφηβική ηλικία. <u>Βιολογικά αδέλφια</u> Η πλειοψηφία των μετεχόντων φιλοξενήθηκαν στο Παιδικό

	Χωριό με κάποιον από τα βιολογικά του αδέλφια <u>Προετοιμασία για εισαγωγή στο παιδικό χωριό SOS</u> Κάποιοι εξ αυτών ενημερωθήκαν για την επικείμενη μετάβαση στον οργανισμό και για κάποιους η μετάβαση αυτή ήταν ξαφνική, χωρίς καμία προετοιμασία <u>Αιτία απομάκρυνσης</u> Οι λόγοι απομάκρυνσης, που για κάποιους ήταν γνωστοί και για κάποιους άλλους όχι, ήταν κυρίως η κακοποίηση, η παραμέληση, εξαρτήσεις σε συνδυασμό με την οικονομική δυσχέρεια. <u>Συναισθήματα εκείνης της περιόδου</u> (κατά την απομάκρυνση και την πρώτη επαφή με το παιδικό χωριό SOS) Τα συναισθήματα, των μετεχόντων που έχουν μνήμες εκείνης της περιόδου, είναι ανάμεικτα, χαρά και λύπης. <u>Παιδικό Χωριό SOS - Ίδρυμα</u> Ορισμένοι μετέχοντες αναφέρουν τις μεγάλες και ποιοτικές διαφορές που οι ίδιοι εντόπισαν, ζώντας τόσο σε ίδρυμα όσο και στο παιδικό χωριό.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Η είσοδος στο παιδικό χωρίο / Η περίοδος της προσαρμογής	
Η προσαρμογή	Η περίοδος της προσαρμογής και του πρώτου διαστήματος της παραμονής σε κάποιους από τους συμμετέχοντες φέρει ευχάριστες και σε κάποιους άλλους δυσάρεστες αναμνήσεις.
Η θύμηση – η έλλειψη	Για τους περισσότερους μετέχοντες, η απουσία των σημαντικών προσώπων από την βιολογική τους οικογένεια, τόσο το πρώτο διάστημα όσο και καθ' όλη την διάρκεια παραμονής στο παιδικό χωριό, ήταν έντονη και αισθητή.
Παράγοντες που βοήθησαν στην προσαρμογή στο χωρίο	Οι παράγοντες που βοήθησαν την προσαρμογή των περισσότερων μετεχόντων ήταν η ύπαρξη βιολογικών αδελφών, συνομήλικων παιδιών και το παιχνίδι.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Η ζωή στο παιδικό χωρίο	
Περιγραφή της καθημερινότητας	Η καθημερινότητα περιγράφεται φυσιολογική και πολυάσχολη με πολλά ερεθίσματα και εξωσχολικές, αθλητικές δραστηριότητες.
Ποια ήταν η σχέση σου με το διοικητικό-επιστημονικό προσωπικό	Η σχέση με το διοικητικό προσωπικό για ορισμένους μετέχοντες, ήταν καλή και ζεστή και για κάποιους άλλους κακή, φέρνοντας στην επιφάνεια αρνητικές εμπειρίες και γεγονότα. Τα πρόσωπα που ξεχωρίζουν είναι ο διευθυντής και ο παιδαγωγός.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΌΤΗΤΑ 4: Σχέσεις με την οικογένεια	
Η επικοινωνία (συχνότητα, τρόπος και τόπος)	Οι περισσότεροι μετέχοντες ανέφεραν ότι είχαν επικοινωνία με τα πρόσωπα της βιολογικής και ευρύτερης συγγενικής οικογένειας, που μεταφραζόταν σε τηλεφωνική και δια ζώσης επικοινωνία ενώ για ορισμένους δεν υπήρχε αυτή η δυνατότητα, καθώς δεν υπήρχε το ενδιαφέρον από την οικογένεια.
Ποια ειδικότητα συμμετείχε και πως λειτουργούσε αυτό την αλληλεπίδραση του ίδιου με την βιολογική οικογένεια;	Η επικοινωνία που λάμβανε χώρο στο παιδικό χωριό, πραγματοποιούνταν, για κάποιους μετέχοντες, σε έναν χώρο δίπλα στο γραφείο του διευθυντή και για κάποιους άλλους, μέσα στο σπίτι στο οποίο μεγάλωναν, παρουσία της μητέρας SOS

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5: Η μετάβαση από το παιδικό χωριό στην Στέγη Νέων

και την ενήλικη ζωή	
Ηλικία	Όλοι οι μετέχοντες μετέβησαν από το παιδικό χωριό SOS στην στέγη νέων, κατά την εφηβική ηλικία
Η μετάβαση από το παιδικό χωριό στη στέγη νέων (προετοιμασία – διαδικασία)	<u>Προετοιμασία</u> Σε κάποιους είχε γίνει προετοιμασία μετάβασης, για κάποιους άλλους ήταν μια ξαφνική και απρόσμενη αλλαγή. Μια μετάβαση που από κάποιους μετέχοντες αξιολογήθηκε θετικά και από κάποιους άλλους, αρνητικά <u>Θετικά</u> Ύπαρξη προσωπικού χώρου και χρόνου, ανεξαρτησία κ.α. <u>Αρνητικά</u> Απότομη και ξαφνική αποκοπή από την οικογένεια, τους φίλους και τον κοινωνικό περίγυρο
Συναισθήματα	Το μεταβατικό αυτό στάδιο δημιούργησε σε ορισμένους πληθώρα θετικών συναισθημάτων και για κάποιους άλλους αρνητικών.
Η προσαρμογή στην στέγη νέων	Κάποιοι εκ των συμμετεχόντων προσαρμόστηκαν στην νέα αυτή δομή και στις καινούριες συνθήκες εύκολα ενώ ορισμένοι δύσκολα.
Η καθημερινότητα στην στέγη νέων	Η καθημερινότητα στην στέγη νέων αναφέρεται από τους περισσότερους μετέχοντες, ως μια φυσιολογική καθημερινότητα ενός εφήβου, με δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις.
Τα πρόσωπα αναφοράς	Οι περισσότεροι μετέχοντες ορίζουν ως πρόσωπα αναφοράς τον παιδαγωγό, τον διευθυντή κ.α.
Υπήρχε επικοινωνία με την οικογένεια SOS όταν έφυγες;	Η μετάβαση αυτή, για όλους σχεδόν τους μετέχοντες, δεν εμπόδισε την διατήρηση της επικοινωνίας και της επαφής με τα σημαντικά πρόσωπα της οικογένειας SOS.
Από την στέγη νέων στην ενήλικη ζωή	Η μετάβαση από την στέγη νέων στην ενήλικη ζωή, για τους περισσότερους μετέχοντες, ήταν ομαλή ενώ για κάποιους απότομη και ανέτοιμη. Μια μετάβαση που θα συνδεθεί με θετικά και αρνητικά συναισθήματα.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Πως αξιολογείς την εμπειρία παραμονής στο Παιδικό Χωριό σήμερα;	
Πως και που θεωρείς ότι σε βοήθησε η παραμονή σου στο παιδικό χωριό; που το εντοπίζεις;	Οι περισσότεροι εκ των μετεχόντων αξιολογούν και εκτιμούν ότι το παιδικό χωριό SOS τους προσέφερε μεγάλη και σπουδαία βοήθεια, σε συναισθηματικό, εκπαιδευτικό, επαγγελματικό, οικονομικό και υλικό επίπεδο.
τι είναι αυτό που θυμάσαι ποιο έντονα (θετικό/αρνητικό) κατά την συνολική παραμονή σου στο παιδικό χωριό;	<u>Θετικά</u> η αίσθηση της αγάπης, οι ισχυρές σχέσεις, ισχυροί δεσμοί, κ.α. <u>Αρνητικά</u> η αλλαγή σταθερών προσώπων φροντίδας, η κακή λεκτική συμπεριφορά των προσώπων φροντίδας, κ.α.
τι σημαίνει για σένα το παιδικό χωριό; SOS και η οικογένεια SOS;	Οι περισσότεροι μετέχοντες έχουν συνδέσει το παιδικό χωριό με όμορφα συναισθήματα. Το χαρακτηρίζουν ως ένα στρουμφοχωριό αγάπης. Είναι συνδεδεμένο με το σημαντικότερο πρόσωπο, κατά την παιδική ηλικία και την συνολική τους πορεία στην ζωή, την μητέρα SOS, ένα πολυσήμαντο πρόσωπο που έχει συνδεθεί και δημιουργήσει θετικές και αρνητικές μνήμες. Επίσης, παιδικό χωριό σημαίνει αδέλφια sos και θεία sos.
Τι σημαίνει για σένα «οικογένεια»; ποια θεωρείς ότι είναι τα βασικά στοιχεία της οικογένειας ;	Όλοι οι μετέχοντες χαρακτηρίζουν την οικογένεια ιερή και την συνδέουν με την αγάπη, τον σεβασμό, την υποστήριξη, την κατανόηση, κ.α.
Ποια στοιχεία της προσωπικότητας σου διαμορφώθηκαν ζώντας στο παιδικό χωριό (έμαθα να είμαι…….)	Σχεδόν όλοι οι μετέχοντες πήραν σημαντικές αξίες από την συνολική τους παραμονή στο παιδικό χωριό, αξίες που αποτελούν θεμέλιο λίθο και ισχυρή βάση στην ενήλικη πορεία της ζωής τους.
Πιστεύεις ότι σε διαφοροποιεί κάτι από ένα παιδί που μεγάλωσε με την	Κάποιοι εκ των μετεχόντων δεν εντοπίζουν διαφορές ενώ κάποιοι άλλοι αναφέρουν τις σημαντικότερες.

βιολογική του οικογένεια;	
εισέπραξες ποτέ από τον περίγυρο σου (φίλοι/συμμαθητές/ενήλικοι) αρνητικά συναισθήματα απλά επειδή μεγάλωνες στο παιδικό χωριό SOS; Πως το αντιμετώπιζαν; Ήταν κάτι που το μοιραζόσουν ως κάτι φυσιολογικό για σένα ή το έκρυβες (αν ναι, ποιοι οι λόγοι που σε οδηγούσαν στο να το κρύβεις);	Υπάρχουν μετέχοντες που αναφέρουν περιστατικά αρνητικής αντιμετώπισης και στάσης από το σχολικό περιβάλλον, στον επαγγελματικό στίβο και στον κοινωνικό περίγυρο. Η παραμονή τους στο παιδικό χωριό αποτελούσε μια πραγματικότητα που οι περισσότεροι την μοιραζόντουσαν ως μια φυσιολογική κατάσταση. Κάποιοι ελάχιστοι, δεν το εκμυστηρευόντουσαν.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 7: Προσδοκίες από το μέλλον	
Τι όνειρα κάνεις για σένα;	Τα όνειρα των περισσότερων μετεχόντων συνδέονται με τη δημιουργία οικογένειας και την απόκτηση παιδιών ενώ για κάποιους άλλους με την επαγγελματική τους αποκατάσταση.
Θέλεις να/ έχεις δημιουργήσει την δική σου οικογένεια; Πως την φαντάζεσαι;	Ορισμένοι φαντάζονται μια οικογένεια με πολλά παιδιά, κάποιοι άλλοι με λίγα και να είναι σε θέση να την στηρίξουν οικονομικά και συναισθηματικά.
Πως πιστεύεις ότι θα ανταποκριθείς στο γονεικό σου ρόλο;	Όλοι σχεδόν οι μετέχοντες πιστεύουν ότι θα ανταποκριθούν στο γονεικό τους ρόλο υπεύθυνα και σωστά, έτοιμοι να προσφέρουν όλα αυτά που οι ίδιοι στερήθηκαν από τη βιολογική τους οικογένεια.
Πως φαντάζεσαι ότι θα ήταν η ζωή σου σήμερα αν δεν ζούσε στο παιδικό χωριό;	Η πλειοψηφία των μετεχόντων έχει σκεφτεί μια αρνητική πορεία και εξέλιξη της ζωής τους αν δεν υπήρχε στο δρόμο τους το παιδικό χωριό.